

KOLAYLAŖTIRICI KILAVUZU

MÜLTECİLER İÇİN TOPLUMSAL CİNSİYETE DUYARLI MÜDAHALE PROGRAMLARI

SİVİL TOPLUM KURULUŖLARI İÇİN KAPASİTE
GELİŖTİRME EĞİTİMİ

Yayına hazırlayanlar (BM Kadın Birimi – alfabetik sıralamaya göre): Fatih Resul Kılınc, Marta Pérez del Pulgar, Zeynep Aydemir Koyuncu

Akran değerlendirmesinde bulunanlar (BM Kadın Birimi – alfabetik sıralamaya göre): Ekram El-Huni, Valeria Vilardo

Katkıda bulunanlar (alfabetik sıralamaya göre): Duygu Saykan Ruso, Filiz Serdar, Iris Bjorg Kristjansdottir, Yasemin Kalaylıoğlu

Tasarım: Asya Fatma Bağcı

Editör: Ece Simin Civelek

©2022 UN Women. Tüm hakları saklıdır.

Bu yayının tüm hakları Birleşmiş Milletler Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kadının Güçlenmesi Birimi'ne (BM Kadın Birimi) aittir. BM Kadın Birimi'nin yazılı izni alınmadan kısmen ya da tamamen kopyalanamaz, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz. Kaynak göstermek şartıyla alıntı yapılabilir.

Bu yayın Avrupa Birliğinin ve Japonya Hükümetinin finansal desteğiyle hazırlanmıştır. Bu yayında ifade edilen görüşler yazar/yazarların görüşleridir ve BM Kadın Birimi, Birleşmiş Milletler, bağlı kuruluşları, Avrupa Birliği veya Japonya Hükümetinin resmi görüşlerini yansıtmamaktadır.

This project is funded by the European Union.
Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.
هذا المشروع ممول من قبل الإتحاد الأوروبي

From
the People of Japan

KOLAYLAŖTIRICI KILAVUZU

MÜLTECİLER İÇİN TOPLUMSAL
CİNSİYETE DUYARLI MÜDAHALE
PROGRAMLARI:
SİVİL TOPLUM KURULUŖLARI İÇİN
KAPASİTE GELİŖTİRME EĞİTİMİ

BM Kadın Birimi
İstanbul, Mart 2022

ÖNSÖZ

2021 yılında Suriye'deki çatışmalar on birinci yılına girerken, Türkiye altı yıldır dünyada geçici koruma ve uluslararası koruma altında bulunan en büyük nüfusa ev sahipliği yapmaya devam ediyor. 2020 yılında geçici koruma altındaki Suriyeli sayısı 3,6 milyonu aştı. Geçici koruma altındaki Suriyelilerin neredeyse yarısı çocuklardan, yüzde 46'sı kadın ve kız çocuklarından oluşuyor.¹ COVID-19 salgını nedeniyle çocuk yaşta, zorla ve erken evlilikler de dahil olmak üzere kadınlara ve kız çocuklarına yönelik şiddet arttı. COVID-19 ile artan temel ihtiyaçların karşılanması konusunda yaşanan zorluklar, geçim kaynaklarının azalması ve savunmasızlıkların artması Türkiye'de geçici koruma altındaki Suriyeli kadın ve kız çocuklarını olumsuz bir şekilde etkilemeye devam ediyor.

Krizin başından bu yana, Türkiye Cumhuriyeti hükümeti mültecilere yönelik müdahalenin finansal maliyetinin büyük bir kısmını üstlenmiş durumda. Mevcut düzenlemeler Suriyelilerin ulusal sağlık hizmetlerinden, eğitimden, istihdam olanaklarından ve sosyal hizmetlerden yararlanmasını sağlıyor. Bununla birlikte, milyonlarca mültecinin refahının sağlanması, ekonomik gerginlikler ve gerilimler yaratıyor.

Türkiye'de geçici koruma altındaki Suriyelilere sağlanan kapsamlı desteğe ve çeşitli hizmetlere rağmen, Suriyeli kadınlar olumsuz başa çıkma stratejilerine yönelebiliyor. Bunlara çocuk işçiliği, erken yaşta ve zorla evlendirme, borç alma, gelir getirici varlıkları satma ve gıda harcamalarını azaltma gibi olumsuz stratejiler de dâhil.

BM Kadın Birimi'nin 2018 yılında Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği ile birlikte yürüttüğü bir araştırma Türkiye'deki Suriyeli kadın ve kız çocuklarının temel ihtiyaçlarının karşılanması, savaşın travmalarının iyileştirilmesi, sosyal ve ekonomik yaşama katılım konusunda ciddi engellerin devam ettiğini ortaya koymuştur. Birçok mülteci açlık ve yoksulluk eşiğinin altında yaşamaktadır ve ev sahibi topluluktan izole durumdadır. Aile içindeki yükleri, Türkçe bilmemeleri ve vasıflarının yetersizliği gibi nedenlerle ekonomik yaşama katılamamaktadır.

Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması'na göre, 18 yaşın altındaki Suriyeli kızların yüzde 45'i, 15 yaşın altındaki

kız çocuklarının ise yüzde 9'u evli olduğunu veya bir kişiyle yaşadığını bildirmektedir. Aynı anket, Suriyeli ergenlerin %39'unun doğum yaptığını veya şu anda ilk çocuklarına hamile olduğunu gösteriyor.²

Bunun yanı sıra, 2020'nin başlarında ortaya çıkan COVID-19 salgını, başta kadınlar ve kız çocukları olmak üzere toplumsal yaşamdan izole durumda olan milyonlarca insanın güvenlik algılarını değiştirdi. Önceden var olan eşitsizlikleri derinleştirerek ve sosyal, siyasal ve ekonomik sistemlerdeki çatlakları ortaya çıkararak kadınların istihdamı ve geçim kaynakları üzerinde ciddi bir tehdit oluşturdu.

COVID-19 krizi sırasında, hâlihazırda yaygın olan kadınlara ve kız çocuklarına yönelik şiddet 'gölge bir salgın' haline geldi. Daha önceki sağlık krizlerinde de görüldüğü üzere, kadınlar ve kız çocukları, derinleşen ekonomik ve sosyal kaygılarla birlikte, kapanma politikalarının bir sonucu olarak ev içi şiddete ve cinsel şiddete karşı daha savunmasız hâle geliyor. Salgın, mülteci nüfus da dâhil olmak üzere halk arasında kötüleşen ekonomik sorunlarla mücadele için kullanılan olumsuz başa çıkma mekanizması olarak çocuk yaşta, erken ve zorla evliliklerde olası bir artışa ilişkin kaygıları da artırdı.

Bu karmaşık senaryo bağlamında, BM Kadın Birimi, toplumsal cinsiyete duyarlı hizmetleri tamamlayıcı müdahaleler ile birleştiren entegre bir yaklaşımla, kadınların ihtiyaçlarını ve müdahalenin çeşitli boyutlarını da göz önünde bulundurarak kadın gruplarının ve STK'ların kurumsal kapasitelerini artırmak için çalışıyor. Böylece kadınların güçlenmesini ve liderliğini hedefleyen toplumsal cinsiyete duyarlı mülteci müdahaleleri güçlendirmeyi amaçlıyor. Sosyal uyumun teşvik edilmesi, kadınların ve kız çocuklarının korunması ve anlamlı katılımlarının sağlanması, geçim kaynakları sunulması, insanlık onurunun ve esenliğin sağlanması açısından kadın gruplarının ve STK'ların kadın liderliğini teşvik etme kapasitelerinin artırılması büyük bir öneme sahiptir.

Bu Kolaylaştırıcı Kılavuzu programların tasarlanması ve uygulanması için mülteci ve ev sahibi topluluklarla çalışan STK'ların ve sahadaki hizmet sağlayıcıların, toplumsal cinsiyete duyarlı mülteci müdahaleleri yürütme kapasitesini güçlendirmeyi amaçlıyor.

1) Bölgesel Mülteci ve Dayanıklılık Planı (3RP): Türkiye Ülke Bölümü 2021-2022. Kaynak: <https://reliefweb.int/report/turkey/regional-refugee-and-resilience-plan-3rp-turkey-country-chapter-2021-2022-entr>

2) Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması 2018, Hacettepe Üniversitesi ve Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

BU KILAVUZ HAKKINDA

Mülteciler için Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Müdahale Programları Kolaylaştırıcı Kılavuzu, BM Kadın Birimi'nin Türkiye'deki mültecilere yönelik müdahaleleri kapsamında iki yıldan uzun bir süredir yürüttüğü çalışmaların bir ürünüdür. BM Kadın Birimi, bu çalışmalarla, kadın örgütlerinin ve sivil toplum kuruluşlarının toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadının güçlenmesini sağlamak için kapsamlı ve sürdürülebilir çözümler sunma kapasitelelerini güçlendirmiştir.

Kolaylaştırıcı Kılavuzu, BM Kadın Birimi Türkiye Ofisi'nin Mülteci Destek Programı kapsamında hazırlanmıştır. Söz konusu program; AB Bölgesel Güven Fonu, Japonya Hükümeti ve İzlanda Hükümeti tarafından finanse edilerek Bölgesel Mülteci Dayanıklılık Programı'nın (3RP) Türkiye Bölümü çerçevesinde uygulanmıştır.

Bu Kılavuz; seçilen STK'ların toplumsal cinsiyete duyarlı mülteci müdahale eğitimlerini ve sundukları rehberliği sistemleştirmeyi amaçlamaktadır. Böylece mülteci ve ev sahibi topluluklardan kadınların güçlenmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak için yürüttükleri çalışmalara katkıda bulunmayı hedeflemektedir.

İki yılı aşkın bir süre boyunca gerçekleştirilen eğitimler sonucu elde edilen ampirik kanıtlar ve bilgiler, eğitim öncesi ve sonrası ihtiyaç analizlerinden elde edilen bulgular ve geribildirimler; bu eğitim kılavuzunun içeriğine ve metodolojisine yön vermiştir.

Toplumsal cinsiyet perspektifine ilişkin tüm kavramlar ve tanımlar için kaynak olarak lütfen BM Kadın Birimi'nin Eğitim Merkezi Sözlüğü'ne bakınız.³

Bu kılavuz, Filiz Serdar ve Yasemin Kalaylıoğlu'nun 2019 yılında BM Kadın Birimi Türkiye personelinin desteğiyle geliştirdikleri eğitim materyallerine dayanmaktadır. Yazarlar (alfabetik sırayla): Fatih Resul Kılınc, Iris Bjorg Kristjansdottir, Marta Pérez del Pulgar, Zeynep Aydemir Koyuncu'dur.

Bu kılavuz Ekram El-Huni (BM Arap Devletleri/Kuzey Afrika BM Kadın Birimi Bölge Ofisi) ve Valeria Vilardo (Avrupa ve Orta Asya BM Kadın Birimi Bölge Ofisi) tarafından gözden geçirilmiştir.

3) <https://trainingcentre.unwomen.org/mod/glossary/view.php?id=36>

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	3
BU KILAVUZ HAKKINDA	4
İÇİNDEKİLER	5
KILAVUZA GENEL BAKIŞ	6
EĞİTİME GENEL BAKIŞ	8

1. GÜN	13
AÇILIŞ	13
MODÜL 1: GİRİŞ	14
MODÜL 2: TOPLUMSAL CİNSİYET İLE İLGİLİ KAVRAMLAR	16
MODÜL 3: TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ İLE İLGİLİ ULUSAL VE ULUSLARARASI MEVZUAT VE DÜZENLEMELER	19
MODÜL 4: CİNSEL SÖMÜRÜNÜN VE İSTİSMARIN ÖNLENMESİ (CSİÖ)	25
MODÜL 5: TOPLUMSAL CİNSİYETİ ANAAKIMLAŞTIRMA	29
TARTIŞMA	34

2. GÜN	35
BİR ÖNCEKİ GÜNÜN TEKRARI	36
MODÜL 6: MÜLTECİLERLE İLGİLİ DESTEK ÇALIŞMALARINDA TOPLUMSAL CİNSİYETİ ANAAKIMLAŞTIRMA	37
MODÜL 7: TOPLUMSAL CİNSİYET ANALİZİ	39
MODÜL 8: STRATEJİK PLANLAMA	43
MODÜL 9: KAYNAK SEFERBERLİĞİ	49
MODÜL 10: TEORİYİ PRATIĞE UYGULAMA	51
MODÜL 11: TOPLUMSAL CİNSİYETE DUYARLI İZLEME, İNCELEME VE DEĞERLENDİRME	53
KAPANIŞ	56
EĞİTİMİN TEKRARLANMASI	57

EKLER	58
EK I: ÖRNEK ÖN TEST	59
EK II: ÖRNEK SON TEST	61
EK III: REFERANS MATERYALLER VE FAYDALI BAĞLANTILAR	63

KILAVUZA GENEL BAKIŞ

Bu kılavuz, kolaylaştırıcılara ve organizatörlere toplumsal cinsiyete duyarlı mülteci müdahale programlarını planlamaları, hazırlamaları ve eğitimler yürütmeleri için rehberlik sağlamaktadır. 2017'de Kurumlar Arası Daimî Komite (IASC) tarafından ikinci baskısı yayımlanan İnsani Yardım Faaliyetleri için Toplumsal Cinsiyet El Kitabı'na dayanmaktadır. Bu kılavuzda, mültecilere yönelik müdahale programları kapsamında toplumsal cinsiyet eşitliğinin anaakımlaştırılması ve kadınların güçlenmesi için kapsamlı bir yaklaşım sunulmaktadır.⁴

Amaç

Bu kılavuz şunları amaçlamaktadır:

1. Toplumsal cinsiyete duyarlı mülteci müdahale programlarının planlanması ve sunulması için kolaylaştırıcılara ve organizatörlere rehberlik etmek;
2. İlgili personelin mültecilere yönelik müdahale programları ve projeleri kapsamında toplumsal cinsiyet perspektifini planlama, uygulama, izleme ve değerlendirme çalışmalarına entegre etme kapasitesini geliştirmek için gerekli eğitim materyalini, içeriği ve yöntemleri bir araya getirmek ve böylelikle toplumsal cinsiyet eşitliğine ve kadınların güçlenmesine katkıda bulunmak.

Bu kılavuz kimin için hazırlandı?

Bu kılavuz; BM Kadın Birimi'nden, diğer BM kurumlarından ve STK'lardan eğitimcilerin yanı sıra mülteciler/insani müdahale alanında kapasite geliştirme konusunda çalışan bağımsız eğitimciler için hazırlanmıştır. İkincil hedef kitle; donör kuruluşlar ve devlet kurumları gibi aktörlerle birlikte, mültecilere yönelik müdahale programlarının tasarımı ve uygulanmasında yer alan diğer aktörleri de içerir. Toplumsal cinsiyete duyarlı mülteci müdahalesi konusunda iki günlük bir eğitim verilmesi için kolaylaştırıcı notları ve faydalı ipuçları da dâhil olmak üzere kullanıma hazır materyaller ve rehberlik sunulur.

Bu kılavuz, doğrudan kolaylaştırıcılara hitap eder. Dolayısıyla, burada eğitim, eğitim materyalleri, tartışma konuları hakkında verilen talimatlar kolaylaştırıcıları hedefler. Hedefin kolaylaştırıcılar dışındaki bireyler olduğu birkaç durumda, örneğin organizatörler hedeflendiğinde, bu husus açıkça belirtilir. Bu eğitimin en az iki kolaylaştırıcı tarafından uygulanması önerilmektedir.

Bu kılavuz nasıl düzenlendi?

Bu bölümde, kılavuzun nasıl yapılandırıldığı ve bu yapının arkasındaki mantık açıklanmaktadır. İyi entegre edilmiş, bağımsız modüllerden oluşan bir paket sunularak kullanıcıların gerektiğinde bilgileri kolayca bulmalarına ve modüllerde gezinmelerine olanak sağlanmaktadır.

Katılımcıların hâlihazırda toplumsal cinsiyet eşitliği konularında temel bir anlayışa sahip olduğu durumlarda, kolaylaştırıcılar; durum analizinin ve program döngüsünün her aşamasında toplumsal cinsiyetle ilgili konuların daha uygulamaya dönük yönlerine odaklanmaya karar verebilirler.

Eğitmenler ve kolaylaştırıcılar bu kılavuzu kullanırken, eğitim oturumlarının aynı genel yapıyı izlemesini sağlamaları için teşvik edilmektedir.

Bununla birlikte, toplumsal cinsiyete duyarlı mülteci müdahaleleri eğitim programının tam bir paket oluşturduğunu ve eğitim oturumları sırasında tüm modüllerin kullanılacağını hatırlatmak gerekir.

Her modül için aşağıdaki bilgiler sağlanmaktadır:

Modüle genel bakış bölümünde hem modülün içeriği hem de kullanılacak yöntemler kısaca açıklanır.

Modül hedefleri ve beklenen sonuçlar bölümü kolaylaştırıcıların müdahalelerinin etkinliğini ölçmeleri için yararlı bir kaynak sağlayacaktır. Bunlar her modülün başında katılımcılarla paylaşılmalıdır. Ayrıca, hedeflere ulaşıldığının kanıtı olarak da kolaylaştırıcılara ve organizatörlere yardımcı olacaktır.

Kolaylaştırıcı notları ve ipuçları, modülün yürütülmesi için konuyu özetler ve kolaylaştırıcılara rehberlik sağlar. Bunlar, bazen bölümün başında sunulan notların yanı sıra PowerPoint slaytlarına, kâğıt tahtalara (flipchart) ve dinleyici notlarına eşlik eden daha ayrıntılı notları ve sunum talimatlarını da içerir.

Katılımcıların çalışma dokümanları, gerektiğinde, belirli bir oturumla ilgili olarak gündemde listelenir ve her modülün başındaki hızlı kılavuzda bunlara atıfta bulunulur. Çalışma dokümanları modül sırasında tartışılan içeriği incelemek, alıştırmalara rehberlik etmek veya katılımcılara özet bir değerlendirme sunmak için kullanılabilir. Bu çalışma dokümanları, genellikle atıfta bulunduğu etkinlik yürütülürken veya oturumun sonunda katılımcılarla paylaşılır.

4) Kaynak: <https://interagencystandingcommittee.org/system/files/2020-09/The%20Gender%20Handbook%20for%20Humanitarian%20Action.pdf>

PowerPoint slaytları ve beraberindeki kolaylaştırıcı notları, eğitim boyunca sağlanır. Her slayt seti, sunumda gezinmeyi ve ait oldukları modüle yönlendirmeyi kolaylaştırmak için renk kodu kullanılarak modül başlığı ve numarasıyla net bir şekilde işaretlenmektedir. Mevcut kılavuzda slaytlara ve ilgili kolaylaştırıcı notlarına genel bir bakış sunulurken, PowerPoint'teki tüm set Kolaylaştırıcı Kılavuzu'na ek olarak sunulmaktadır. Genel olarak, dikkatin dağılmasını önlemek ve aktif katılımı sağlamak için elektronik formattaki slaytların sadece eğitimin sonunda katılımcılarla paylaşılması önerilir.

Videolar ve diğer görseller gibi multimedya materyalleri, mevcut ve ilgili olduğunda eğitime dâhil edilebilir ve burada sağlanan bağlantılarla söz konusu materyallere erişilebilir.

Kılavuzun sonunda ek ve tamamlayıcı kaynaklar yer almaktadır. Bunlar, eğitimin yöntemini, hedef kitleye ve ihtiyaçlara daha iyi uyarlamak için gerektiği gibi kullanılmalıdır.

Eğitim kılavuzunun uyarlanması

Bu kılavuz, genel bir kaynak olarak hazırlanmıştır ve farklı bağlamlara göre kılavuzun uyarlanması gerekebilir. Eğitim; katılımcılara, çalışmalarına, ihtiyaçlarına ve yerel bağlamlara en uygun şekilde uyarlanabilir. Eğitimci ve kolaylaştırıcılar, içerikleri, örnekleri, fotoğrafları ve eğitim materyallerini mümkün olduğunca geliştirebilir ve özelleştirebilir, eğitim boyunca somut örnekler ve deneyimlere dayanan açıklamalar sağlayabilir.

Eğitimi tasarlarken, aşağıdaki soruları aklınızda bulundurmanız önerilir:

- Katılımcılar kimler?
- Katılımcıların cinsiyetleri nedir?
- Katılımcıların eğitim ihtiyaçları nelerdir?
- Hâlihazırda katılımcıların kapasiteleri nedir?
- Bu kapasiteleri nasıl artırabiliriz?
- Eğitimin içeriğinin sahadaki ihtiyaçlara daha iyi cevap verebilecek şekilde uyarlanması gerekiyor mu?
- Eğitimin takibi nasıl olacak?

Kolaylaştırıcılar ve eğitimci, eğitim materyallerini ve kaynaklarını hedef kitleye uyarlamak için deneyim ve bilgilerini kullanacaklardır. Kolaylaştırıcıların, daha anlamlı bir eğitim deneyimi için katılımcılarının eğitim öncesinde ihtiyaçlarını anlamaları ve içeriği gerektiği gibi uyarlamaları son derece önemlidir.

Bu kılavuz, toplumsal cinsiyet sorunları ve/veya mülteci müdahale programları üzerinde çalışan STK'ların eğitimle ilgili eksikliklerini gidermek, kapasitelerini artırmak üzere katılımcıların eğitimi kendi kurum ve kuruluşlarında tekrarlamalarına yardımcı olmak için de kullanılabilir. Bu amaç doğrultusunda, kılavuz, toplumsal cinsiyet eşitliğine dönüştürücü yaklaşımların uygulanmasına odaklanarak, katılımcıların toplumsal cinsiyet eşitliğini mülteci müdahale programlarına entegre etme kapasitesini güçlendirmek için uygulamaya dönük ve aktarılabilir araçlar sunmaktadır.

EĞİTİME GENEL BAKIŞ

Eğitimin Hedefleri

Eğitimin temel hedeflerinin bir listesi aşağıda sunulmaktadır. Bu hedefler, katılımcılarla önceden (örneğin davet mektubunda/e-postada) paylaşılmalı ve eğitimin başında tekrarlanmalıdır.

Bu eğitimin genel amacı; STK'lardan gelen personelin mültecilere yönelik müdahaleler kapsamında kadınların, kız çocuklarının, erkeklerin ve oğlan çocuklarının ihtiyaçlarını, önceliklerini ve kapasitelerini her yönüyle göz önünde bulundurmasını sağlamak için toplumsal cinsiyet analizi, planlama ve faaliyetler hakkında rehberlik sağlamaktır.

Bu eğitimin sonunda katılımcılardan şunlar beklenmektedir:

- Katılımcılar, mülteci müdahalesi kapsamında Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kadının Güçlenmesinin (TCEKG) merkezîyetini ve önemini anlayacaktır;
- Uluslararası hukuk standartlarında ve anlaşmalarda öngörülen ve ulusal hukukta da ele alınan, TCEKG ile ilgili normatif çerçevenin temel unsurlarını bilecektir;
- Programlara ve kararlara yön vermek için TCEKG'in temel unsurlarını toplumsal cinsiyet analizine entegre edebilecektir;
- Toplumsal cinsiyet eşitliğini hedefleyen çalışmalar için toplumsal cinsiyet analizini toplumsal cinsiyete duyarlı sonuçlara, göstergelere ve çıktılara çevirebilecektir;
- Toplumsal cinsiyet duyarlılığını artırmak için toplumsal cinsiyet analizi çerçevesini ve araçlarını daha fazla kullanacaktır.

Eğitimin yapısı

Eğitim; interaktif sunum oturumlarını uygulamalarla birleştiren, yaklaşık iki günlük oturumlar şeklinde yapılandırılmıştır.

İlk gün; mülteci müdahalesine sağlam, kapsamlı ve toplumsal cinsiyete duyarlı bir zemin hazırlamak amacıyla toplumsal cinsiyetle ilgili temel kavramlara, kadınlara ve kız çocuklarına yönelik şiddetin sona erdirilmesine, toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılmasına ilişkin genel çerçeveye odaklanmaktadır. Dört oturumdan oluşmaktadır: Toplumsal Cinsiyet ve İlgili Kavram-

lar, Ulusal ve Uluslararası Toplumsal Cinsiyet Mevzuatı ve Düzenlemeleri, Cinsel Sömürü ve İstismarın Önlenmesi (CSİÖ) için Mekanizmalar ve Toplumsal Cinsiyetin Anaakımlaştırılması.

Eğitimin ikinci günü, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadının güçlenmesi konularında daha kapsamlı ve sürdürülebilir çözümler sunmak için proje döngüsü yönetiminde toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılmasına odaklanır. Toplumsal cinsiyet analizi, stratejik planlama, kaynak seferberliği, izleme ve değerlendirme modüllerini içerir.

Yöntem

Bu kılavuzda kullanılan yöntemler; yetişkin eğitimi ve deneysel öğrenme ilkelerine dayanmaktadır, katılımcı ve çeşitli bağlamlar ile katılımcıların ihtiyaçları doğrultusunda esnekliğe ve uyarlamalara olanak verecek şekilde tasarlanmıştır. Yüz yüze eğitimler için tasarlanmış olsa da, sunumlar ve içerikler, çevrimiçi kapasite geliştirme faaliyetleri için de kullanılabilir.

Hazırlık

Bu bölümde, eğitimden önce kolaylaştırıcılar ve katılımcılar için gerekli olan temel hazırlık özetlenmiştir.

Planlama çalışmaları, normalde eğitimin çok öncesinde başlar ve aşağıdakileri içerebilir:

Eğitimden 3 Ay önce:

Organizatörler için:

- Organizatörler; kolaylaştırıcılar, panelistler ve kaynak konuşmacılar üzerinde anlaşmaya varır;
- Eğitim programına katılım durumlarını, koşul ve şartlarını doğrulamak için olası kolaylaştırıcılar, panelistler ve kaynak konuşmacılarıyla iletişime geçer;
- Toplumsal cinsiyete duyarlı mülteci müdahalesi program kılavuzunu kolaylaştırıcılarla, panelistlerle ve kaynak konuşmacılarla paylaşır. Böylece hepsinin metodolojiye, yapıya ve bilgilere aşina olmasını sağlar;
- Hazırlıkların sorunsuz bir şekilde yapılmasını sağlamak için kolaylaştırıcılar, panelistler ve kaynak konuşmacılarla net bir iletişim kanalı bulunmasını sağlar;

- Eğitim materyallerinin bağlama göre uyarlanmasının gerekli olup olmadığını belirler ve gerektiğinde yeni/uyarlanmış materyaller hazırlamaya başlar. Eğitim mümkün olduğunca katılımcıların belirli ortamlarını yansıtacak şekilde uyarlanmalıdır. Bu, katılımcıların eğitime duyduğu ilgiyi, çalışmalarının yararlılığını ve dolayısıyla işlerine geri döndüklerinde eğitimi kullanma ihtimallerini artıracaktır;

- Materyallerin çevrilmesi gerekebilir. Bu aşamada neyin çevrilmesi gerektiği ve çeviri için gereken zaman belirlenmelidir. Bazı kaynaklar birden fazla dilde mevcuttur, bu nedenle çeviriden önce ilgili internet sitelerine başvurulması önerilir;

Eğitimden 2 Ay önce:

- İçeriğe özgü ilave kaynak bilgileri: Katılımcılar; aynı yerden, bölgeden veya aynı kuruluştan geliyorsa, içeriğe özgü vaka çalışmalarının veya geçerli ulusal/yerel normatif çerçeveler gibi modüllerin uygun şekilde özelleştirilmesini sağlamak için söz konusu ortam hakkındaki bilgilerin önceden hazırlanması büyük bir öneme sahiptir. Bu kapsamda özel bağlama göre uyarlanmış alıştırma, örnekler, fotoğraflar ve senaryolar sağlanması da gerekir;

- Lojistik düzenlemeler: Mekan ayırılır, tüm eğitim materyalleri listelenir, gerektiği takdirde seyahat düzenlemeleri yapılır vb.

Eğitimden 1 Ay önce:

- Organizatörler; eğitimi planlamak ve çalışmaları koordine etmek, rol ve sorumlulukları belirlemek için yardımcı kolaylaştırıcı ekibi bir araya getirir;

- Katılımcı seçimi için strateji geliştirir ve önerilen katılımcı seçim kriterleri temelinde katılımcı listesini kesinleştirir;

- Kapasite eksikliklerini belirlemek, içeriği açıklamak veya uyarlamak üzere eğitim için ön testi (EK I) gönderir;

- Gerektiğinde, belirlenen ihtiyaçlar ve güçlü yönler temelinde özel öğrenme hedefleri belirlenir. Katılımcıların TCEKG, toplumsal cinsiyeti anaakımlaştırma ve/veya mülteci müdahaleleri ya da eğitimle ilgili diğer ilgili konularda daha önceden deneyimleri varsa, söz konusu katılımcılardan kısa örnekler vermeleri ve ilgili herhangi bir oturumla ilgili deneyimlerini paylaşmaları talep edilebilir;

- Organizatörler, simultane çevirinin gerekli olup olmayacağını belirler. Gerektiğinde, bir şirketi veya bireysel tercümanları tespit ederek gerekli düzenlemeleri yapar. İdeal olarak, şirket veya bireysel tercümanlar, toplumsal cinsiyet ile ilgili kavramlara ve kelime dağarcığına aşina olmalıdır. Olmadıkları takdirde, eğitimden bir gün önce onlara bir brifing verebilir ve onlarla [BM Kadın Birimi'nin toplumsal cinsiyete duyarlı sözlüğünü paylaşabilirsiniz](#). Mekan, çeviri kabini için gereken alana yer verecek kadar büyük olmalıdır;

- Organizatörler, katılımcılara lojistik bilgileri ve diğer ilgili kaynakları içeren bir paket sağlar. Böylece katılımcılar, okumaya önceden başlayabilir ve eğitime daha iyi hazırlanabilirler.

Eğitimden 2 Hafta önce:

- Yardımcı kolaylaştırıcı ekibi, eğitim planlarına nihai şeklini vermek, rol ve sorumluluklar açısından olası eksiklikleri netleştirmek için bir araya gelir. Oturumlar etkileşimlidir ve tüm kolaylaştırıcıların oturumların akışını ve metodolojisini net bir şekilde anlamaları önemlidir;

- Roller, öğrenme hedefleri ve oturumlarının beklentileri hakkında netlik kazanmalarını sağlamak için kaynak konuşmacılar ve panelistlerle (varsa) iletişim kurulur. Mümkünse, ilgili sunumlarının ve kullanılacak diğer materyallerin bir kopyası istenir;

- Bu aşamada tüm lojistik çalışmalar sonuçlanmalı ve malzemelerin basımı da dâhil olmak üzere tüm eğitim paketleri hazırlanmalıdır.

Eğitimden 1 Gün önce:

- Mekana gidin ve her şeyin yolunda olduğundan emin olun;

- Tercüme yapılacaksa, temel kavramların üzerinden geçmek ve bunları doğru bir şekilde anladıklarından emin olmak için tercümanlarla görüşün;

- Videolar, diğer görsel-işitsel çevrimiçi materyaller veya sanal konferanslar için bağlantıların, sesin ve videonun düzgün çalıştığından emin olun;

- Her katılımcı için isim etiketlerinin çıktısını alın.

Eğitim materyali ve ekipmanı

- Katılımcı sayısını dikkate alarak toplantı odası alanının grup çalışması için yeterli olduğundan emin olun;
- Masa ve sandalyeler düzenlenmelidir (tercihen yuvarlak masalar şeklinde): En fazla altı katılımcı için bir masa;
- En az iki dizüstü bilgisayar (biri projektöre bağlı, biri idari amaçlar ve lojistik için) ve bir yazıcı;
- İdeal olarak her masa başına bir mikrofon. En az iki mikrofon: Biri kolaylaştırıcılar ve diğeri katılımcılar için;
- Kâğit tahta ve kalemleri: Altı katılımcıya kadar her grup başına en az bir kâğit tahta;
- Duvara posterler veya kâğıtlar asmak için bantlar veya yapışkanlı not kâğıtları da dahil olmak üzere genel malzemelerin yanı sıra zimbaları, makasları ve kullanılacak diğer malzemeleri sağlayın;
- Masanın zerindeki materyaller ve okunacak çıktılar ayarlanmalıdır;
- Eğitim kitlerinin eğitimden önce her katılımcı için bir araya getirildiğinden ve hazır olduğundan ve tüm çalışma dokümanlarının eğitimden en az bir gün önce hazırlandığından emin olun;
- Kaynaştırıcı etkinlikler ve kahve molaları için müziğe ihtiyacınız olacak.

Kolaylaştırıcılar için genel neriler

Her modül için kolaylaştırıcılara özel rehberlik sağlansa da, aşağıda kolaylaştırıcıların eğitim boyunca dikkate almaları gereken genel öneriler sunulmaktadır:

- Dakik ve zamanın farkında olun: Oturumlara zamanında başlayın, katılımcıların molalardan zamanında dönmesini sağlayın ve oturumları zamanında bitirmeye çalışın;
- Katılımcılarla bağ kurun, onlara sıcak davranın, onları aktif olarak dinleyin ve katılımı teşvik edin;
- Katılımcılara adlarıyla hitap edin (en baştan itibaren adlarını öğrenmeye çalışın);
- Her oturum boyunca ve sonunda temel mesajları vurgulayın;

- Samimi bir ilgi ve heyecan gösterin;
- Tarafsızlığı ve esnekliği koruyun, yorumlara açık olun, insanlara ve görüşlerine saygı gösterin;
- Oturumunuzun hedeflerine odaklanın, eğitim gündemine saygı gösterin ve grupların oturumlar ve alıştırmalar arasında zaman kaybetmelerini önleyin;
- Uygun vücut dili, yüz ifadeleri, göz teması ve değişen ses tonları (kültürel olarak kabul edilebilir) kullanarak katılımcıların dikkatini sağlayın;
- Sunum ve interaktif etkinlikler arasında bir denge kurun;
- Grubun ihtiyaçlarına cevap verin ve buna göre ayarlamalar yapın;
- Sessiz veya içine kapanık katılımcıları belirleyin ve onlarla etkileşime geçin;
- Katılımcılar tarafından kolaylaştırılan canlandırıcı alıştırmalardan düzenli olarak yararlanın;
- Savunmacı olmaktan kaçının. Siz, yardımcı kolaylaştırıcılarınız veya katılımcılar bir soruya cevap veremezseniz veya başka önemli ama planlanmamış sorunlar ortaya çıkarırsa, bu soruları daha sonraki bir aşamada ele alınabilmesi için bir 'ele alınacaklar' sayfasına yazın;
- Not alma ve eğitim raporunun hazırlanması için bir yöntem üzerinde anlaşın: Her oturum için not alan bir kişi, eğitim raporunun konsolidasyonu ve hazırlanması için bir lider belirleyin;
- Pozitif, kendinizden emin ve açık olun!

Gündem

Bu bölüm, üç günlük eğitim boyunca her oturumun zamanlamasını, süresini, yöntemlerini ve çıktılarını ayrıntılı olarak açıklayan kullanıma hazır bir eğitim gündemini içerir. Gerekli uyarlamalarla hem katılımcıların hem de kolaylaştırıcıların gündemi olarak kullanılabilir.

1. GÜN			
Saat	Oturum	Süre	Ele alınan temel konular
09:30	AÇILIŞ	30'	Katılımcılara hoş geldiniz dedikten sonra STK'ların toplumsal cinsiyet perspektifini mülteci müdahale program ve projelerini planlama, uygulama, izleme ve değerlendirmelerine entegre etme kapasitelerini güçlendirmek açısından eğitimin önemini vurgulayın. Mülteci ve ev sahibi topluluklardan kadın ve kız çocuklarının güçlenmesine ve toplumsal cinsiyet eşitliğine katkıda bulunmanın önemini vurgulayın. Konuşmacı, katılımcıların bu eğitimle ilgili taahhütte bulunmalarını ve desteklerini talep edebilir. Konuşmacı, kolaylaştırıcıları tanıtır.
10:00	MODÜL 1: GİRİŞ	30'	Katılımcıların tanıtımı Temel kuralların belirlenmesi Gündemi ve temel eğitim hedeflerini gözden geçirme.
10:30	MODÜL 2: TOPLUMSAL CİNSİYET İLE İLGİLİ KAVRAMLAR	60'	Temel terminoloji, toplumsal cinsiyet ve toplumsal cinsiyet terimleri ile ilgili kavramlar ve tanımlar; bunların gündelik kullanımları, rolleri ve toplumdaki normlar hakkında farkındalığın artırılması.
11:30	KAHVE MOLASI	15'	
11:45	MODÜL 3: TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ İLE İLGİLİ ULUSAL VE ULUSLARARASI MEVZUAT VE DÜZENLEMELER	90'	Ulusal ve uluslararası düzeylerde toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına ve kadınlara ve kız çocuklarına yönelik şiddetin önlenmesine ilişkin yasal çerçeveler.
13:15	ÖĞLE YEMEĞİ	60'	
14:15	MODÜL 4: CİNSEL SÖMÜRÜ VE İSTİSMARIN ÖNLENMESİ (CSİÖ)	60'	CSİÖ ile ilgili temel kavramlar ve aşamalar: Önleme, şikayetler ve soruşturma, takip ve uygulama. Bir kuruluş içinde CSİÖ mekanizması oluşturmak için gereken temel unsurlar.
15:15	KAHVE MOLASI	15'	
15:30	MODÜL 5: TOPLUMSAL CİNSİYETİ ANAAKIMLAŞTIRMA	60'	Toplumsal cinsiyeti anaakımlaştırma ilkeleri ve bunların organizasyon yönetiminin ve uygulamasının tüm aşamalarına (planlama, programlama ve davranış kuralları gibi) uygulanması.
16:30	TARTIŞMA	30'	Gün içinde ele alınan ana konular üzerinde düşünme ve açıklama gerektirebilecek noktaların/ kavramların üzerinden geçme.

2. GÜN			
Saat	Oturum	Süre	Ele alınan temel konular
09:30	BİR ÖNCEKİ GÜNÜN TEKRARI	15'	Katılımcıların ilk gün tartışılan konuları hızlı ve eğlenceli bir şekilde özetlemelerine rehberlik edilir. Ayrıca 2. günün başında canlandırıcı bir etkinlik işlevi görür.
09:45	MODÜL 6: MÜLTECİLERLE İLGİLİ ÇALIŞMALARDA TOPLUMSAL CİNSİYETİ ANAAKIMLAŞTIRMA	30'	Krizlerin kadınları, kız çocuklarını, erkekleri ve oğlan çocuklarını toplumdaki farklı statüleri ve rolleri nedeniyle nasıl farklı etkilediği açıklanır. Toplumsal cinsiyet perspektifini tüm insani yardım çalışmalarına entegre etmek kapsayıcı, etkili, etkin ve güçlendirici müdahaleler sağlar.
10:15	MODÜL 7: TOPLUMSAL CİNSİYET ANALİZİ	60'	Proje döngüsünün tüm aşamalarında toplumsal cinsiyet perspektifini uygulamanın önemi vurgulanır. Yardım çalışmalarının değerlendirilmesi, planlanması, uygulanması ve gözden geçirilmesi sürecinde (koruma da dahil olmak üzere) kadınların, kız çocuklarının, erkeklerin ve oğlan çocuklarının farklı ihtiyaçlarının, rollerinin, ilişkilerinin ve deneyimlerinin analizi yapılır.
11:15	KAHVE MOLASI	15'	
11:30	MODÜL 8: STRATEJİK PLANLAMA	90'	Yapılan analizler temelinde, kuruluşların müdahale için hedeflerini nasıl daha stratejik hale getirebilecekleri ve belirlenen hedeflere nasıl ulaşabilecekleri hakkında genel bir bakış sağlanır.
13:00	ÖĞLE YEMEĞİ	60'	
14:00	MODÜL 9: KAYNAK SEFERBERLİĞİ	30'	Kadınların, kız çocuklarının, erkeklerin ve oğlan çocukların belirli ihtiyaç, öncelik ve kapasiteleri ile ilgili eksiklikleri gidermek amacıyla fonları harekete geçirmek için donör kuruluşlarla nasıl etkileşimde bulunulacağı konusunda genel bir bakış sağlanır.
14:30	MODÜL 10: TEORİYİ UYGULAMAYA GEÇİRME – GRUP ÇALIŞMASI	60'	Katılımcılar, proje döngüsü yönetimi aşamalarında toplumsal cinsiyet perspektifini kullanarak interaktif bir şekilde çalışacaktır.
15:30	KAHVE MOLASI	15'	
15:45	MODÜL 10: TEORİYİ UYGULAMAYA GEÇİRME– GRUP ÇALIŞMASI (devam.)	30'	Alıştırmalardan grup sunumları yapılır.
16:15	MODÜL 11: TOPLUMSAL CİNSİYETE DUYARLI İZLEME, İNCELEME VE DEĞERLENDİRME	45'	Toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili kaygıların izleme ve değerlendirme hedeflerine, metodolojisine ve yaklaşımlarına nasıl entegre edileceğine ilişkin oturum.
17:00	KAPANIŞ- KISA GERİBİLDİRİM	30'	Eğitimdeki önemli hususların vurgulanması. Nihai değerlendirme.

KOLAYLAŖTIRICI KILAVUZU

**MÜLTECİLER İÇİN TOPLUMSAL CİNSİYETE DUYARLI MÜDAHALE PROGRAMLARI:
SİVİL TOPLUM KURULUŖLARI İÇİN KAPASİTE GELİŖTİRME EĞİTİMİ**

1.GÜN

AÇILIŖ

 Önerilen süre: 30 dk.

AçılıŖ oturumlarında ev sahibi organizasyondan ve/veya ev sahibi hükümetten üst düzey bir yetkili, katılımcılara teşekkür ederek mülteci müdahale programlarında ve projelerinde toplumsal cinsiyeti anakımlaŖtırmanın önemini vurgular. İdeal koşullarda, açılıŖ sırasında, kolaylaŖtırma ekibi üst düzey yetkili tarafından tanıtılacaktır.

MODÜL 1: GİRİŞ

Önerilen süre: 30 dk.

Modül 1 – Hedefler:

Bu modülün sonunda katılımcıların şunları yapması beklenir:

- Katılımcılar; çalıştığınız hedeflerini ve toplumsal cinsiyeti, mülteci müdahalesine merkezi bir bileşen olarak entegre etmenin önemini anlayacaklar;
- Eğitim gündemi ve materyallerini gözden geçirecek modül ve oturumların içeriğini hızlı bir şekilde tespit edebilecekler;
- Kararlaştırılan çalışma kurallarını hatırlayacaklar ve bunlara uyacaklar.

Modül 1 – Hızlı kılavuz:

Organizatörler:

- Katılımcılar geldiğinde kayıtlarını yapacaklar;
- Katılımcıların klasörlerini/dosyalarını dağıtacaklar;
- Mekanı kontrol ederek kahve ve öğle yemeği molaları için her şeyin hazır olduğundan emin olacaklar;
- Açılış konuşmasının özetini ilgili üst düzey yetkiliyle paylaşacak ve gerekli olduğu takdirde onunla birlikte gözden geçirecekler.

Kolaylaştırıcılar:

- 1. GÜN (yukarıdaki gündemdeki ayrıntılar) için tüm çalışma kağıtlarının kopyalarının hazır ve kolaylıkla düzenlenebilir olduğundan emin olun;
- Hoparlörlerin ve videonun doğru çalışıp çalışmadığını test edin.

Etkinlik 1: Giriş oyunu – 15 dk.

Kolaylaştırıcılar; katılımcıların birbirlerini tanımalarını kolaylaştırmak için interaktif bir alıştırmaya yürütecekler:

Kolaylaştırıcı: “Haydi tanışalım: Herkes birbirini tanıyor mu?” (Katılımcılar aynı yerden veya aynı kuruluştan ise büyük ihtimalle birbirlerini tanıyorlardır)

Katılımcıların tanışması için kullanılacak çok sayıda alıştırmaya ve yöntem vardır. Bu durumda, kolaylaştırıcıların katılımcılardan hayali bir senaryoyu canlandırmalarını istemeleri önerilir: Katılımcılar iki günlüğüne yeni bir gezegeni ziyaret etmeye davet edi-

lirler. Bu hayali gezegende sosyal adalet vardır, insanlar mutludur ve tüm temel haklardan (eğitim, sağlık, yemek vb.) yararlanmaktadır.

Kolaylaştırıcılar; katılımcılardan odanın içinde düzensiz bir şekilde dolaşmalarını, gezegeni keşfetmelerini, diğer ziyaretçileri tanımalarını, birbirlerini selamlamalarını ve birbirlerine kendilerini anlatmalarını ister. Bu süreçte kolaylaştırıcılar, katılımcılara rastgele şunları yapmalarını söyler:

- Birbirinizi kibar ve olumlu bir şekilde selamlayın.
- Gerçek isminizi, kuruluşunuzu ve pozisyonlarınızı paylaşın.
- Bu gezegen hakkında öğrenmek istediğiniz bir şeyi paylaşın.
- Yeni gezegeni vatandaşları için daha iyi bir yer hâline getirmek için yapılabileceğini düşündüğünüz bir şeyi paylaşın.

Kolaylaştırıcı, kısa bir tartışma için oyunu durdurur ve gruba kaçının toplumsal cinsiyetle ilgili herhangi bir şey söylediğini veya duyduğunu sorar.

Etkinlik 2: Gündem ve temel kurallar – 7 dk.

Katılımcılardan bir kağıda isimlerini yazmalarını, kağıdı katlamalarını ve önlerindeki masanın üzerine koymalarını isteyin.

Her katılımcının eğitim materyallerini içeren klasörü aldığından emin olun.

Katılımcılardan gündemi klasörlerinden çıkarmalarını, oturumları ve yöntemleri incelemelerini isteyin.

Ardından, temel kuralları belirlemek için zemini hazırlayın ve onlara şu konularda rehberlik edin:

- Birbirinize karşı nazik olun.
- Birbirinizi dikkatli ve saygılı bir şekilde dinleyin.
- Soru sormaktan çekinmeyin.
- Zamanında gelin.
- Telefonlarınızı kapatın ve dinlemeye hazır olun.
- Gizlilik: Sağlanan bilgiler paylaşılabilir, ancak belirli bir kişiye atıfta bulunulmasına izin verilmez.

Bunları bir kağıt tahtaya yazın ve eğitimin tamamı boyunca kalacak şekilde duvara asın.

Etkinlik 3: Tetikleyici sorular – 8 dk

Kolaylaştırıcılar katılımcılara aşağıdaki iki soruyu sorarak onlardan düşünmelerini isteyecektir

1. Dünyada okuma yazma bilmeyen 774 milyon yetişkinin ne kadarı kadındır?
  - a) 1/3
  - b) 1/4
  - c) 2/3
  - d) 1/2
  - e) Doğru cevap 2/3'tür. Kaynak: BM DESA 2010

2. Dünya genelinde, sıradan bir günde, kadınlar, ücretsiz ev ve bakım işlerine erkeklerin yaklaşık _____katı kadar zaman harcıyor.

- a) 2 x
- b) 3 x
- c) 4 x
- d) Doğru cevap 3 katıdır. Kaynak: BM DESA 2020.

Bu sorular, katılımcıların eğitimin içeriğine geçmeden önce toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri ve ayrımcılığı hakkında düşünmeye başlamalarına yardımcı olacaktır.

MODÜL 2: TOPLUMSAL CİNSİYET İLE İLGİLİ KAVRAMLAR

 Önerilen süre: 60 dk.

Modül 2 – Hedefler:

Bu modül, toplumsal cinsiyetle ilgili temel kavramlara genel bir bakış sağlar. Katılımcıların temel terminolojiye, kavramlara, toplumsal cinsiyetin tanımına ve toplumsal cinsiyetle ilgili terimlere aşina olmasını sağlar. Aynı zamanda toplumdaki günlük kullanımlar, toplumsal cinsiyet rolleri ve toplumsal cinsiyet normları hakkında düşüncelerini sağlayarak farkındalığın artırılmasına katkıda bulunur.

Modül 2 – Hızlı kılavuz:

Kolaylaştırıcılar:

- Katılımcılarla birlikte PowerPoint sunumu üzerinden gidin;

- Bu sunumların bazı katılımcılara çok teorik gelebileceğini unutmayın – böyle bir durum söz konusu olduğunda, toplumsal cinsiyetle ilgili temel kavramları daha iyi anlamalarını sağlamak için eğitimin ilk bölümlerinin teorik nitelikte olduğunu açıklayın;
- Sorular sorarak ve tartışmayı teşvik ederek sunum sırasında katılımcıların ilgisini çekmenin yollarını bulun.

Şunlara ihtiyacınız olacak:

- Projektör
- Her masa başına bir kâğıt tahta
- Yapışkanlı not kâğıtları
- Tahta kalemleri (marker)

Modül 2 – Adım adım kılavuz:

<p>Bu kavramlara aşina mısınız?</p> <p>Bu kavramları günlük hayatınızda ve iş hayatınızda kullanıyor musunuz?</p> 	<p>Kadınlar Erkekler LGBTIQ+A Cinsiyet? Toplumsal cinsiyet? Toplumsal cinsiyet eşitliği? Toplumsal cinsiyet kimliği? Kadınlık mı Erkeklik mi? Toplumsal cinsiyet ilişkileri? Toplumsal cinsiyet normları? Toplumsal cinsiyet rolleri? Pozitif Ayrımcılık Erkeklerin ve oğlan çocukların katılımları Kadınların Güçlenmesi</p>	<p>Hep birlikte düşünelim:</p> <p>Katılımcılara slaytta yer alan temel kavramlara aşina olup olmadıklarını sorun. Hepsinin üzerinden tek tek geçmenize gerek yok. Katılımcıların bilgilerini, olası önyargılarını veya diğerlerinden daha fazla açıklamaya ihtiyaç duyulabilecek kavramları belirlemek için içlerinden bazılarını seçin.</p>
<p>1 - Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve İlgili Kavramlar</p> <p>Bu kavramlara aşina mısınız?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Meslektaşlarınız bu kavramları biliyor ve günlük olarak veya bir proje yazarken kullanıyor mu? • Kapasitenizi geliştirmek için herhangi bir kurumsal eğitim düzenlediniz mi? Eğitim işinizi nasıl etkiledi?		<p>Katılımcılardan slaytta gösterilen soruları, kendi masalarında hızlıca tartışmalarını isteyin.</p> <p>Katılımcılardan iki veya üç cevap almak için zemin hazırlayın.</p>
<p>Kavramları Doğru Tanımlarla Eşleştirin</p>		<p>Sonraki slaytta etkileşimli grup tartışmasını sunun.</p>

1. Cinsel Şiddet	a. Cinsiyetler arasında eşit hakların ve fırsat eşitliğinin hedeflenmesi	Katılımcılara gruplar halinde tartışmaları ve her kavramı doğru tanımla ilişkilendirmeleri gerektiğini açıklayın Sonra onlara doğru cevapları verin.
2. Önleme	b. Cinsiyetler arası eşitsiz ilişkilere neden olan sosyal yapı	
3. Psikolojik Şiddet	c. Toplumda kadın ve erkeklerden beklenen duygusal ve davranışsal roller ve kalıplar	
4. Toplumsal Cinsiyet Roller	d. Toplumlarda erkekler ve kadınlara atfettiği özellikler, değerler, inançlar ve davranışlar kümesini ifade eder; sosyal yapı	
5. Ayrımcılık	e. Herhangi bir cinsiyetin varsayılan doğası ile ilgili dayatılan önyargılar ve özellikler yoluyla bireyler üzerinde doğrudan veya dolaylı olarak baskı kurulması	
6. Pozitif Ayrımcılık	f. Lezbiyen Eşcinsel Biseksüel Trans Interseks Queer Aseksüel	
7. LGBTIQ+	g. Kadınların sosyal, ekonomik ve politik hayatta karşılaştıkları eşitsizliği azaltmak için ortaya konan çeşitli politika ve uygulamaları ifade eder.	
8. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği	h. Çalışmanın paraya çevrilmesine, para kazanmaya ve harcamaya izin verilmemesi	
9. Ekonomik şiddet	i. Bireyi istemediği bir yerde-zamanda ve şekilde cinsel ilişkiye zorlamak	
10. Cinsiyet	j. Aşağılama, suçlama ve küçük düşürme yoluyla karşı taraf üzerinde baskı kurma	
11. Toplumsal Cinsiyet	k. Sosyal medya aracılığıyla bireye baskı ve şiddet uygulama	
12. Ataerkillik	l. Her türlü şiddete ve eşitsiz güç ilişkisine karşı önleyici uygulamalar	
13. Dijital Şiddet		

Hafızamızı Tazeleyelim!

Toplumsal cinsiyetle ilgili kavramları netleştirerek sonraki slaytlara geçin.

CİNSİYET	TOPLUMSAL CİNSİYET
☐ Biyolojik olarak belirlenmiştir.	☐ Öğrenilir, "doğal" değildir
☐ Fiziksel, kromozomal ve fizyolojik özellikleri ifade eder.	☐ Sosyal olarak belirlenmiş davranışlar, inançlar ve tutumlar
☐ Çoğu durumda, bir kişi, erkek veya kadın olarak doğar.	☐ Erkekler ve kadınlara uygun görülen özellikler, zaman içinde ve sosyo-kültürel bağlama göre değişebilir
☐ Değiştirilemez (harici müdahale olmadan)	☐ Eşitsizlikler yaratan diğer sosyal değişkenlerle kesişir: sosyal sınıf, etnik köken, milliyet, cinsel yönelim, göçmenlik, statü, engellilik vb.
☐ Bütün kültürlerde aynıdır ve sosyal faktörlerden bağımsızdır.	☐ Farklı kimlikler, beklentiler ve fırsatlar üretir
	☐ Toplumsal cinsiyetler arasında güç ilişkileri ve eşitsizlikler yaratır
	☐ Eşitsizlikler birden fazla düzeyde işler: mikro (bireysel, aile), mezo (kişiler arası), makro (kurumsal)

Cinsiyet ve toplumsal cinsiyet arasındaki temel farkları açıklayın.

Toplumsal cinsiyetin sürekli olarak değişen bir olgu olduğunu ve artık erkek veya kadın seçeneğiyle sınırlı olmak yerine giderek genişleyen bir yelpazede görüldüğünü açıklayın. Katılımcılara toplumsal cinsiyetin kadınların ve erkeklerin sosyal olarak inşa edilen özelliklerini tanımlamak için kullanıldığını net bir şekilde açıklayın. Toplumsal cinsiyet, kişinin kimliği ile cinsiyetine atfedilen sosyal yönler arasındaki karmaşık ilişkiden kaynaklanır. Toplumsal cinsiyet konusunda ikili olmayan bir yaklaşım, transseksüelleri ve toplumsal cinsiyet kalıplarına uymayan diğer kişileri de kapsayan geniş bir yelpazenin fiilen bulunduğunu kabul eder.

KAVRAM	GÖÇ SÜRECİNDEN ÖRNEK
Toplumsal cinsiyet rolleri: Belirli bir bağlamda toplumsal cinsiyetin toplumsal yapısına göre kadın ve erkekler için belirlenen faaliyetler, görevler ve sorumluluklar. Roller; tek tek kişilerin kapasitesine, potansiyeline veya isteklerine karşılık gelmeyebilir. Bu roller; ev, iş ve kuruluşlarda, kamusal ve özel alanlarda üstlenilir.	"Erkeksi" olarak kabul edilen işlere genellikle daha fazla önem verilir ve bu nedenle bu işlere "kadınsı" kabul edilen işlerden daha fazla ücret ödenir. İnşaatçı çalışan bir erkek göçmen, ev hizmetlerinde ve/veya bakıcı olarak çalışan kadın bir göçmenden genelde daha fazla kazanır.
Eşitsizlik: Biyolojik farklılıklar tek başına eşitsizlik yaratmaz. Aksine, eşitsizlik, toplumun bir toplumsal cinsiyete diğerinden daha fazla değer vermesiyle (genelde erkekler kadınlardan daha fazla değer verilir) ortaya çıkar. Bu tutum, cinsiyetler arasında bir güç dengesizliği yaratır ve kişisel gelişimleri için eşit fırsatlardan yararlanmalarını engeller. Sosyal sınıf, etnik köken, milliyet, cinsellik vb. temelindeki eşitsizlikler, toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini daha da artırabilir.	Menşe ülkedeki toplumsal cinsiyet eşitsizliği, kadınlar için iş olanaklarının olmaması veya toplumsal cinsiyete dayalı şiddetten koruma hizmetlerinin eksikliği de dahil olmak üzere kadın göçüne yol açan bir faktör olabilir.

Göç süreçlerinden örneklerle ilgili tanımları paylaşın ve bunların toplumsal cinsiyet boyutları ile ilgili önyargıları açıklayın.

Mümkün olduğunca, sunumun katılımcılar için daha anlamlı olması için örnekleri eğitimin yapıldığı ülkeden /bölgeden gerçek vaka senaryolarına uyarlayın.

KAVRAM	GÖÇ SÜRECİNDEN ÖRNEK
<p>Cinsel iş bölümü: Cinsiyet-toplumsal cinsiyet sistemi, belirli iş türlerini kadınlarla ve diğer iş türlerini erkeklerle ilişkilendirir. Geleneksel iş bölümünde, erkekler üretken işgücü (ücretli çalışma) konusunda birincil sorumluluk yüklenirken, kadınlar bakım işlerinden (ücretsiz işler veya az ücret ödenen bakım işleri) sorumlu olarak kabul edilir. Hem erkekler hem de kadınlar toplum emeğine katılır (gönüllü iş).</p> <p>Erkeklerin liderlik rollerinde olması daha yaygındır, kadınlar ise daha ziyade destekleyici rollerdedir.</p>	<p>Bir kadın göç ettiğinde ve çocuklarını menşee ülkesindeki aile üyelerinin bakımı altında bıraktığında, bakım emeği genellikle kocasından ziyade annesi, kız kardeşi veya en büyük kızının omuzlarına yüklenir.</p> <p>Hedef ülkelerdeki göçmen demeklerinin erkekler tarafından yönetilmesi yaygın görülen bir durumdur.</p> <p>Hangi ihtiyaçlara ve projelere öncelik verileceğini genellikle erkekler belirler. Kadınlar ise girişimlerini idari görevler, bağış toplama veya etkinlik organizasyonu yoluyla destekler.</p>
<p>Cinsiyete dayalı yeni iş bölümü: Cinsiyete dayalı iş bölümü sadece haneleri ve ulusal işgücü piyasalarını düzenlemekle kalmaz; aynı zamanda uluslararası hale gelmiştir. Dolayısıyla, küresel işgücü piyasasında kadınlar için belirli iş alanları üretilmiştir (örneğin ihracat bölgelerinde giderek artan bir şekilde göçmen kadın emeğine dayanan fabrika montaj işleri, ev işleri) ve bu sektörler giderek daha fazla kadın işgücüne ihtiyaç duymaktadır.</p>	<p>Devletler arasında yabancı işgücünün işe alınmasıyla ilgili olarak müzakere edilen ikili anlaşmalar genellikle cinsel iş bölümünü destekleyerek belirli sektörlerde erkeklerin işe alınmasını öngörür (örn. inşaat) ve kadınlar (bazen belirli bir etnik kökenden veya belirli bir yerden gelen) ise eğlence, sağlık, temizlik alanlarında veya çocukların, yaşlıların ve / veya engelli kişilerin bakımı ile ilgili işlerde çalıştırılır.</p>
<p>Toplumsal cinsiyete dayalı kalıp yargı: Belirli bir sosyal grup hakkında cinsel kimliklere ilişkin gelenekler ve ön yargılar temelinde, abartılı veya aşırı basitleştirilmiş fikir, görüş ya da imaj.</p>	<p>Bazı bağlamlarda, aileler, kız çocuklarının ailelerinin geçimine yardım etmek için gelirlerinin daha büyük bir kısmını gönderme ihtimalinin daha yüksek olduğunu düşündükleri için oğulları yerine "iyi kızlarını" yurtdışına göndermeyi tercih eder.</p>

Tetikleyici soru: Hepimiz sahada çalışıyoruz ve birçok sorunla/zorlukla karşı karşıyayız. Mülteci kadınların sahada karşılaştıkları en büyük sorunlar/zorluklar nelerdir?

İÇERMEZ...	İÇERİR...
Sadece kadınlara odaklanmaz.	Kadınlar ve erkekler arasındaki eşitsizliklere ve farklılıklara odaklanır. Karşılaştıkları ayrımcılık nedeniyle kadınlarla çalışmaya karar verdiğiniz takdirde, girişimler, toplumsal cinsiyet rollerinin ve ilişkilerinin analizine dayanmalıdır.
Kadınlara sadece 'savunmasız grup veya azınlık grubu' olarak muamele edilmez.	Hem kadınların hem de erkeklerin aktörler olduğunu kabul eder. Kadınları mağdur olarak tanımlamak yerine, kadınların karar alma kapasitelerini ve toplumlarındaki önemli rollerini kabul eder.
Bağlam ne olursa olsun her durumda kadınlara ve erkeklere aynı muamele yapılmaz.	Kadın ve erkek arasındaki eşitsizlikleri ve farklılıkları dikkate alan müdahaleler tasarlar. Kaynakları, programlardaki eşitsizlikleri tespit edecek ve düzeltmeye çalışacak şekilde yapılandırır.
Kuruluşlarda ya da projelerde veya istihdam edilen personelde sadece veya her zaman eşit katılım (50/50 erkek ve kadın) elde etme çabası içermez.	Katılımcı sayısının ötesine geçerek katılımlarının kalitesine ve girişimlerin her cinsiyet üzerinde hedeflenen etkilerine odaklanır. Kuruluşlar içinde kadınlar için fırsat eşitliğinin, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sadece bir yönü olduğunu kabul eder.
Tüm kadınların (veya tüm erkeklerin) aynı çıkarlara sahip olacağı varsayılmaz.	Sosyal sınıf, etnik köken, din, yaş vb. gibi çeşitli özellikler temelinde farklı kadın (ve erkek) grupları arasındaki farklılıkları kabul eder.
Kimin hangi işi yaptığı ve kimin hangi sorumlulukları üstlendiği ile ilgili varsayımlarda bulunulmaz.	Özgül durumların farkında olarak, fiili koşulları ve öncelikleri belgeler. Bağlama özgü analizler ve istişareler yapılır.

Katılımcılara toplumsal cinsiyet kavramının sadece kadınlara işaret etmediğini açıklayın. Bu vesileyle, toplumsal cinsiyetin gerçekte neyi ifade ettiği ile ilgili bazı kalıp yargıları ve yanlış varsayımları netliğe kavuşturun.

Programlarımızda toplumsal cinsiyet ayrımcılığından toplumsal cinsiyete doğru dönüşüm:

Katılımcılara, programların ve projelerin toplumsal cinsiyetle ilgili sahip olabileceği farklı yaklaşımları açıklayın. Odak noktamızın en azından toplumsal cinsiyete duyarlı ve/veya toplumsal cinsiyeti dönüştürücü olmayı amaçlayan, toplumsal cinsiyete hassas yaklaşımlar olması gerektiğini vurgulayın.

Bu kavramlar hakkında bir sorunuz var mı?

Katılımcıların sorularını ve/veya yorumlarını alın.

MODÜL 3: TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ İLE İLGİLİ ULUSAL VE ULUSLARARASI MEVZUAT VE DÜZENLEMELER

 Önerilen süre: 90 dk.

Modül 3 – Hedefler:

Bu modül; uluslararası düzeyde toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadınların güçlenmesi ile ilgili ana kavramlara ve normatif çerçevelere genel bir bakış sunmaktadır. Toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadınların güçlenmesi; Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi (CEDAW), New York Bildirgesi ve/veya İstanbul Sözleşmesi gibi bir dizi önemli anlaşmada belirtildiği şekilde açıklanmaktadır.

Bu modülün sonunda katılımcılar hem ulusal düzeyde hem de uluslararası düzeyde toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadınlara ve kız çocuklarına yönelik şiddetin önlenmesi ile ilgili yasal çerçeveleri öğrenecektir.

Modül 3 – Hızlı kılavuz:

Kolaylaştırıcılar:

- Katılımcılarla birlikte PowerPoint sunumu üzerinden gidin;
- Bu sunumların bazı katılımcılara çok teorik gelebileceğini unutmayın;
- Sorular sorarak ve tartışmayı teşvik ederek sunum sırasında katılımcıların ilgisini çekmenin yollarını bulun.

Şunlara ihtiyacınız olacak:

- Projektör
- Kâğıt tahta
- Tahta kalemleri

Modül 3 – Adım adım kılavuz:

	<p>Birlikte düşünün:</p> <p>Katılımcılara slaytta görünen normatif çerçeveleri bilip bilmediklerini sorun. Bu vesileyle slaytın altında görünen soruları kullanarak bir tartışma başlatın. Bu, aynı zamanda katılımcıların sahip olduğu bilgileri daha iyi anlamınıza yardımcı olacaktır.</p>
<p><u>Hafızamızı Tazeleyelim!</u></p>	<p>Bu oturum sırasında katılımcılara TCEKG hakkındaki çalışmalarımızın temelinde yatan bir dizi norm, standart ve ilke üzerinde duracağınızı açıklayın. Uluslararası anlaşmalara ek olarak, hükümetler, kuruluşlar ve uluslararası toplum ve BM kararları için geçerli olan Pekin Eylem Platformu gibi kadın hakları çerçeveleri de vardır.</p>
<p><u>İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi</u></p> <p>İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi</p> <p>Madde 1) Bütün insanlar özgür, onur ve haklar bakımından eşit doğarlar. Akıl ve vicdanla donatılmışlardır, birbirlerine kardeşlik anlayışıyla davranmalıdırlar.</p> <p>Madde 2) Herkes ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasi ya da başka türden kanaat, ulusal ya da toplumsal köken, mülkiyet, doğuş veya başka türden statü gibi herhangi bir ayırım gözetilmeksizin, bu Bildirgede belirtilen bütün hak ve özgürlüklere sahiptir.</p> <p>Madde 7) Herkes yasa önünde eşittir ve ayırım gözetilmeksizin yasa tarafından eşit korunmaya hakkı vardır. Herkes, bu Bildirgeye aykırı herhangi bir ayrımcılığa ve ayrımcı kışkırtmalara karşı eşit korunma hakkına sahiptir.</p> <p>Madde 14 (1) Herkesin, sürekli baskı altında tutulduğunda, başka ülkelere sığınma ve kabul edilme hakkı vardır.</p>	<p>İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi (UDHR) insan hakları tarihinde dönüm noktası niteliğinde bir belgedir. Dünyanın her bölgesinden farklı hukuki ve kültürel birikime sahip temsilciler tarafından hazırlanan Bildirge, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 10 Aralık 1948'de Paris'te (Genel Kurul kararı 217 A) tüm halklar ve tüm uluslar için ortak bir başarı standardı olarak ilan edildi. İlk kez temel insan haklarının evrensel olarak korunmasına ilişkin çerçeveyi ortaya koyan bildirge, 500'den fazla dile çevrildi.</p> <p>Slaytta görünen maddelerde net bir şekilde eşitlik ilkelelerine atıf yapılmaktadır. BM'nin kadın haklarına desteği örgütün kuruluş tüzüğü ile başlamıştır. Belgede kadın ve erkeğin aynı olmadığı, ancak ayrımcılık yapılmadan eşit muamele hakkına sahip olduğu kabul edilmektedir.</p> <p>BM'nin ilk yılında, Ekonomik ve Sosyal Konsey, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadınların ilerlemesine adanmış küresel politika oluşturma organı olarak Kadının Statüsü Komisyonu'nu kurdu. İlk başarıları arasında İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi taslağında toplumsal cinsiyetten bağımsız bir dil sağlanması yer aldı.</p>
<p><u>Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW)</u></p> <p>- CEDAW, BM Genel Kurulu tarafından 19 Aralık 1979'da kabul edildi ve 3 Aralık 1981'de antlaşma olarak yürürlüğe girdi.</p> <p>- "Kadın hakları tasarısı" olarak anılan sözleşme, kadın hakları alanındaki ilk bağlayıcı sözleşmedir.</p> <p>- Üye ülkelerin insan haklarına saygı göstermek, korumak ve yerine getirmek için yasal yükümlülükler üstlenmelerini gerektirir.</p>	<p>Genel Kurulu tarafından 1979 yılında kabul edilen Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW), genellikle kadınlar için uluslararası haklar bildirgesi olarak tanımlanır. Bir önsöz ve 30 maddeden oluşan bu sözleşmede, kadınlara yönelik ayrımcılığı oluşturan bileşenler tanımlanır ve bu tür ayrımcılığı sona erdirmek için ulusal eylem gündemi oluşturulur.</p> <p>Sözleşmeyi kabul eden ülkeler, kadınlara yönelik her türlü ayrımcılığı sona erdirmek için bir dizi önlem almayı taahhüt ederler.</p>

CEDAW

Madde I

Bu Sözleşmenin amacı bakımından "kadınlara karşı ayrımcılık" terimi siyasi, ekonomik, sosyal, kültürel, kişisel veya diğer alanlardaki kadın ve erkek eşitliğine dayanan insan haklarının ve temel özgürlüklerin, medeni durumları ne olursa olsun kadınlara tanınmasını, kadınların bu haklardan yararlanmalarını veya kullanmalarını engelleme veya hükümsüz kılma amacını taşıyan veya bu sonucu doğuran cinsiyete dayalı herhangi bir ayırım, dışlama veya kısıtlama anlamına gelir.

Bir gönüllüden tanımı yüksek sesle okumasını isteyin. Sözleşmede kadınlara yönelik ayrımcılık şöyle tanımlanır: "... siyasi, ekonomik, sosyal, kültürel, kişisel veya diğer alanlarda kadın ve erkek eşitliğine dayanan insan haklarının ve temel özgürlüklerin, medeni durumları ne olursa olsun kadınlara tanınmasını, kadınların bu haklardan yararlanmalarını veya kullanmalarını engelleme veya hükümsüz kılma amacını taşıyan veya bu sonucu doğuran cinsiyete dayalı herhangi bir ayırım, dışlama veya kısıtlama anlamına gelir".

CEDAW

Madde 4.1.

Kadın ve erkek eşitliğini fiilen sağlamak için Taraf Devletlerce alınacak geçici ve özel önlemler, işbu Sözleşmede belirtilen türden bir ayırım olarak düşünülmecektir ve hiçbir şekilde eşitsizlik veya farklı standartların korunması sonucunu doğurmayacaktır. Fırsat ve uygulama eşitliği hedeflerine ulaşıldığı zaman bu önlemlere son verilecektir

Türkiye CEDAW'ı 1985 yılında onayladı. Bağımsız uzmanlardan oluşan organ, Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'nin taraf ülkeler tarafından uygulanmasını izler.

CEDAW, faal ve yasal olarak bağlayıcı bir belgedir. Bu anlaşma uyarınca, devletler hem devlet aktörleri hem de diğer aktörler tarafından yapılan ihlal ve istismarlar karşısında kadınları korumak ve kadınlarının insan haklarını hayata geçirmekle yükümlüdür.

2019 yılı itibariyle, Sözleşme'nin 1979'da Genel Kurul tarafından kabul edilmesinin üzerinden 40 yıl geçti.

CEDAW ayrıca, eşit muamelelerin eşit olmayan sonuçlara yol açabileceğini kabul ederek ayrımcılık yasağının gelişmiş bir şekli de içerir ve ilk kez özel ve olumlu önlemlere duyulan ihtiyacı kabul eder.

(Md. 4 ve 25 Sayılı Genel Tavsiye). Bu önlemler fiili eşitliği hızlandırmayı amaçlamaktadır ve çalışmalar, ancak fırsat eşitliği hedeflerine ve sonuçlara ulaşıldığında durdurulacaktır. 'Düzeltilici bir yaklaşım' farklılıkları tanıyarak, çevreyi düzeltme yükümlülüğü getirir, oyun alanını eşit hale getirir ve toplumsal cinsiyet perspektifinin yasa ve politikalara dahil edilmesini teşvik eder.

Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Komitesi (CEDAW), her dört yılda bir sunulan ülke raporları aracılığıyla CEDAW'ın uygulanmasını izleyen uzman komitesidir.

Aşağıdaki bağlantı, temelinde ayrımcılık yapmama ilkesi olan CEDAW'ı destekleyen üç temel ilkedeki birini tanıtan kısa bir videoyu içerir:

<https://www.youtube.com/watch?v=OBdDB5PKrmk>

CEDAW 32 Sayılı Genel Tavsiye

32. Sayılı Genel Tavsiye kapsamında kadınların mülteci statüsünün, sığınmasının, uyruğunun ve vatansızlığının cinsiyetle ilgili boyutları ele alınır.

Taraflar, devlet dışı aktörler tarafından kadınlara karşı yapılan ayrımcılığı önlemek ve soruşturmak, bu tür eylemlerin faillerini kovuşturmak, failleri yeterince cezalandırmak ve ayrımcılığa maruz bırakılan kadınlara tazminat sağlamak için gerekli yasal tedbirleri ve diğer önlemleri alarak gereken özeni gösterme yükümlülüğüne sahiptir.

Taraflar, kadınların devlet dışı aktörler tarafından yapılan ayrımcılığa karşı korunmasını sağlar ve mülteci kadınlar bağlamında, mülteci statüsünün özünün, mülteci kadına etkili bir koruma sağlamasına dikkat eder.

32 Sayılı Genel Tavsiye; kadınların mülteci statüsünün, sığınmasının, uyruğunun ve vatansızlığının cinsiyetle ilgili boyutlarını ele alır ve özellikle de mültecilere yönelik programlar için geçerlidir. Bu tavsiye kararıyla, Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesi, Kadınlara Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi ve Sözleşme'nin İhtiyari Protokol kapsamındaki yükümlülüklerinin uygulanmasını sağlamak için taraf devletlere toplumsal cinsiyet eşitliği, kadın mültecilerin statüsü, sığınması, milliyeti ve vatansızlığı ile ilgili mevzuat, politikalar ve diğer uygun önlemler konusunda yetkili rehberlik sağlamayı amaçlamaktadır.

CEDAW 32 Sayılı Genel Tavsiye

Tavsiye kapsamında toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin uluslararası koruma talebi için geçerli bir gerekçe olduğunun altını çizilir. Toplumsal cinsiyet kimliği ve cinsel yönelim, uluslararası koruma için eşit derecede geçerli nedenlerdir.

Kısaca tavsiyede, kadınların sık sık maruz bırakıldıkları istismarları ele almak için ülkelere kadın mülteciler, sığınmacılar ve vatansız insanlara muamele konusunda toplumsal cinsiyete daha duyarlı bir yaklaşım benimsemeleri için çağrıda bulunulur.

32 Sayılı Genel Tavsiye kapsamında toplumsal cinsiyete bağlı zulüm biçimlerinin, bir kadına kadın olduğu için yöneltilen veya kadınları orantısız bir şekilde etkileyen zulüm biçimleri olduğu kabul edilir. Komite, kadın haklarının nasıl ihlal edildiğini anlamının, bu zulüm biçimlerinin tespiti açısından büyük bir öneme sahip olduğunu belirtir. Komite, kadınlara karşı ayrımcılığın yasaklanan bir biçimi olan kadınlara yönelik şiddetin, kadınların mülteci statüsü ve sığınma bağlamında yaşadığı en önemli zulüm biçimlerinden biri olduğuna dikkat çeker.

CEDAW 35 Sayılı Genel Tavsiye

35 Sayılı Genel Tavsiye, toplumsal cinsiyete dayalı şiddeti önlemek için net bir kavramsal çerçeve sağlar. Toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin yasaklanmasını uluslararası geleneksel hukukun bir ilkesi olarak kabul eder. Cinsel sağlık ve üreme sağlığı haklarının ihlali de toplumsal cinsiyete dayalı şiddet biçimleri arasında yer almaktadır. Kadınlara karşı ayrımcılık yapan tüm yasal hükümlerin yürürlükten kaldırılmasının önemini vurgular. 35 Sayılı Genel Tavsiye, toplumsal cinsiyete dayalı şiddete neden olan devlet dışı aktörlerin eylemleri ve ihmalleri için devletlerin durum tespiti yükümlülüklerini

35 Sayılı Genel Tavsiye, toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin yasaklanmasının uluslararası geleneksel hukukun bir normu haline geldiğini kabul eder; şiddet tanımını, cinsel sağlık ve üreme sağlığı haklarının ihlallerini içerecek şekilde genişletir; Kültür, gelenek veya din adına toplumsal cinsiyet eşitliği kavramını tehdit eden anlatıların yeniden canlanması bağlamında, şiddeti destekleyen toplumsal normların ve kalıp yargıların değiştirilmesi gerektiğini vurgular; Devlet, kamu kurumları veya devletin yetkisiyle hareket eden kişi ya da kuruluşlar tarafından - ülke topraklarında veya yurtdışında - gerçekleştirilen fiiller ve ihmaller için devletin farklı sorumluluk düzeylerini net bir şekilde tanımlar. Devletin özel kişi ve şirketler tarafından uygulanan şiddeti önleme, kadınları ve kız çocuklarını bundan koruma ve bunlara maruz bırakılan kişilerin adalete ve desteğe erişimini sağlama konularındaki yükümlülüklerini vurgular; Şiddeti doğrudan ve dolaylı olarak mazur gösteren, şiddete göz yuman ve şiddeti kolaylaştıran tüm yasa ve politikaların yürürlükten kaldırılmasını kesin bir dille talep eder; Hayatın her alanında kadınların özerkliğini ve karar alma hakkını destekleyen ve bunlara saygılı yaklaşımlara duyulan ihtiyacı da vurgular.

New York Bildirisi (19 Eylül 2016)

- Statüleri ne olursa olsun mülteci ve göçmenlerin insan haklarının korunması. Bu, kadınların ve kız çocuklarının çözüm bulma sürecine tam, eşit ve anlamlı katılım haklarını teşvik etmeyi de içerir;
- Tüm mülteci ve göçmen çocukların varıştan sonraki birkaç ay içinde eğitim almalarının sağlanması.
- Cinsel ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin önlenmesi ve şiddete müdahale edilmesi.
- Çok sayıda mülteci ve göçmeni kurtaran, alan ve barındıran ülkelerin desteklenmesi.

19 Eylül 2016 tarihinde Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, New York Mülteci ve Göçmen Bildirgesi'ni oybirliğiyle kabul etti. New York Bildirgesi, uluslararası mülteci rejiminin önemini tekrar teyit eder ve üye ülkelerin hareket halinde olan insanları koruyacak mekanizmaları güçlendirme ve geliştirme konusunda çeşitli taahhütlerini içerir. 2018'de iki yeni küresel sözleşmenin benimsenmesinin önünü açmıştır: mülteciler konusunda küresel bir sözleşme ve güvenli, sistemli ve düzenli göç için küresel bir sözleşme.

İstanbul Sözleşmesi

Kadınlara yönelik çeşitli şiddet biçimlerini (zorla evlendirme, kadın sünneti, takip etme, fiziksel ve psikolojik şiddet ve cinsel şiddet de dahil olmak üzere) tanımlar ve bunları suç kabul eder.

Sözleşme kapsamında şiddet mağdurlarının korunması ve desteklenmesi için hâkimler, savcılar, polis, yerel ve bölgesel makamlar ve STK'lar gibi ilgili kamu görevlileri arasında etkin iş birliğinin sağlanması amacıyla uygun mekanizmaların oluşturulması talep edilir.

Bu slaytta, kadınlara yönelik şiddetin ve ev içi şiddetin önlenmesi ve bunlarla mücadeleyle ilişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi olan İstanbul Sözleşmesi'ne bir giriş yapılmaktadır.

Sözleşmenin dört temeli vardır:

1. Önleme
2. Koruma
3. Kovuşturma
4. Eşgüdümlü politikalar

Devletin kadınlara yönelik şiddetin her türünü önleme, şiddete maruz bırakılanları koruma ve failleri kovuşturma sorumluluğunu kabul eder. Devlet, şiddet iddialarını araştırmalı ve failleri kovuşturmalıdır.

İstanbul Sözleşmesi

Sözleşmeye göre taraflar, devlet dışı aktörler tarafından işlenen ve bu Sözleşmenin kapsamına giren şiddet eylemlerini önlemek, araştırmak, cezalandırmak ve telafi etmek için gerekli tüm yasal tedbirleri ve diğer önlemleri alacaktır.

Taraflar, sığınmacılar için toplumsal cinsiyete duyarlı kabul prosedürleri ve destek hizmetlerinin yanı sıra toplumsal cinsiyet yönergeleri ve toplumsal cinsiyete duyarlı sığınma prosedürleri (mülteci statüsünün belirlenmesi ve uluslararası koruma başvurusu da dahil olmak üzere) geliştirmek için gerekli yasal tedbirleri veya diğer tüm önlemleri alacaktır.

Devletin kadınlara yönelik şiddetin her türünü önleme, şiddete maruz bırakılanları koruma ve failleri kovuşturma sorumluluğunu kabul eder. Devlet, şiddet iddialarını araştırmalı ve failleri kovuşturmalıdır.

İstanbul Sözleşmesi

Sözleşmeye göre taraflar, devlet dışı aktörler tarafından işlenen ve bu Sözleşmenin kapsamına giren şiddet eylemlerini önlemek, araştırmak, cezalandırmak ve telafi etmek için gerekli tüm yasal tedbirleri ve diğer önlemleri alacaktır.

Taraflar, sığınmacılar için toplumsal cinsiyete duyarlı kabul prosedürleri ve destek hizmetlerinin yanı sıra toplumsal cinsiyet yönergeleri ve toplumsal cinsiyete duyarlı sığınma prosedürleri (mülteci statüsünün belirlenmesi ve uluslararası koruma başvurusu da dahil olmak üzere) geliştirmek için gerekli yasal tedbirleri veya diğer tüm önlemleri alacaktır.

Devlet; karşılıklı saygı veya şiddet içermeyen çatışma çözümlerini teşvik ederek, okullarda kullanılan eğitim materyallerinde yer alanlar da dahil olmak üzere toplumsal cinsiyet kalıp yargılarını sorgulayarak kadınlar ve erkekler arasında eşitliği desteklemeli ve kadınlara yönelik şiddeti önlemelidir. Polisler ve adalet sistemi profesyonelleri, yardım çağrılarına yanıt verebilmeleri ve tehlikeli durumları yönetebilmeleri için mağdur hakları ve daha fazla zararın nasıl önlenebileceği konusunda eğitilmelidir.

İstanbul Sözleşmesi

İstanbul Sözleşmesi, kadınlara yönelik şiddete bütüncül bir müdahalenin temel şartını ortaya koyar:

Gerekli kurumsal, finansal ve organizasyon yapıları tarafından sürdürülen, devlet çapında etkin, kapsamlı ve koordineli politikalara duyulan ihtiyaç.

Devlet, şiddete maruz bırakılanları desteklemek ve onları daha fazla şiddetten korumak için ilgili tüm kurumlar, sivil toplum örgütleri ve diğer paydaşlar arasında koordineli bir yaklaşım sağlamalıdır. Ayrıca, Sözleşmede sivil toplumun şiddet görenlere temel hizmetlerin sağlanması ve farkındalığın artırılmasının yanı sıra şiddete sıfır tolerans kültürü oluşturulması için tutumların değiştirilmesinde önemli bir rol oynadığı kabul edilir.

İstanbul Sözleşmesi

Sözleşme kapsamında iki organ vardır;

GREVIO (Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddete Karşı Mücadele Uzman Grubu) Sözleşmenin uygulanmasını izlemekle sorumludur.

GREVIO'nun yasal faaliyetleri arasında İstanbul Sözleşmesi'nin ülke ülke izlenmesi (değerlendirme prosedürü), sözleşmenin bir tarafında belirli koşullara ilişkin soruşturmanın başlatılması (sorgulama prosedürü) ve sözleşmenin temaları ve kavramları hakkında genel önerilerin benimsenmesi yer almaktadır.

Taraflar Komitesi; karar almakla sorumludur. Avrupa Konseyi'nin ilgili kurumlarına bağlı büyükelçilerden ve temsilcilerden oluşur. GREVIO üyelerinin seçilmesi, Komite'nin görevleri arasındadır.

Sözleşmenin etkin bir şekilde uygulanmasını sağlamak için, iki yapıdan oluşan bir izleme mekanizması oluşturulmuştur: Sözleşme temaları hakkında raporlar hazırlayan bağımsız bir uzman kuruluş (GREVIO) ile GREVIO raporlarını takip eden ve ilgili taraflara önerilerde bulunan taraflar komitesi. İki tür izleme prosedürü de sağlanmıştır. İlk olarak, temel bir raporla başlayan ve GREVIO tarafından kabul edilen nihai raporlar ve sonuçlarla tamamlanan her ülke için değerlendirme prosedürü vardır. İkinci olarak, GREVIO tarafından, Sözleşme kapsamındaki şiddet eylemlerinin herhangi birinin ciddi, büyük veya kalıcı bir ölüme yol açmasını önlemek için müdahale edilmesi gerektiğini gösteren güvenilir bilgiler olduğunda özel bir acil soruşturma prosedürü başlatılabilir.

GREVIO; insan hakları, toplumsal cinsiyet eşitliği, kadınlara yönelik şiddet ve/veya mağdurlara yardım ve koruma alanlarındaki tanınmış uzmanlıkları temelinde atanan 10 bağımsız ve tarafsız uzmandan oluşmaktadır.

İstanbul Sözleşmesi

GREVIO, 2018 yılında Türkiye'ye ilişkin temel değerlendirme raporunu yayımlamıştır ve bu rapor aşağıdaki gözlemleri içerir:

- Entegre politika ve veri eksikliği;
- STK'lar ve diğer paydaşlarla gerekli iş birliğinin olmaması;
- Şiddete maruz bırakılan veya şiddet riski altında olan kadınların korunması ve desteklenmesi için hizmet sağlayıcılar arasında farkındalık eksikliği ile birlikte kurumsal, mali ve yasal kapasite yetersizliği;
- Şiddet faillerinin cezalarında indirim eğilimi, raporda belirtilen başlıca hususlardır.
- GREVIO, göçmen ve mülteci kadınlar da dahil olmak üzere bir dizi ek alan daha belirlemiştir.

Sözleşme kapsamındaki tüm alanlarda taraf ülke mevzuatının ve uygulamalarının uygunluk düzeyini değerlendirir. "Kadınları orantısız bir şekilde etkileyen ev içi şiddet de dahil olmak üzere kadınlara yönelik şiddetin her türü" ile ilgili olarak alınan önlemlere odaklanır. Bu değerlendirme temelinde, sözleşmenin uygulanmasını güçlendirecek tedbirler önerir.

Yetkililerin kadınlara yönelik şiddeti önleme ve şiddetle mücadele etme çabalarını baltalayan faktörler:

1. Genel politikaların kadın-erkek eşitliği ve kadınlara yönelik şiddet üzerindeki potansiyel etkileri açısından sistematik ve kapsamlı bir şekilde değerlendirilmemesi.
2. Kadınların ve erkeklerin aile ve toplumdaki rolleri ve sorumluluklarıyla ilgili ayrımcı kalıp yargılara meydan okuma konusunda çok az şey yapılması, kadınların ananeler ve bakım veren kişiler olarak geleneksel rollerini vurgulama eğilimi.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası

7 Mayıs 2004 tarihli ve 4710 sayılı Kanununun 1 inci maddesi ile 10uncu maddenin 2. bendi Anayasa'ya eklendi. Bu hüküm uyarınca "Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür". Böylece "kadın ve erkeklerin eşit haklara sahip olması ilkesi anayasal bir temel kazandı. Mevcut anayasanın "Genel Hükümler" bölümünde yer alan 10. maddede kanun önünde eşitlik ele alınır.

Madde 10, 2010 yılında şöyle değiştirilmiştir: "Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin hayata geçirilmesini sağlamakla yükümlüdür." Bu paragraf şu cümle ile tamamlanır: "Bu amaçla alınan tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz."

(Slaytlar ve içerik eğitimlerin verildiği her ülke için ayarlanacaktır).

Son yıllarda, Türkiye'de kadın-erkek eşitliğini desteklemek konusunda önemli yasal ilerlemeler kaydedildi. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 10. maddesinde somutlaşan yasa önünde eşitlik ilkesi, 2004 yılında yapılan birinci değişiklikle devlete sadece hukuki eşitliği değil, fiili eşitliği de sağlama görevi getirmiştir. 2010 yılında yürürlüğe giren ikinci değişiklik, toplumsal cinsiyet eşitliğini destekleyen olumlu ayrımcı tedbirler öngörerek eşitlik ilkesini daha da güçlendirdi. Anayasa'nın ilgili hükümleri artık bu slaytta yansıtıldığı gibi okunur. Bir gönüllüden bu hükümleri yüksek sesle okumasını isteyebilirsiniz.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası

Anayasa'nın 90. Maddesinde 2004'ün Mayıs ayında yapılan bir değişiklik ile uluslararası anlaşmaların önceliği kabul edildi: "Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası anlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası anlaşma hükümleri esas alınır."

Bu kabulün ardından, temel hak ve özgürlüklerle ilgili uluslararası anlaşmalar (CEDAW da dahil olmak üzere) arasındaki üstünlük sorunu teorik olarak çözülmüştür.

Katılımcılara, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 90. maddesi uyarınca, Türkiye tarafından onaylanan uluslararası anlaşmaların ulusal hukukun ayrılmaz bir parçasını oluşturduğunu ve temel hak ve özgürlükler alanında usulüne uygun olarak yürürlüğe konan yasalar ve uluslararası anlaşmalar arasında çatışma durumunda, uluslararası anlaşmaların hükümlerinin öncelikli olduğunu vurgulamak gerekir.

6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun

MADDE 1- (1) Bu Kanunun amacı; şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Türkiye'nin kadınlara yönelik şiddete müdahaleleri kapsamında ileriye doğru atılmış en önemli adımlardan biri, Türkiye'nin kadınlara yönelik şiddetle ilgili temel yasalarından biri olan 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un 2012 yılında yürürlüğe konması oldu.⁵

6284 sayılı Kanun, 4320 sayılı Kanun'un yerini aldı ve hem ele alınan şiddet biçimleri hem de yasal korunmadan yararlanan bireyler açısından mevzuat kapsamını önemli ölçüde genişletti.

Bu kanunların uygulanması, 2007-2020 yıllarını kapsayan bir dizi yönetmelik ve birbirini izleyen üç ulusal eylem planından oluşan önlemler zinciri ile desteklendi.

Bakanlıklarının eylemlerini çerçeveleyen stratejik planların hepsinde özellikle kadınlara yönelik şiddeti ele alan bir bileşen bulunmaktadır.

6284 Sayılı Kanun

Bu kanun kapsamında, kadınlar aşağıdaki hizmetleri talep edebilir;

- 1- Barınma yeri
- 2- Koruyucu tedbir kararları alınması
- 3- Adresin gizlenmesi
- 4- Rahatsız edici davranışların yasaklanması
- 5- Kimliğin değiştirilmesi
- 6- Geçici velayetin sağlanması
- 7- Geçici maddi yardım sağlanması
- 8- Nafaka verilmesi
- 9- Genel sağlık sigortasından yararlanma olanağı
- 10- Aile mahkemelerine ve diğer kurumlara ücretsiz itiraz
- 11- Tapuya ek açıklama koyulması

6284 sayılı Kanun kapsamında kadınlara koruma ve destek sağlanması için büyük çaba sarf edilmiştir. Bununla birlikte, 'Adli suçların faillerinin soruşturulması, kovuşturulması ve cezalandırılmasına ilişkin adli verilere erişilememesi; yetkililerin mahkûmiyet oranlarını izleme ve böylece yasaların kolluk kuvvetleri, savcılık hizmetleri ve mahkemeler tarafından uygulanmasını etkin bir şekilde izleme kapasitesinin önünde ciddi bir engel teşkil etmektedir.'⁶

Yasal Çerçeveler hakkında herhangi bir sorunuz var mı?

Katılımcılardan sorularını ve/veya yorumlarını alın.

5) Türkiye, 2012 yılında İstanbul Sözleşmesi'ni onaylamış ve İstanbul Sözleşmesi'ne uygun olarak mevzuat değişiklikleri yapmıştır. 2020 yılında Türkiye, Sözleşmeden çekildi.

6) GREVIO Türkiye Temel Durum Değerlendirme Raporu, 2018 <https://rm.coe.int/eng-grevio-report-turquie/16808e5283>

MODÜL 4: CİNSEL SÖMÜRÜNÜN VE İSTİSMARIN ÖNLENMESİ (CSİÖ)

 Önerilen süre: 60 dk.

Modül 4 – Hedefler:

Bu modül, katılımcıların CSİÖ ile ilgili temel kavramları ve aşağıda belirtilen aşamaları bilemelerini sağlayacaktır: önleme, şikayet ve soruşturma, takip ve uygulama.

Bu modülün sonunda katılımcılar, kuruluş içinde bir CSİÖ mekanizması oluşturmak için gereken temel unsurların neler olduğunu, eğitimin ve farkındalığın artırılmasının önemini anlamış olacaktır.

Modül 4 – Hızlı kılavuz:

Kolaylaştırıcılar:

- Katılımcılarla birlikte PowerPoint sunumunu üzerinden gidin;
- Bu sunumların bazı katılımcılara çok teorik gelebileceğini ve bazı katılımcıların CSİÖ ile ilgili temel kavramlara aşina olmayabileceğini unutmayın;
- Soru sorarak ve tartışma başlatarak sunum sırasında katılımcılarla etkileşim kurmanın yollarını bulun;
- Eğitime katılanların CSİÖ şikayet mekanizmalarının kurulması konusunda harekete geçebilecek bir konumda olmayabileceğini unutmayın;
- Bununla birlikte, sorunun farkına varmalarını ve temel kavramları anlamalarını sağlamak önemlidir.

Şunlara ihtiyacınız olacak:

- Projektör
- Kâğıt tahta
- Tahta kalemleri

Modül 4 – Adım adım kılavuz:

<p><u>Kurumda CSİ'nin Önlenmesi</u></p> <p>Cinsel Sömürü ve İstismarın Önlenmesi (CSİÖ) için atılacak adımları öğrenmek için herhangi bir eğitim / kurs aldınız mı? Lütfen açıklayınız.</p> <p>CSİÖ için kuruluşunuzda herhangi bir önlem aldınız mı?</p> 	<p>Bu slayt CSİÖ ile ilgili temel kavramlara giriş yapmanızı sağlayacaktır.</p> <p>Birlikte tartışın:</p> <p>Katılımcılara ucu açık sorular sorun ve cevapları bir kâğıt tahtaya yazın. Bu sorular, katılımcıların konuyla ilgili sahip oldukları farkındalık ve bilgi düzeyi hakkında fikir sahibi olmanızı sağlayacaktır.</p>
<p><u>Hafızamızı Tazeleyelim!</u></p> 	<p>Birkaç katılımcıdan yanıtlarını aldıktan sonra, bu modül sırasında değineceğiniz temel öğelerden bahsederek konuyu giriş yapmak için bu slaydı kullanın:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Önleme - Şikayetler ve soruşturma - Takip ve uygulama
<p><u>Cinsel Sömürü ve İstismar</u></p> <p>Cinsel ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin alt kategorisi</p> <p>CSİ, yetkinin kötüye kullanılması veya yetkiyi kötüye kullanma girişimi</p> <p>Cinsel Sömürü: Bir başkasının cinsel sömürsünden parasal, toplumsal ya da siyasal yarar sağlanması dâhil ancak bunlarla sınırlı kalmamak üzere, bir kişinin güç durumunda olmasından, aradaki güç dengesizliğinden ya da güven duygusundan cinsel amaçlar için fiilen yararlanılması ya da bu yönde girişimde bulunulması.</p> <p>Cinsel istismar: Eşit olmayan veya zorlayıcı koşullar altında ya da zorla, cinsel nitelikte fiili bir fiziksel saldırıda bulunma veya saldırı tehdidi.</p>	<p>CSİ, TCDSŞ'nin bir alt kategorisidir.</p> <p>Eşit olmayan bir güç dinamiği olduğunda, gücün kötüye kullanıma ihtimali de artar.</p> <p>İnsani yardım kuruluşlarının yararlanıcılara karşı bakım görevi kapsamında yararlanıcılara onurlu ve saygılı davranılmasını ve belirli asgari davranış standartlarına uyulmasını sağlama sorumluluğu vardır.</p> <p>CSİ, dünyadaki birçok ortamda meydana gelir. İnsani yardım çalışanları, öğretmenler, polis, dini liderler, hükümet yetkilileri, spor antrenörleri vb. tarafından uygulanabilir.</p> <p>Burada, insani yardım aktörleri tarafından işlenen CSİ suçlarından söz ediyoruz.</p> <p>Yararlanıcılar HAYIR deme hakkına sahip olduklarını ve bunun insani yardım alma haklarını etkilemeyeceğini bilmiyor olabilirler.</p> <p>İnsani yardım kuruluşu veya çalışanı ne kadar güçlü olursa, yararlanıcıları istismar etme ve sömürme potansiyeli de o kadar artar.</p>
	<p>Amaç; cinsel sömürüyü ve istismarı önleme tedbirlerinin, insani yardım çalışanlarının tüm koruma ve yardım görevlerine entegre edilmesi suretiyle, insani krizlerde cinsel sömürüden ve istismardan uzak bir ortam yaratılmasıdır.</p> <p>Bu amaçla, insani yardım kuruluşları tarafından atılması gereken üç temel adım vardır.</p>

Önleme

- Personel Sorumluluğu: Cinsel sömürü ve istismar politikası
- Personel; muamele standartlarına göre herhangi bir suiistimal veya hata olması durumunda bu durumu kime ve nasıl bildirebilecekleri konusunda yararlanıcıları bilgilendirir.
- Zorunlu dahili bildirim sürecinin geliştirilmesi
- Güvenli ve gizli süreç
- Etkilenen topluluklarla daha fazla iletişim ve etkileşim

CSİ'nin önlenmesi herkesi ilgilendiren bir konudur.

Personel arasında CSİ konusunda farkındalığı artırmak için etkili ve kapsamlı mekanizmalar oluşturulmasının yanı sıra, etkili işe alım ve performans yönetimi usullerinin kullanılması da çok önemlidir.

CSİ'yi engelleyen bir ortam yaratılmasından ve sürdürülmesinden tüm personel ve paydaşlar sorumludur.

Yöneticiler, CSİ'yi ele alma konusunda tutumu ortaya koyma ve uygun önlemleri alma konusunda özel bir sorumluluğa sahiptir.

Genel merkez ile saha arasında aşağıda belirtilen konularda etkili ve kapsamlı iletişim gereklidir: (a) CSİÖ konusunda yararlanıcıların farkındalığının artırılması ve (b) etkili topluluk temelli şikayet mekanizmalarının nasıl oluşturulacağı.

Önleme

- Kaynakları ve ihtiyaçları belirleme
- Şikayet ve bildirim süreçlerinin katılımcı bir yaklaşımla planlanması
- Mağdurlar için destek ve acil koruma sisteminin planlanması (PSD, koruma, maddi yardım, barınma yeri)
- Uygulama için bir planın izlenmesi

Etkili önleme önlemlerine sahip olmak için önceden plan yapmanız gerekir.

Bir sistemin uygulamaya konulması için resmi veya gayri-resmi bir şikayet almayı beklemeye gerek yoktur.

Şikayetler ve Soruşturma

CSİ için Bildirim, Müdahale ve İzleme Prosedürleri:

- İrtibat Sorumluları kimlerdir? Her ofisin bir irtibat sorumlusu olmalıdır.
- Topluluk temelli şikayet/geribildirim mekanizmaları var mı?
- CSİ ile ilgili bir durumdan haberdar olan personelin veya gönüllülerin bildirim sorumlulukları neler?
- Şikayetleri kim almalı ve şikayetçilerin kendilerini güvende hissetmesini sağlamak için şikayetler nasıl alınabilir?
- Daha savunmasız durumda olan şikayetçiler için ne gibi özel prosedürler uygulayacaksınız?

Bildirim mekanizması, hem personelin hem de yararlanıcıların CSİ şikayetlerini iletmelerini, güvenli ve gizli bir ortamda haklarını aramalarını sağlamalıdır.

Bildirim mekanizması; kullanıcılar için etkili, tamamen erişilebilir ve güvenli olmalıdır.

Mekanizma; bir yardım hattı, şikayet/öneri kutuları, SMS hizmeti vb. şekilleri içerebilir.

Etkili bir bildirim mekanizması aşağıda belirtilen özelliklere sahip olmalıdır:

- Tek başına olmayan ve entegre
- Topluluğun katılımıyla geliştirilmiş
- Nasıl ve kime bildirim yapılacağı konusunda net
- Birden çok bildirim kanalına sahip
- Bildirimlerin eğitilmiş irtibat sorumluları/personel tarafından ele alındığı
- Gizli
- Şikayetçinin ve personelin güvenliğini sağlayan
- Geribildirim mevcut olduğu
- Eğitim, Bilgi ve İletişim faaliyetleri için kaynak ayrılmış

Şikayetler ve Soruşturma

CSİ için Bildirim, Müdahale ve İzleme Prosedürleri:

- Soruşturma ekiplerinin bileşimi nedir ve soruşturma süreci nasıl işler?
- Gizliliği, verilerin korunmasını, misillemeye karşı korumayı nasıl sağlayacaksınız?
- İlgili vakaların polise bildirilmesini nasıl sağlayacaksınız?
- Disiplin prosedürleri nelerdir ve bunlara nasıl karar verilir?
- Veri takibi, bildirim, izleme ve değerlendirme için ne gibi prosedürler uygulanacak?

Şikayet mekanizmaları, şu konularda mümkün olduğunca fazla ayrıntı içermelidir

Olay:

- Ne zaman oldu?
- Nerede oldu?
- Ne oldu?

Maruz bırakılan kişi (rızası alındığı takdirde):

- Maruz bırakılan kim?
- Takip için onunla irtibata geçilebilir mi? Eğer öyleyse, nasıl ve ne zaman?

Maruz bırakılan kişinin yardımı ihtiyacı var mı?

Şikayetçi (rızası alındığı takdirde):

- Şikayetçi kim?
- Takip için onunla irtibata geçilebilir mi? Eğer öyleyse, nasıl?

Şüpheli Fail:

- Fail olduğu iddia edilen kişi kim? Adı nedir?
- Nerede çalışıyor?
- Ne iş yapıyor?
- İletişim bilgileri nelerdir?

Takip ve Uygulama (Etkilenen kişiler için)

Etkilenen kişilerin uygun yardıma erişimi:

- Tıbbi ve adli kanıtlar (PEP kitleri, cinsel hastalıklar)
- Yasal temsil
- Sömürü ve istismarla ilgili tıbbi destek, PSD ve sosyal ihtiyaçlar için destek
- İhtiyaç halinde acil barınma için yardım
- Ekonomik tazminat
- CSİ nedeniyle doğan çocuk vakaları nasıl ele alınır - çocuğun yüksek yararı nasıl göz önünde bulundurulur?

Henüz yardım sağlanmadıysa mağdura yardım sağlanması ve takip için vaka derhal TCDSH Alt Sektörüne yönlendirilmelidir.

CSİ'ye maruz bırakılan kişiler yardım ve destek hakkında sahiptir:

- Tıbbi yardım
- Yasal yardım
- Psikososyal destek
- CSİ sonucu doğan çocuklar da dahil olmak üzere CSİ şikayetçileri için acil maddi yardım (gıda, giyim yardımı, acil ve güvenli barınak).
- Bu destek TCDSH Hizmet Sağlayıcıları tarafından sağlanır.
- Bu destek, bir soruşturmanın sonucuna bağlı değildir.

Eğitim ve Farkındalık Artırma Etkinlikleri

- Personel ve gönüllüler toplumsal cinsiyet, çocuk koruma, CSİÖ, çeşitlilik, yetkinin kötüye kullanımı vb. konularda eğitim almalıdır
- CSİ ile ilgili Paydaş anlaşmaları yapılmalıdır
- CSİ ile ilgili riskleri ve hataları azaltmak için bütçe tahsisi önceden planlanmalıdır (Mağdurlara yardım ve diğer ilgili faaliyetler için)

CSİ iddiaları ve vakaları eğitilmiş personel tarafından yönetilmelidir.

Bu nedenle önleme, şikayet, uygulama ve yardım faaliyetleri için eğitime, insan kaynağına ve finansal kaynağa ihtiyaç vardır.

Bildirim ve iş birliği yapma görevi: Tüm personelin, CSİ ile ilgili şüphelerini ve kaygılarını bildirme ve soruşturma süreçlerinde iş birliği yapma yükümlülüğü vardır.

Gizlilik: CSİ ile ilgili tüm iddialar, vaka yürütülürken mağdurların, tanıkların ve şüphelilerin kimliklerinin korunmasını sağlamak için en yüksek gizlilik derecesiyle ele alınacaktır. İddia ile ilgili sözlü veya yazılı tartışmalardan kaçınılmalı ve sadece konuyu ele almaya yetkili kişiler bilgilendirilir.

CSİÖ herkesi ilgilendirir. Gönüllüler ve diğer ilgililer de dahil olmak üzere tüm personel temel kavramların farkında olmalı ve gerekirse şikayette bulunmak için nereye başvurulacağını bilmelidir.

Buna ek olarak, CSİÖ, BM'in tedarikçileri ve uygulayıcı paydaşları için de geçerlidir. Kolaylaştırıcılar; katılımcıları CSİÖ hakkında daha fazla bilgi edinmeleri için BM'in aşağıdaki bağlantıda yer alan eğitim programlarını ziyaret etmeye davet edebilir: <https://www.un.org/preventing-sexual-exploitation-and-abuse/content/training>

Zorluklar ve Fırsatlar

1. CSİÖ politikasının hazırlanmasını nasıl organize etmek istersiniz?
2. Hangi birimler görev almalı?
3. Bölgenizde en iyi uygulamaları paylaşabilecek STK'lar var mı?
4. Yerel kadın örgütlerini, politikayı hazırlama sürecine nasıl dahil edersiniz?
5. Uzmanlığınızı politikanın geliştirilmesi için nasıl kullanabilirsiniz?
6. CSİ vakaları hakkında yıllık veri topluyor musunuz?
7. Şimdiye kadar kaç vaka bildirildi?

Slayttaki sorular temelinde, katılımcıların kendi kuruluşlarında CSİÖ mekanizmalarını uygulamak için hangi zorlukları ve fırsatları öngördüklerini paylaşmalarına olanak sağlayın. Belli başlı fikirleri hepsinin görebilmesi için kâğıt tahtaya yazın.

Herkesin aynı vizyonu paylaşıp paylaşmadığını veya geribildirimlerin herkes tarafından paylaşılmayan bir kısmı olup olmadığını sorun. Ortak noktaları belirlemelerine yardımcı olmaya çalışın ve bunların ele alınabileceği yollar konusunda onlara rehberlik edin.

CSİÖ hakkında bir sorunuz var mı?

Son soruları ve/veya yorumları alın.

Katılımcıları 15 dakikalık bir kahve molasına davet edin ve bir sonraki oturum için zamanında dönmeleri gerektiğini onlara hatırlatın.

MODÜL 5: TOPLUMSAL CİNSİYETİ ANAAKIMLAŞTIRMA

 Önerilen süre: 60 dk.

- Sunumlar için 30 dakika
- Alıştırma için 30 dakika

Modül 5 – Hedefler:

Bu modülün sonunda katılımcıların, proje yönetim döngüsünün (PYD) tüm önemli aşamalarına, ayrıca kurumsal yönetim ve davranış kurallarıyla ilgili tüm aşamalara toplumsal cinsiyetin kapsamlı bir şekilde dâhil edilmesinin ardındaki mantığı anlamış olması beklenir.

Modül 5 – Hızlı kılavuz:

Kolaylaştırıcılar:

- Katılımcılarla birlikte PowerPoint sunumunu üzerinden gidin;
- Soru sorarak ve tartışma başlatarak sunum sırasında katılımcılarla etkileşim kurmanın yollarını bulun.

Şunlara ihtiyacınız olacak:

- Projektör
- Kâğıt tahta
- Tahta kalemleri
- 1 ve 2 numaralı çalışma dokümanları

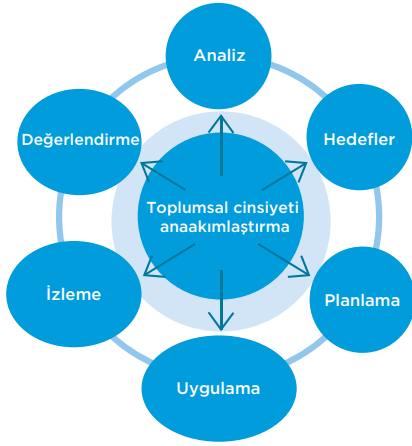
Modül 5 – Adım adım kılavuz:

<p><u>Toplumsal cinsiyet farkındalığı:</u></p> <p>TOPLUMSAL CİNSİYETİN ANAAKIMLAŞTIRILMASI</p> <p>Daha önce Toplumsal Cinsiyet Farkındalığı hakkında çalışmanız oldu mu?</p> <p>Kurumsal iletişim dilinizde toplumsal cinsiyet farkındalığına yer veriyor musunuz?</p> <p>Kurumunuzda TCF ile ilgili politika, kılavuz, ilke ve stratejiler mevcut mu?</p> <p>Kurumunuz bu konuda savunuculuk yapıyor mu? Lütfen açıklayın.</p> <p>Toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılması, tüm düzeylerde toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasının temel ilkelerindedir.</p> <p>Düzei ne olursa olsun tüm ulusal plan, politika ve programlarda toplumsal cinsiyeti anaakımlaştırma perspektifi. Toplumsal cinsiyet konusunda hassas bir dil oluşturma.</p>	<p>Birlikte düşünün:</p> <p>Katılımcıları program ve projelerde veya iş ve özel yaşamlarının diğer alanlarında toplumsal cinsiyeti anaakımlaştırma ile ilgili deneyimlerini düşünmeye davet edin.</p> <p>Slayttaki soruları katılımcılara sorarak genel anlamda cevap ve düşüncelerini paylaşmalarını isteyin.</p> <p>Verdikleri yanıtları kâğıt tahtaya yazarak not edin. Katılımcıların geribildirimleri oturumu yönlendirmenize yardımcı olur. Ayrıca konuya bu ilk giriş sırasında tespit ettiğiniz eksiklere göre toplumsal cinsiyeti anaakımlaştırma konusunun bazı temel öğelerinin üzerinde daha fazla durabilirsiniz.</p>
<p><u>Hafızamızı tazeleyelim!</u></p> 	<p>Katılımcılardan birkaç yanıt aldıktan sonra konuyu tanıtmak için bu slaydı kullanın. Toplumsal cinsiyeti anaakımlaştırma ile ilgili tanımlar, konunun farklı ayakları ve geçerliği etrafında dönen bu modülde ele alacağınız temel unsurlardan bahsedin.</p>
<p><u>Toplumsal Cinsiyeti Anaakımlaştırma</u></p> <p>Toplumsal cinsiyet farkındalığını artırma, toplumsal cinsiyet eşitliğini ve kadınların güçlenmesini sağlamaya yönelik bir stratejidir.</p> <p>Farkındalığı artırmak kendi başına bir amaç olmayıp toplumsal cinsiyet eşitliği hedefine ulaşmayı sağlayacak bir strateji, bir yaklaşım, bir araçtır.</p> <p>Farkındalığı artırma süreci, tüm alanlarda ve tüm düzeylerdeki mevzuat, politika ve programlar dâhil olmak üzere planlanan tüm eylemlerin kadınlar ve erkekler açısından etkilerinin değerlendirildiği bir süreçtir.</p> <p>Hem kadınların hem de erkeklerin sorunlarını ve deneyimlerini siyasi, iktisadi ve toplumsal alanlardaki tüm politika ve programların tasarım, uygulama, izleme ve değerlendirme süreçlerinin ayrılmaz bir parçası hâline getirmek suretiyle kadın ve erkeklerin bu politika ve programlardan eşit ölçüde yararlanmasını ve eşitsizliğin sona erdirilmesini sağlamaya yönelik bir stratejidir.</p>	<p>Toplumsal cinsiyeti anaakımlaştırmanın ne demek olduğunu ve bunun etkilerini anlamamız çok önemlidir. Bu stratejiyi kuruluşumuzda, program ve projelerimizin tüm aşamalarında nasıl uygulayabileceğimizi de anlamamız gerekir.</p> <p>Toplumsal cinsiyeti anaakımlaştırmak kendi başına bir amaç değil, toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya götüren bir süreçtir.</p>
<p><u>Toplumsal Cinsiyeti Anaakımlaştırma</u></p> <p>Toplumsal cinsiyetle ilgili farkındalığı artırmanın yolu, toplumsal cinsiyete dair analizlerden geçer.</p> <p>Bu stratejinin başlıca bileşenleri şunlardır:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Toplumsal cinsiyet konusunda hassas dil kullanımı, • Verilerin cinsiyet ve yaşa göre ayrılması, • Kadınların/erkeklerin alınan kararlara katılımı, • İlgili ülkenin politika ortamının iyi bilinmesi ve anlaşılması, • Kadın ve erkeklerin hakları, ihtiyaçları ve önceliklerinin bilinmesi, • İlgili kurum ve paydaşların kapasitelerinin bilinmesi.	<p>Toplumsal cinsiyet analizinin detaylarına önümüzdeki gün gireceğiz.</p> <p>Bu noktada şunu anlamak önemli: Toplumsal cinsiyeti etkin bir şekilde anaakımlaştırmak için, uygulanacak programlara ve alınacak kararlara temel oluşturacak sağlam bir toplumsal cinsiyet analizine ihtiyacımız var.</p>

Toplumsal cinsiyeti anaakımlaştırmanın başlıca yolları:

- Verileri cinsiyet ve yaşa göre bölünmüş olarak toplayıp analiz etmek,
- Cinsiyet ve paydaş analizleri yürütmek (gerektiğinde gelir, geçim kaynakları, çevre analizleri vs. de eklenir),
- Toplumsal cinsiyetle ilgili konuları belgelemek,
- Toplumsal cinsiyet eşitsizliğini gidermek için açık ve net hedefler belirlemek,
- Toplumsal cinsiyete duyarlı göstergeler geliştirmek,
- Projenin tüm aşamalarında toplumsal cinsiyete duyarlı göstergeler uygulamak,
- Toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik faaliyetler için yeterli kaynak ayrılmasını sağlamak ve kaynakları izlemek,
- Toplumsal cinsiyete duyarlı çözümler üretmek; projenin uygulanışı esnasında ortaya çıkabilecek sorunlara müdahale gibi,
- Bu müdahalelerin kadınlar ve erkekler üzerindeki etkilerini değerlendirmek,
- Kadınların statüsünü yükseltecek tedbirler almak,
- Toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadının güçlenmesinin savunuculuğunu yapmak!

Toplumsal cinsiyeti anaakımlaştırmak için dikkate almamız ve uygulamamız gereken bazı temel unsurlar vardır. Bunların tümü sürecin ayrılmaz bir parçası ve toplumsal cinsiyeti anaakımlaştırma sürecine giden yolun anahtarıdır.

Toplumsal cinsiyeti anaakımlaştırma stratejisi, program yönetim döngüsünün tüm aşamalarında uygulanacaktır.

Yapılan analizlerin ve toplanan verilerin asgari olarak yaşa ve cinsiyete göre bölünmesini sağlayarak işe başlamamız gerekir. Böylece eksikleri tespit eder, hedef belirleme, planlama, uygulama, izleme ve değerlendirme aşamaları için gerekli temeli sağlamış oluruz.

Toplumsal cinsiyeti anaakımlaştırma sürecinin daha önce açıklanan tüm unsur ve bileşenleri, bütün aşamalarda dikkate alınmalıdır.

Toplumsal Cinsiyeti Anaakımlaştırma konusunda sorunuz var mı?

İkinci gün katılımcılara, program döngüsü boyunca toplumsal cinsiyet analizi ve toplumsal cinsiyeti anaakımlaştırma konusunda detaylı bilgi verileceğini hatırlatın. Bu sebeple, ilgili kavramların anlaşılması önem taşır.

Katılımcılara soruları olup olmadığını sorduktan sonra onları kısa bir alıştırmaya davet edin.

GRUP ÇALIŞMASI

Kılavuz Sorular

- Toplumsal cinsiyet anaakımlaştırıldı mı? Evet/Hayır
- Neden böyle düşünüyorsunuz?
- Toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılması için uygun bir bağlam var mı veya oldu mu?
- Sizce toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılması nasıl geliştirilebilir?

1. çalışma dokümanını katılımcılara dağıtın.
2. Vaka incelemesini okumaları için 10 dakika süre verin.
3. Genel bir tartışma başlatmak için şu soruları sorun:
  - Toplumsal cinsiyeti anaakımlaştırma dikkate alınmış mı?
  - Neden?
  - Toplumsal cinsiyeti anaakımlaştırmanın konuyla ilgili olduğunu düşünüyor musunuz?
  - Toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılmasının geliştirilmesi için neler yapılabilirdi?

Bazı geribildirim fikirleri:

- Hayır. Toplumsal cinsiyet anaakımlaştırılmamış. Vaka incelemesinde bu husus görmezden gelinmiş.
  - Yaşa ve cinsiyete göre ayrıştırılmış veri yok.
  - Mülteci ve ev sahibi topluluklar içerisinde dışlanan veya marjinalleştirilmiş gruplar olup olmadığını bilmiyoruz.
4. 2. çalışma dokümanını dağıtın.
  5. Katılımcılara ikinci metni okumaları için 5 dakika verin. Kolaylık sağlaması açısından altı çizilmiş olan ilave metne vurgu yapın.

Çalışma Dokümanı 1: Vaka İncelemesi Örneği 1⁷:

Türkiye’de yeni normatif çerçevenin kabulünden itibaren, 1 Ocak 2016 ile 30 Eylül 2018 tarihleri arasında mültecilere verilen çalışma izni sayısı 27.930 olmuştur. Bugüne kadar ilgili ortaklar hem mültecilere hem de ev sahibi topluluklara çeşitli yollarla destek vermiştir. Bu amaçla Teknik ve Mesleki Eğitimler verilmiş, iş imkânlarına erişimlerini artırmak için dil eğitimi ve çeşitli beceriler kazandıracak eğitimler sunulmuş, kayıtlı iş imkânları yaratılmasına ve kayıtlı işlere geçişe yardımcı olunmuştur. Ayrıca ilgili ulusal ve yerel devlet kurumlarının ve mevcut işletmelerin kapasiteleri de güçlendirilmiştir.

Bununla birlikte, çalışma yaşındaki mülteci sayısı yüksek olup istihdama erişim konusundaki sorunlar çeşitli sebeplerle devam etmektedir. Çalışma izni yönetmeliğinin uygulanması konusunda farkındalığın düşük olması ve işsizlik seviyelerindeki artış bu sebepler arasında yer almaktadır. Ev sahibi ülkede işsizlik oranı neredeyse yüzde 20'lere ulaşmakta, gençler arasında yüzde 30'a kadar çıkmaktadır.

Yapılan son araştırmalar, mültecilerden oluşan hanelerin yüzde 84'ünde çalışan en az bir kişi olduğunu, bununla birlikte mültecilerin sadece yüzde 3'ünün çalışma izni olduğunu göstermektedir. Bu da, mültecilerin çok büyük çoğunluğunun gayriresmi olarak çalıştığını, iş güvencesinin sınırlı olduğunu işaret etmektedir. Hem işçiler hem de işverenler açısından mevcut dil bariyeri, şartsız nakit yardımı ve bilgisizlik sebebiyle, kayıtlı istihdamın önündeki engeller devam etmektedir. Kayıt dışı çalışma, mültecileri çeşitli risklere ve savunmasız durumlara açık hâle getirmekte ve genel olarak kendi kendilerine yetmelerine engel olmaktadır. Bazı durumlarda bu riskler, çocuk işçiliği gibi olumsuz baş etme stratejilerinin benimsenmesine yol açmaktadır.

Yaklaşık iki milyon mültecinin ve ev sahibi topluluk üyesinin bir veya birden fazla temel hizmete ihtiyacı olduğu tahmin edilmektedir. Bu ihtiyaçlar arasında gıdaya, eğitime ve sağlık hizmetlerine erişim ya da örgün öğretime erişim desteği yer almaktadır. İnsani yardım ortakları, erkek ve kadınlara yönelik fırsatları teşvik etmek suretiyle, iş imkânlarına erişim ve çalışma koşullarıyla ilgili cinsiyet eşitsizliğini hafifletmeye destek olacaktır.

Çalışma Dokümanı 2: Vaka İncelemesi Örneği 1⁸:

Türkiye’de yeni normatif çerçevenin kabulünden itibaren, 1 Ocak 2016 ile 30 Eylül 2018 tarihleri arasında mültecilere verilen çalışma izni sayısı 27.930 olmuştur. [Bu izinlerin 25.457'si erkekler adına düzenlenirken 2.473'ü kadınlar adına düzenlenmiştir.](#)⁹ Bugüne kadar ilgili ortaklar hem mültecilere hem de ev sahibi topluluklara çeşitli yollarla destek vermiştir. Bu amaçla Teknik ve Mesleki Eğitim verilmiş, iş imkânlarına erişimlerini artırmak için dil eğitimi ve çeşitli beceriler kazandıracak eğitimler sunulmuş, kayıtlı iş imkânları yaratılmasına ve kayıtlı işlere geçişe yardımcı olunmuştur. Ayrıca ilgili ulusal ve yerel devlet kurumlarının ve mevcut işletmelerin kapasiteleri de güçlendirilmiştir.

Bununla birlikte, çalışma yaşındaki mülteci sayısı yüksek olup istihdama erişim konusundaki sorunlar çeşitli sebeplerle devam etmektedir. Çalışma izni yönetmeliğinin uygulanması konusunda farkındalığın düşük olması ve işsizlik seviyelerindeki artış bu sebepler arasında yer almaktadır. Ev sahibi ülkede işsizlik oranı neredeyse yüzde 20'lere ulaşmakta, gençler arasında yüzde 30'a kadar çıkmaktadır. [20-34 yaş aralığındaki genç kadınlar arasında ne işi olan ne de herhangi bir eğitim veya öğretime devam edenlerin oranı yüzde 52,1 iken bu oran aynı yaş grubundan erkekler arasında yüzde 18,4'tür.](#)¹⁰

Yapılan son araştırmalar, mültecilerden oluşan hanelerin yüzde 84'ünde çalışan en az bir kişi olduğunu, bununla birlikte mültecilerin sadece yüzde 3'ünün çalışma izni olduğunu göstermektedir. Bu da, mültecilerin çok büyük çoğunluğunun gayriresmi olarak çalıştığını, iş güvencesinin sınırlı olduğunu işaret etmektedir. [Yetişkin kadınlar arasında yerel dili konuşma oranı ya da herhangi bir resmî eğitim alma oranı erkeklerden çok daha düşüktür \(18-59 yaş arası kadınların yüzde 64'üne karşılık erkeklerin yüzde 33'ü yerel dili hiç bilmemektedir\). Çalışan kimsenin bulunmadığı haneler, kadınların idaresindeki hanelerde çok daha yaygındır \(kadınların idaresindeki hanelerin yüzde 42'sine karşılık erkeklerin idaresindeki hanelerin yüzde 15'i\).](#)¹¹ Hem işçiler hem de işverenler açısından mevcut dil bariyeri, şartsız nakit yardımı ve bilgisizlik sebebiyle, kayıtlı istihdamın önündeki engeller devam etmektedir. Kayıt dışı çalışma, mültecileri çeşitli risklere ve savunmasız durumlara açık hâle getirmekte ve genel olarak kendi kendilerine yet-

7) Vaka incelemesinde 2019-2020 3RP Türkiye bölümü esas alınmış, başka kaynaklardan da faydalanılmıştır. Kullanılan ifadeler, alıştırmanın amacına uygun olarak değiştirilmiştir.

8) Vaka incelemesinde 2019-2020 3RP Türkiye bölümü esas alınmış olup farklı kaynaklardan edinilen, yaşa ve cinsiyete göre v bölünmüş gerçek veriler de dâhil edilmiştir.

9) <https://www.asylumineurope.org/reports/country/turkey/access-labour-market-0>

10) Kaynak: EUROSTAT

11) WFP (Haziran 2020), Comprehensive Vulnerability Monitoring Exercise, Round 5, Türkiye

melerine engel olmaktadır. Bazı durumlarda bu riskler, çocuk işçiliği, çocuk, [erken yaşta ve zorla evlilikler](#) gibi olumsuz baş etme stratejilerinin benimsenmesine yol açmaktadır.

Yaklaşık iki milyon mültecinin ve ev sahibi topluluk üyesinin bir veya birden fazla temel hizmete ihtiyacı olduğu tahmin edilmektedir. Bu ihtiyaçlar arasında gıdaya, eğitime ve sağlık hizmetlerine erişim ya da örgün öğretime erişim desteği yer almaktadır. İnsani yardım ortakları, erkek ve kadınlara yönelik [fırsat eşitliğini](#) teşvik etmek suretiyle, iş imkânlarına erişim ve çalışma koşullarıyla ilgili cinsiyet eşitsizliğini hafifletmeye destek olacaktır.

TARTIŞMA

 Önerilen süre: 30 dk.

Tartışma – Hedefler:

Toplumsal cinsiyetle ilgili olası tüm soruların cevaplandırıldığından, yanlış anlamaların açıklığa kavuşturulduğundan ve toplumsal cinsiyetle ilgili kavramlara dair olası dirençlerin tespit edilerek giderildiğinden emin olun.

Günün başlıca bilgilerinin altını çizin.

Tartışma – Hızlı kılavuz:

Kolaylaştırıcılar:

- Katılımcıları yönlendirerek, gün içerisinde ele alınan temel konular hakkında tartışma başlatın.

Şunlara ihtiyacınız olacak:

- Kâğıt tahta
- Tahta kalemleri

Tartışma – Adım adım kılavuz:

1. Katılımcılara yoğun bir çalışma gününün ardından nasıl hissettiklerini sorarak oturumu açın. Alistırma hakkında düşünmelerini isteyerek başlayın.

Kılavuz sorular:

- Bugün gördüğümüz oturumlar hakkında herhangi bir sorunuz var mı?
- Tüm kavramlar açıkça anlaşıldı mı?
- Bugün işlediğimiz konular arasında katılmadığınız herhangi bir konu var mı?
- Kuruluşunuz içerisinde veya çalıştığınız program ve projelerde toplumsal cinsiyeti anaakımlaştırmanın mümkün olduğunu düşünüyor musunuz?
- İşyerinizde toplumsal cinsiyeti anaakımlaştırmanın önünde şu ana kadar tespit ettiğiniz başlıca güçlükler neler?

Önemli fikirlerden bazılarını kâğıt tahtaya yazın ve katılımcıların çoğunluğunun ikinci gün daha detaylı açıklanması ve/veya ele alınması konusunda hemfikir olduğu konuları belirleyin.

2. Katılımcılara katkılarından ötürü ve günü verimli kılmalarından dolayı teşekkür edin. 2. Günü sabah tam 09:30'da, 1. Gün ele alınan konuların hızlı bir tekrarıyla başlayacağını hatırlatın.

KOLAYLAŖTIRICI KILAVUZU

**MÜLTECİLER İÇİN TOPLUMSAL CİNSİYETE DUYARLI MÜDAHALE PROGRAMLARI:
SİVİL TOPLUM KURUŞLARI İÇİN KAPASİTE GELİŞTİRME EĞİTİMİ**

2.GÜN

BİR ÖNCEKİ GÜNÜN TEKRARI

 Önerilen süre: 15 dk.

Tekrar – Hedefler:

Bu oturumda katılımcılara birinci gün ele alınan konular hızlı ve eğlenceli bir şekilde kısaca tekrar edilir. Ayrıca 2. Günün başında canlandırıcı bir etkinlik işlevi görür.

Tekrar – Hızlı kılavuz:

Burada iki farklı yöntem önerilir: “Topu Yakala Alıştırması” ve Mentimeter’in¹² kullanıldığı basit testler ya da benzeri bir sistem. Kolaylaştırıcıların mevcut koşullar içerisinde en uygun yönteme kendilerinin karar vermesi gerekir. Her iki alıştırma da kolaylaştırıcının adımların yanı sıra 1. günün içeriğiyle ilgili kilit sorular ve olası yanıtlardan oluşan bir liste de aşağıda verilmiştir. Ayrıca Mentimeter ile birlikte aynı ya da benzeri sorular da kullanılabilir.

Topu yakala:

Katılımcıların yüzleri birbirine dönük olacak şekilde ve mümkünse açık havada koşabilecekleri uygun alan varsa uygulanması önerilir.

1. Katılımcılardan iki gruba ayrılmalarını isteyin ve iki grubu yüzleri birbirine dönük olacak şekilde düzgün iki sıra hâlinde dizin,
2. Sıranın karşı ucundan başlayıp 1-2-3 diye sayarak takımdaki her kişi için bir sayı belirleyin. Böylece, örneğin, 1 numaralı katılımcı 10 numaralı katılımcıya bakacak şekilde dizilmiş olur.
3. Bir önceki gün kullandığınız kâğıtları kullanıp top hâline getirin ve etrafını bantlayın,
4. Topu, kendilerine verilen sayı ne olursa olsun, her katılımcıya hemen hemen aynı mesafede olacak şekilde iki sıranın tam ortasına koyun,
5. Rasgele sayılar söyleyeceğinizi ve kendi sayısı söylenen kişinin koşup topu tutmaya çalışması gerektiğini söyleyin. Son gelen kişinin, takımındaki diğer kişilerin de yardımıyla, bir önceki gün ele alınan konularla ilgili sorulan soruyu yanıtlaması gerekir.

Sorulabilecek sorular şunlardır:

- Cinsiyet ile toplumsal cinsiyet arasındaki temel fark nedir?
- Toplumsal cinsiyete dair normatif çerçeveyi oluşturan temel belgelerden en az ikisini söyleyin.
- Cinsel Sömürü ve İstismarın Önlenmesi herkesin sorumluluğudur:
  - o Doğru
  - o Yanlış
- Toplumsal cinsiyeti anaakımlaştırma, toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya yönelik bir stratejidir:
  - o Doğru
  - o Yanlış

Mentimeter:

Sınavlar online slaytlar şeklinde hazırlandığı için internet bağlantısının iyi çalışması gerekir. Katılımcılara bir kod verilir ve cep telefonlarını kullanarak doğru cevabı seçmeleri istenir. Oylar geldikçe tüm sınıfın sonuçları gerçek zamanlı olarak ekranda görüntülenir.

Mentimeter ile aynı ya da benzer sorular da sorulabilir. Ayrıca Mentimeter web sayfasında açıklanan yöntemlere uyularak slaytlar hazırlanabilir.

* Bu oturumun sonunda katılımcılara 1. gün açıklanan temel kuralları kısaca hatırlatın.

12) Mentimeter, hitap ettiğiniz kitlenin cep telefonlarını kullanarak, yapılan sunumla etkileşime geçmesini, sorulan soruları yanıtlamasını ve geribildirim sunmasını sağlayan interaktif bir sunum yazılımıdır. Daha fazla bilgi için: <https://www.mentimeter.com/>

MODÜL 6: MÜLTECİLERLE İLGİLİ MÜDAHALE ÇALIŞMALARINDA TOPLUMSAL CİNSİYETİ ANAAKIMLAŞTIRMA

 Önerilen süre: 30 dk.

Modül 6 – Hedefler:

Bu modülün amacı, katılımcılara insani krizlerin toplumdaki farklı statü ve rolleri nedeniyle kadınları, kız çocuklarını, erkekleri ve oğlan çocuklarını nasıl etkilediğini açıklamaktır. Bu modülün sonunda katılımcıların, insani müdahalelerde kapsayıcılığın, etkinliğin, verimliliğin ve güçlendirmenin sağlanması için, tüm yardım eylemlerinde toplumsal cinsiyet eşitliğinin dikkate alınmasının gerekliliği konusunda farkındalık kazanması beklenir.

Modül 6 – Hızlı kılavuz:

Kolaylaştırıcılar:

- Katılımcılarla birlikte PowerPoint sunumunu üzerinden gidin;
- Soru sorarak ve tartışma başlatarak sunum sırasında katılımcılarla etkileşim kurmanın yollarını bulun.

Şunlara ihtiyacınız olacak:

- Projektör

Modül 6 – Adım adım kılavuz:

Çalıştığınız 2. günden beklenen sonuçlar

- Mülteci müdahale programlarında toplumsal cinsiyete duyarlı yaklaşımla ilgili özel ihtiyaçlar konusunda bilgi edinmek
- Proje yaşam döngüsünü hatırlayıp toplumsal cinsiyet perspektifinden sürdürülebilir projeler tasarlama yeteneği kazanmak
- Toplumsal cinsiyet temelli bir yaklaşımla proje tasarımının tüm hazırlık aşamalarını yerine getirebilecek yetkinliği kazanmak
- Toplumsal Cinsiyet Analizleri-Müdahale ve PDY alıştırmaları yapmak
- İ&D ile bütçe oluşturma aşamalarında toplumsal cinsiyet yaklaşımını anlamak

Oturum kapsamındaki konulara geçmeden önce 2. güne dair genel bir bilgilendirme yapın ve oturumdan beklenen sonuçları açıklayın.

Mültecilere Destek Çalışmalarına Toplumsal Cinsiyetin Dâhil Edilmesi Neden Önemlidir?

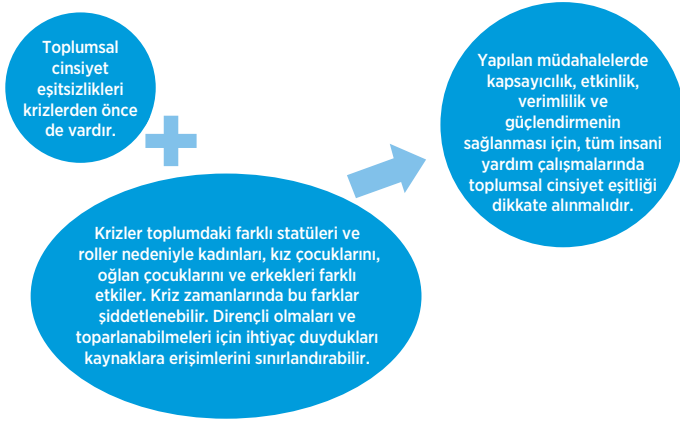
Birlikte düşünün:

Katılımcılardan mültecilerle ilgili destek çalışmalarına toplumsal cinsiyet boyutunu dâhil etmenin önemi hakkında düşüncelerini isteyin.

Birinci gün sunulup ele alınan konular ve bunları mülteci krizlerine müdahale çalışmalarıyla nasıl bağdaştırdıkları hakkında düşüncelerini isteyebilirsiniz.

Prinsipli ve etkin bir insani yardım çalışmasının temelinde toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadınlar ile kız çocuklarının güçlenmesi yatar. İnsani yardım görevlileri olarak hizmet ettiğimiz tüm insanların haklarını koruyup kollamak temel sorumluluğumuzdur.

Mültecilerle İlgili Müdahalelerde Toplumsal Cinsiyet

Mültecilerle ilgili konularda toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılması, durumun daha doğru değerlendirilmesine yardımcı olur:

- Kadınların, kız çocuklarının, oğlan çocuklarının ve erkeklerin krizden nasıl etkilendiklerini dikkate alarak toplumun ihtiyaçlarını ve önceliklerini daha sağlıklı bir şekilde karşılamamıza imkân sağlar;
- Krizden etkilenen tüm insanların kapsanmasını ve tüm ihtiyaçlarının ve savunmasızlıklarının hesaba katılmasını sağlar;
- Daha uygun ve etkili müdahale çalışmalarının tasarlanmasına yardımcı olur.

Kadınlar ve erkekler farklı tepkiler verir; toplumsal cinsiyet rolleri yaşa göre ve zaman içerisinde değişir; kriz zamanlarında güç dinamikleri de değişir; kadınlar ve erkekler masaya farklı sorunlarla gelir.

Konuyla ilgili örnekler için bkz.: BM Kadın Birimi, "The Effect of Gender Equality Programming on Humanitarian Outcomes", 2015. a.g.y, 2006.

Kriz, Çalışma, Göç ve Kadınlar

Kadınlar, kız çocukları, erkekler ve oğlan çocuklarının ihtiyaçları ve ilgi alanları farklıdır. Kriz zamanlarında sahip oldukları kaynaklar, kapasiteleri ve baş etme stratejileri de aynı şekilde.

Kriz ve kriz sonrası ortamlarda, evin erkek üyelerinin evden ayrılması veya kaybı nedeniyle kadınlar kendilerini aniden yeni aile reisi olarak bulabilmektedir.

Acil durum ortamlarında kadınlar ve kız çocuklarının gıda güvencesizliği yaşamaları daha olasıdır.

Krizlerin edilgen mağdurları yalnızca ve münhasıran kadınlar ve kız çocukları değildir. Şiddetin tek faili olarak erkekler ve oğlan çocukları görülmemelidir.

Toplumsal cinsiyet normları erkekleri ve oğlan çocuklarını da olumsuz etkiler. Onlardan içinde yaşadıkları toplumu korumaları için yaşamlarını ve sağlıklarını riske atmaları beklenir.

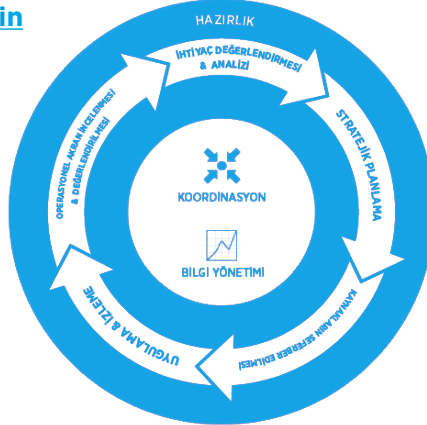
Kadınlar ve erkekler insani yardım eylemlerine eşit ölçüde katıldıklarında tüm toplum fayda görür.

Mülteciler, özellikle kadınlar ve kız çocukları yerlerinden edildikçe daha fazla şiddet, istismar ve sömürü riskiyle karşı karşıya kalır. Aileden uzun süre ayrı kalma, çatışma öncesinde var olan toplumsal yapıların çökmesi, maddi ve toplumsal varlıkların kaybı ve mahremiyetin bulunmadığı aşırı kalabalık sığınma yerleri bu riskleri artıran sebepler arasında yer alır.

Mülteci erkekler ve oğlan çocukları da cinsel ve toplumsal cinsiyet temelli şiddet riskiyle karşı karşıyadır. Engelli kişiler son derece savunmasız olup özel hizmetlere ihtiyaç duyar. Ayrıca, toplumsal cinsiyete dayalı şiddete ve cinsel şiddete maruz bırakıldıktan sonra ülkelerinden kaçan mültecilerin yaşadıkları uzun vadeli etkiler ve şiddetin tekrar etme ihtimali düşünülürse, sığındıkları ülkede korunma ve belirli hizmetlere erişim ihtiyaçları da devam eder.

Proje döngü yönetiminin aşamaları

İnsani Yardım Programı Döngüsü

Proje ve program döngüsünün aşamalarını sistemli hale getirmenin farklı yol ve yöntemleri mevcuttur. Bu eğitim kapsamında insani yardım programı döngüsüne (İYPD) odaklanacağız.

İnsani yardım programı döngüsü (İYPD), insani yardım müdahalelerinin hazırlık, yönetim ve sunum aşamalarına yardımcı olması için tasarlanmış bir dizi koordineli eylemden oluşur. Her bir adım mantıksal olarak bir önceki adımın üzerine inşa edilerek süreci bir sonraki aşamaya taşıyan, sorunsuz bir şekilde koordine edilmiş beş unsurdan oluşur. İnsani yardım döngüsünün başarılı bir şekilde uygulanması, etkin acil durum hazırlığına, ulusal/yerel yetkililerle ve insani yardım aktörleriyle etkin koordinasyona ve bilgi yönetimine bağlıdır.¹³

İnsani yardım eylemlerinde toplumsal cinsiyet eşitliğini ve kadınların güçlenmesini teşvik etmenin başlıca faydaları şöyledir:

A. Katılım hakkını kolaylaştırma

Kriz zamanlarında kadınların, kız çocuklarının, erkeklerin ve oğlan çocuklarının maruz bırakıldığı etkiler, riskler ve baş etme mekanizmaları farklılık gösterebilir. Program döngüsü boyunca kadınların, kız çocuklarının, erkeklerin ve oğlan çocuklarının eşit katkı sunması, anlamlı katılımı ve aktif liderliği bu değişiklikleri anlamamıza ve böylece gerekli yardımları temin etmemize yardımcı olur.

B. Koruma sağlama

Krizden etkilenen kadınların, kız çocuklarının, erkeklerin ve oğlan çocuklarının maruz bırakıldığı korunma riskleri farklılık gösterir. İnsanların zarar görmesini önlemek ve koruma işini kolaylaştırmak için bu risklerin toplumsal cinsiyetle ilgili niteliğinin anlaşılması kritik önem taşır.

İnsani yardım eylemlerinde toplumsal cinsiyet eşitliğini ve kadınların güçlenmesini teşvik etmenin sayısız faydası vardır. Bunlar arasında en dikkat çekicileri ise anlamlı katılım hakkına destek olma ve koruma sağlamadır.

13) Slayttaki diyagram IASC'nin İnsani Yardım Eylemleri İçin Toplumsal Cinsiyet El Kitabı'ndan alınmıştır. İYPD hakkında daha fazla bilgi için: <https://www.humanitarianresponse.info/es/programme-cycle/space>

MODÜL 7: TOPLUMSAL CİNSİYET ANALİZİ

🕒 Önerilen süre: 60 dk.

Modül 7 – Hedefler:

Bu modül, katılımcıların insani yardım programı döngüsünün tüm aşamalarına toplumsal cinsiyet gözlüğünden bakmanın önemini daha iyi anlamalarına yardımcı olacaktır. Ayrıca İnsani Yardım Programı Döngüsü (İYPD) değerlendirme ve analiz süreçleri boyunca toplumsal cinsiyetin ve kadınların güçlenmesinin anaakımlaştırılmasının yollarına bakılacaktır.

Modül 7 – Hızlı kılavuz:

Kolaylaştırıcılar:

- Katılımcılarla birlikte PowerPoint sunumunu üzerinden gidin;
- Soru sorarak ve tartışma başlatarak sunum sırasında katılımcılarla etkileşim kurmanın yollarını bulun.

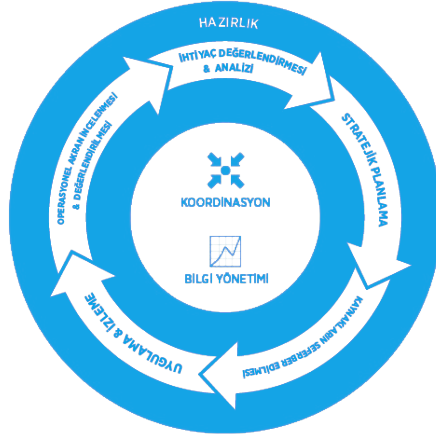
Şunlara ihtiyacınız olacak:

- Projektör

Modül 7 – Adım adım kılavuz:

Proje döngü yönetiminin aşamaları

İnsani Yardım Program Döngüsü

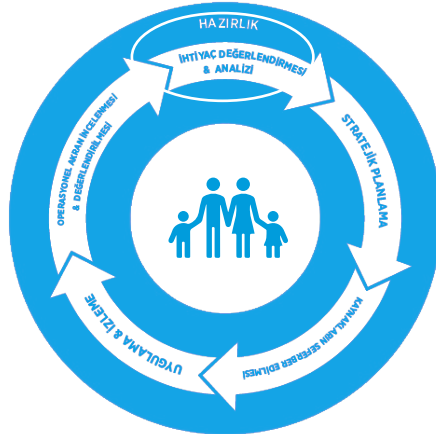

Katılımcılara İYPD'nin aşamalarını hatırlatın. Bu proje döngü yönetim aracına aşına olup olmadıklarını sorun. Katılımcıların bazıları başka proje döngü yönetim araçlarına aşına ise bütün araçların özünde benzer olduğunu ve bu eğitim kapsamında kullanılacak şemada IASC'nin İnsani Yardım Eylemleri İçin Toplumsal Cinsiyet El Kitabı'nın esas alındığını açıklayın.

Katılımcılara insani yardım eylemlerinde toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamanın ve kadınların güçlenmesini teşvik etmenin önemini vurgulayın. Bu sayede yapılan müdahalenin eşitlikçi olacağını, tüm insanların insan hakları ve temel özgürlüklerinin tesis edilmesini ve korunmasını sağlayacağını açıklayın.

Katılımcılara farklı aşamaları anlatarak her bir aşamada toplumsal cinsiyetin ve kadınların güçlenmesinin nasıl anaakımlaştırılabileceğini açıklayın.

İnsani Yardım Program Döngüsü

İhtiyaç değerlendirmesi nedir?

Stratejik planlama için kanıta dayalı bir temel sağlar. Ayrıca durum ve müdahale izleme sistemlerine esas teşkil edecek referans bilgiler sunar. Dolayısıyla İYPD boyunca kesintisiz devam eden bir süreç olmalıdır. İnsani müdahalelerin etkili ve hedefe yönelik olmasını sağlayacak dayanaklar olarak güvenilir delillerin yanı sıra ortak bir ihtiyaç analizi sunar.

Bu modülde ihtiyaç değerlendirme ve analiz aşamasına odaklanılacağını açıklayın.

İnsani yardım çalışmalarının merkezine, krizden etkilenen insanları -kadınlar, kız çocukları, erkekler ve oğlan çocuklarını- yerleştirmenin önemini vurgulayın.

İhtiyaç değerlendirmesi, stratejik planlama için gerekli kanıt temelini sunar. Ayrıca durum ve müdahale izleme sistemlerinin temel alacağı referans bilgileri sağlar. Dolayısıyla İYPD süresince kesintisiz devam eden bir süreç olmalıdır.

Toplumsal cinsiyet analizi nedir?

Toplumsal cinsiyet analizi için iyi bir programlama gerekir. Bu süreçte kadınlar, kız çocukları, erkekler ve oğlan çocukları arasındaki ilişkilere bakılır. Her grubun rolleri, kaynaklara erişimi ve kaynakları kontrolü ile diğer gruplarla ilgili karşılaştığı güçlükler değerlendirilir.

İnsani ihtiyaç değerlendirmelerine, tüm sektör değerlendirmelerine ve durum analizlerine toplumsal cinsiyet analizi de dâhil edilmelidir. Böylece toplumda krizden kimlerin etkilendiği, bu kişilerin ihtiyaçları ve toparlanma sürecinde kendileri için neler yapabileceği anlaşılabilir.

İşinizin toplumsal cinsiyet boyutlarıyla ilgili düşünmek, yaptığınız işi ve işi yapma şeklinizi iyileştirir. Böylece yaptığınız işin acil durumlardan etkilenen kişilerin, özellikle de en savunmasız grupların ihtiyaçlarını daha etkin bir şekilde karşılamasını sağlar.

Toplumsal cinsiyet analizi, program döngüsü boyunca toplanan bilgilerle birlikte, inceleme aşaması ile izleme ve değerlendirme (İ&D) aşamalarında yapılır. Toplumsal cinsiyet analizinde acil durumların kadınlar, kız çocukları, erkekler ve oğlan çocukları üzerindeki etkilerine bakılır ve insani yardım müdahalesinin bu kişilerin farklı ihtiyaçları ve önceliklerini karşıladığı teyit edilir. Bu analiz artık çoğunlukla, program tekliflerini arz eden donör kuruluşlardan zorunlu olarak talep edilmektedir.

Cinsiyete ve yaşa göre ayrıştırılmış veriler tüm toplumsal cinsiyet analizlerinin temel bir bileşenidir. Ayrıca planlama, izleme ve ölçüm sonuçları için de elzem bir unsurdur. Etkili sonuçlar elde etmek için bu verilerin toplanması ve programlara temel oluşturacak şekilde analiz edilmesi şarttır. Cinsiyete ve yaşa göre ayrıştırılmış verileri toplamanın güç olduğu durumlarda ulusal ve uluslararası istatistikler, diğer insani yardım ve kalkınma aktörlerinin topladığı veriler ve küçük ölçekli araştırmaların bulguları esas alınarak tahminlerde bulunmak mümkündür. Ayrıca, geçerli koşullara bağlı olarak, verilerin engellilik, etnik köken, konuşulan dil, gelir ve eğitim durumu gibi diğer çeşitlilik faktörlerini esas alarak bölünmesi de önemli olabilir.

Hızlı toplumsal cinsiyet analizi aracı nedir?

Hızlı toplumsal cinsiyet analizi aracı, acil durumların herhangi bir aşamasında toplumsal cinsiyet analizi yapmak için adım adım talimatlar içeren bir kılavuz niteliğindedir. İhtiyaç analizi kapsamında toplumsal cinsiyet analizi hazırlamak, ayrıca elde edilen sonuçları izleyip değerlendirmek için kullanılabilir. Acil durum hazırlığı içerisinde, temel toplumsal cinsiyet meseleleri ve istatistiklerinin özetleri de yer almalıdır.

4 adımda toplumsal cinsiyet analizi

Tam teşekküllü bir analiz ya da değerlendirme yapılabildiği takdirde, toplumsal cinsiyet meseleleri konusunda hızlı toplumsal cinsiyet analizinden faydalanmak mümkündür.

Hızlı toplumsal cinsiyet analizi, mevcut değerlendirme araçlarına kolaylıkla dâhil edilerek elde edilen bulgu ve tavsiyelerin doğruluk derecesini artırabilir ve kapsamını genişletebilir.

Katılımcılara toplumsal cinsiyet analizi yapmanın farklı yolları olabileceğini açıklayın ve sizin bu amaçla IASC'nin Toplumsal Cinsiyet El Kitabı'nda açıklanan dört adımlı, basit bir süreci esas alacağınızı söyleyin.

ADIM 1. Toplumsal cinsiyetle ilgili hâlihazırda mevcut bilgileri bulun

Ne yapmalı? Krizden önceki toplumsal cinsiyet koşullarıyla ilgili bilgileri toplayarak işe başlayın. Böylece toplumsal cinsiyet ilişkileri, ayrıca kadınlar, kız çocukları, erkekler ve oğlan çocuklarının baş etme stratejileri hakkında genel bir fikir elde edebilirsiniz.

Krizden önceki durumla ilgili mevcut bilgilerin dikkate alınması hayati önem taşır. Bu bilgiler, durumu kıyaslamak ve krizin etkisini hızlıca değerlendirmek için referans olarak kullanılabilir. Kapsamlı bir toplumsal cinsiyet analizi yürütülebilmesi için mevcut verilerin en azından yaşa ve cinsiyete göre bölünmüş olması şarttır.

Nelere bakmalı?

- Krizden önce cinsiyete ve yaşa göre bölünmüş nüfusun demografik profili nasıldı?
- Kriz başladığından bu yana toplumsal cinsiyetle ilgili beklenti, rol ve sorumlulukların nasıl değiştiği konusunda herhangi bir bilgi mevcut mu?
- Kadınlar, kız çocukları, erkekler ve oğlan çocukları arasındaki ilişki dinamikleri nasıl?
- Kriz öncesinde bu grupların haklarını tanımlayan kanunlar nasıldı?
- Kriz öncesinde kadınlar, kız çocukları, erkekler ve oğlan çocuklarının sosyoekonomik koşulları nasıldı?

Kriz öncesinde önemli sektörel alanlarda her iki cinsten yaşlı, yetişkin, genç ve çocukların farklı rollerini açıklayan mevcut literatür ve verilerin incelenmesi önemlidir. Böylece ilk değerlendirme verileri geldiğinde, konuyla ilgili sonuçların çıkarılabileceği bir temel elde edilmiş olur ve en çok hangi grupların etkilendiği anlamak kolaylaşır.

Daha önceden yayımlanmış önemli çalışmalar, savunmasız gruplarla ilgili raporlar ve krizden etkilenen gruplar içerisinde hâlihazırda var olan risk ve tehlikeler hakkındaki raporlar sayesinde cinsiyetler ve yaşlar arasındaki farklılıkları anlamamız mümkün olabilir.¹⁴ Bunun için, toplumsal cinsiyet ve kuşak perspektiflerinden faydalanan çalışmaları incelemek gerekir.

14) <https://www.humanitarianresponse.info/en/operations/philippines/document/why-sadd-matters>.

<p><u>Nelere bakmalı?</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Eğitim, istihdam, geçim kaynakları, sağlık hizmetleri, kanuni haklar ve mülkiyet/hak sahipliği gibi, mevcut ve erişilebilir olanaklara bakın. • Hane ve topluluk düzeyinde önemli kararları kimler veriyor? • Toplum karar alma süreçlerinde hangi yapıları kullanıyor ve kadınlar ve erkekler bunlara ne ölçüde iştirak ediyor? Krizin başlangıcından beri bu yapılar işlevselliğini koruyor mu? • Krizden önce kadınlar, kız çocukları, erkekler ve oğlan çocukları ne gibi korunma riskleriyle karşı karşıyaydı? Kriz ya da program başladığından beri korunma konularıyla ilgili riskler konusunda ne gibi bilgiler mevcut? Hukuki mevzuat toplumsal cinsiyeti, korunma ihtiyaçlarını ve adalete erişimi nasıl etkiliyor? • Krizden etkilenen toplumun ihtiyaçları, kapasiteleri ve/veya tercihleri hakkında cinsiyete ve yaşa göre bölünmüş bilgiler (nitel ve nicel) mevcut mu? • Farklı kökenlerden gelen kadınlar, kız çocukları, erkekler ve oğlan çocuklarının baş etme stratejileri neler?	<p>Kimlerin neden ve nasıl dışarıda bırakıldığını belirlemek, ayrıca toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılık ve eşitsizlik gibi çoklu ve kesişimli ayrımcılık türlerine kimlerin maruz bırakıldığını tespit etmek için cinsiyete ve yaşa göre bölünmüş veriler toplanması ve niteliksel analiz yapılması elzemdir.</p>
<p><u>Nerede bulunur?</u></p> <p>Nüfus sayım verileri, Nüfus ve Sağlık Araştırmaları, toplumsal cinsiyet analiz raporları, insani yardım değerlendirme raporları, koruma ve TCDSŞ sektör raporlarının yanı sıra devlet, BM Kadın Birimi, Oxfam, FAO, CARE gibi başka pek çok kurum ve kuruluşun hazırladığı ülkeye özel toplumsal cinsiyet profilleri de bu tip bilgi kaynakları arasında yer alır.</p>	<p>Kullanılan veri kaynakları arasında nüfus, hane ve ev sayımları, sayımlar arası tahminler (varsa), nüfus tahminleri, hane araştırmaları, idari kayıtların yanı sıra Birleşmiş Milletler kuruluşları, diğer iki veya çok taraflı kuruluşlar, resmî kurumlar ve/veya STK'lar tarafından hazırlanan raporlar ile niteliksel ve niceliksel araştırmalar da yer alır.</p>
<p><u>ADIM 2. Krizin başlangıcından itibaren olan ya da hâlihazırda mevcut olmayıp programla ilgili olan toplumsal cinsiyet verilerini toplayın.</u></p> <p><u>Ne yapmalı?</u> Krizin başlangıcından bu yana demografik profil, roller, yapılar, korunmayla ilgili riskler ve cinsiyete ve yaşa göre bölünmüş mevcut verilerle ilgili nelerin değiştiğini değerlendirmek için 1. Adımda verilen bilgileri inceleyerek işe koyulabilirsiniz.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Krizin ve/veya programın kadınlar, kız çocukları, erkekler ve oğlan çocukları üzerindeki etkisi hakkında bilinmeyen noktaları tespit edin. • Daha sonra, krizden ve/veya programdan etkilenen herkesle planlama yapip organize olarak gerekli verileri toplayın.	<p>Doğal felaketler ve silahlı çatışmalar sırasında, cinsiyete ve yaşa göre bölünmüş verileri sistematik olarak toplayıp analiz etmek ve insani yardım müdahalelerinde bunlardan tam anlamıyla yararlanmak mümkün olmayabilir. Dolayısıyla, var olan bilgi açıklarını yeni verilerle tamamlamak, böylece kimseyi arkada bırakmayan, olabildiğince duruma özel müdahaleler tasarlamak gerekir.</p>
<p><u>Nelere bakmalı?</u></p> <p>Etkilenen topluluğun ihtiyaçları, kapasiteleri ve tercihleri hakkında cinsiyete ve yaşa göre bölünmüş bilgiler mevcut mu?</p> <p>Krizden etkilenen nüfusun ya da belli bir programın hedefinde yer alan grubun demografik profilinde ne gibi değişiklikler oldu? Veri toplama aşamasında, 1. aşamada elde bulunmayan daha detaylı demografik bilgilere ulaşmak mümkündür. Etkilenen kişilerin yaşları, ailelerin ve belli alt grupların statüsü vs. gibi.</p> <p>Eğitim, istihdam, geçim kaynakları, sağlık hizmetleri, kanuni haklar ve mülkiyet/hak sahipliği gibi, mevcut ve erişilebilir olanaklar bakımından ne gibi değişiklikler yaşandı?</p>	<p>Toplumsal cinsiyetle alakalı tamamlayıcı bilgiler, farklı insan gruplarının farklı ihtiyaçlarını daha iyi anlayabilmemizi sağlar. Toplanan bilgileri analiz etmek, krizin sebep olduğu değişikliklere, ayrıca 3. adımdaki kriz sonrasında ve toparlanma esnasında durumun gelişim sürecine dair basit bir değerlendirme yapabilmemize imkân verir.</p>
<p><u>Katılım</u></p> <p><u>Nasıl bulunur?</u></p> <p>Bilgi toplamak için anket, mülakat, topluluk görüşmeleri, odak grubu görüşmeleri, saha ziyaretleri ve anlatılan hikâyeler gibi tüm kaynaklardan yararlanılabilir.</p>	<p>İpucu: Değerlendirmede görünür olmayan grupları belirleyip dâhil etmek için saha ekipleri ve mobil ekiplerden oluşan karışık gruplardan faydalanın. Örneğin, evden çıkmak için izin alması gereken kadınlar ve kız çocuklarını, çeşitli cinsel yönelimleri ve cinsel kimlikleri olan ve yasal kısıtlamalar ya da toplumsal etiketler nedeniyle kamuya açık yerlerde bir araya gelemeyen insanları, hareketliliği kısıtlı olan ya da engelli kişileri ve onların bakım verenlerini dâhil edin. Bakım verenleri, gençlik liderlerini ve yerel kanaat önderlerini de değerlendirmeye katın.</p>

<p>ADIM 3. Toplumsal cinsiyetle ilgili toplanan bilgilerin analizi</p> <p>Ne yapmalı? Acil durumlarda toplumsal cinsiyet analizi, krizlerin kadınlar, kız çocukları, erkekler ve oğlan çocukları üzerindeki etkileri üzerine odaklanır. Krizden önce var olan toplumsal cinsiyet meselelerinin krizin başlangıcından itibaren nasıl değiştiğini değerlendirir.</p>	<p>Toplumsal cinsiyet analizi farklı koşullar altında farklı şekillerde tanımlanır. En basit şekilde anlatmak gerekirse, toplumsal cinsiyet analizi, niceliksel veriler (sayılar, yüzdeliler, oran ve orantılar) ile niteliksel bilgilerin (tercih, inanç, davranış, değer, kapsam vs.) toplumsal cinsiyet gözlüğünden bakılarak toplanıp analiz edilmesi demektir.</p>
<p>Toplumsal cinsiyetle ilgili toplanan verilerin analizi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kadınlar, kız çocukları, erkekler ve oğlan çocuklarının farklı kapasiteleri, ihtiyaçları ve tercihlerini listeleyin. Bunlar kriz öncesiyle aynı mı, yoksa değişmiş mi? • Kadınlar, kız çocukları, erkekler ve oğlan çocuklarının görev ve sorumluluklarını listeleyin. • İş yükü dağılımı (ücretli ve ücretsiz) adil mi? • İş yükü dağılımı bu kişilerin ilgili hak ve imkânlarını nasıl etkiliyor? <p>* Kaynakların kullanımıyla ilgili kararları kim veriyor? İhtiyaçlar eşitlikçi bir şekilde karşılanıyor mu?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kadınlar, kız çocukları, erkekler ve oğlan çocukları arasındaki dinamikleri not edin. Kadınlar ve erkekler ihtiyaçlarını karşılama ve haklarını kullanma konusunda birbirlerine yardımcı mı yoksa engel mi? Kim kime şiddet uyguluyor? İhtiyaçların karşılanması, hakların yerine getirilmesi, aynı zamanda şiddetin önlenmesi ve şiddete müdahale edilmesi konusunda kurumlar ve toplum ne gibi bir rol oynuyor? 	<p>Toplumsal cinsiyetle ilgili bilgileri analiz etmenin önemini vurgulayan sayısız temel unsur mevcuttur;</p> <ul style="list-style-type: none"> • kadınlar ile erkeklerin farklı ihtiyaçları, öncelikleri, kapasiteleri, deneyimleri, ilgi alanları ve görüşleri; • kaynaklar, imkânlar ve güce kimlerin erişimi olduğu ve/veya bunların kontrolünün kimde olduğu; • kimin neyi neden ve ne zaman yaptığı; • yeni inisiyatiflerden kimlerin fayda sağlama ve/veya zarar görme ihtimalinin olduğu; • sosyal ilişkilerdeki toplumsal cinsiyet farklılıkları; • kadın ve erkeklerin ekonomik, siyasi, toplumsal ve hukuki yapıya katılım şekli ve düzeylerinin farklı olması; • tüm kadın ve erkeklerin yaşamının aynı olmaması ve cinsiyet dışındaki başka faktörlere (yaş, etnik köken, ırk ve ekonomik durum) göre de çokça farklılık göstermesi; • kendi gerçekliklerimizi, cinsiyetimizi ve toplumsal cinsiyet rollerimizi esas alarak ulaştığımız varsayımlar.
<p>ADIM 4. Analize dayalı gelecek tasarımı ve eylem planı ile ilgili tavsiyeler</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bir program kapsamında tüm kadınlar, kız çocukları, erkekler ve oğlan çocuklarına mı (evrensel yardım) yoksa belli gruplara mı (hedefli yardım) yardım edileceğini belirlemek için analiz sonuçlarından ve yaş ve cinsiyete göre ayrıştırılmış verilerden faydalanmak gerekir. Tavsiyeleri kısa ve öz tutun. Kriz koşullarını dikkate almayı unutmayın. 	<p>Vereceğiniz tavsiyelerde toplumsal cinsiyet analizinden faydalanın ve program ya da projenizin toplumsal cinsiyet konusundaki duyarlılığını aşağıdaki yollarla artırın:</p> <p>Hedef grupta kadınların temsil edildiğinden, katılımlarının güvenli ve anlamlı olduğundan, yasal ya da kültürel bir engel olmadığından emin olun.</p> <p>Proje tasarımı ve stratejik planlamanın parçası olarak toplumsal cinsiyetle ilgili gerçek ve etkili tedbirlere uyarlanabilecek tavsiyeler verin.</p>
<p>KRİZ DURUMLARINDA VERİLERİN CİNSİYETE VE YAŞA GÖRE AYRIŞTIRILMIŞ OLMASI NEDEN ÖNEMLİDİR?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bir krizden kimlerin etkilendiğini kesin olarak anlayana kadar sunduğumuz hizmetler hedefini şaşırabilir. • Krizden etkilenen grupta ilgili veriler daima yaş ve cinsiyete göre ayrılmalıdır. Hem insani yardım görevlileri hem de topluluk için uygun ve güvenli olması hâlinde ise etnik köken ve din gibi başka ilgili faktörlere göre de veri ayrımı yapılabilir. • Cinsiyete göre ayrıştırılmış veri toplamak, aktörlerin programlarını uygun şekilde düzenleyerek kadınlar, kız çocukları, erkekler ve oğlan çocuklarının ihtiyaçlarını karşılamasına imkân verir. • En iyi uygulamada araştırmalarda cinsiyetin hesaba katılması, yetişkin, çocuk, engelli ve yaşlı sayılarının yaşa göre ayrıştırılması tavsiye edilir. Böylece devlet yetkilileri, STK'lar ve sahada mevcut BM kuruluşları ile ortaklaşa çalışarak uygun bir yararlanıcı listesi hazırlanabilir. 	<p>Katılımcılara soruyu sorarak başlayın. Onları fikirlerini paylaşmaya ve verdikleri yanıtlarla beyin fırtınası yapmaya teşvik edin. Yanıtlarını herkesin görebileceği şekilde kâğıt tahtaya yazın. Yanıtları slayt üzerinde göstermeden önce onlarla 5 dakika kadar iletişim kurun.</p> <p>Böylece oturum daha katılımcı bir ortama kavuşacak, katılımcıların toplumsal cinsiyet analizi üzerine düşünmesine yardımcı olacaktır. Kolaylaştırıcılar ise bu sayede, eğitim devam ederken çözülmesi gereken yanlış anlamaları ve darboğazları tespit edebileceklerdir.</p>

MODÜL 8: STRATEJİK PLANLAMA

🕒 Önerilen süre: 90 dk.

Modül 8 – Hedefler:

Bu modülde, kuruluşların yürüttükleri toplumsal cinsiyet analizlerini esas alarak müdahale amaçları ve bu amaçların nasıl yerine getirileceği ile ilgili daha iyi stratejiler geliştirebilmesi konusunda genel bilgiler verilmiştir.

Modül 8 – Hızlı kılavuz:

Kolaylaştırıcılar:

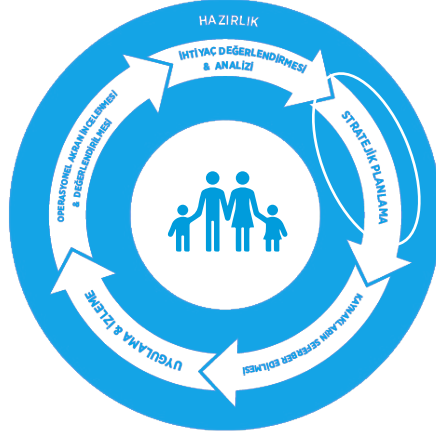
- Katılımcılarla birlikte PowerPoint sunumunu üzerinden gidin;
- Soru sorarak ve tartışma başlatarak sunum sırasında katılımcılarla etkileşim kurmanın yollarını bulun.

Şunlara ihtiyacınız olacak:

- Projektör
- Kâğıt tahta ve tahta kalemleri
- Bir kavanoz

Modül 8 – Adım adım kılavuz:

İnsani Yardım Program Döngüsü

İYPD kapsamında bu modülde stratejik planlama aşamasına odaklanılır.

Katılımcılara, krizden etkilenen toplulukları müdahalelerimizin merkezinde tutmanın önemi hatırlatılmalıdır.

Stratejik Planlama

- Ülke stratejisi, yaptığınız değerlendirmeye göre hazırlanır ve müdahale koşullarına bağlı olarak kapsamlı istişarelere dayanır.
- Ülke stratejisinde müdahalenin stratejik amaçları belirtilir ve insani yardım topluluğunun bu amaçları hangi yollarla yerine getirmeyi planladığı açıklanır. Bu amaçlar mümkün olduğu ölçüde:
  - İhtiyaç Değerlendirmesi/İnsani Yardım İhtiyaç Analizi'nde belirtilen ihtiyaç ve önceliklere göre belirlenmeli;
  - Açıkça belirli, ölçülebilir, ulaşılabilir, geçerli ve zaman kısıtlamalı olmalı;
  - Sonuç odaklı olmalıdır, yani arzu edilen sonuçlar açıkça belirtilmelidir.

Stratejik planlama için değerlendirme ve analiz süreçleri kritik önem taşır. Bu süreçlerde de, bir önceki modülde gösterildiği üzere, toplumsal cinsiyet konusunda hassas davranılması gerekmektedir. Böylece kadınlar, kız çocukları, erkekler ve oğlan çocuklarının farklı ihtiyaçları karşılanabilir ve en fazla ihtiyaç sahibi kişilere müdahale edilebilir. Bu demektir ki, insani yardım müdahalelerinin etkili olması ve hedefi tutturması için sağlam delillere ve ortak bir ihtiyaç analizine ihtiyaç vardır.

<p>GRUP ÇALIŞMASI</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stratejik planlamanın toplumsal cinsiyete duyarlı olması için neler gereklidir? • Bir projede toplumsal cinsiyet perspektifinin bulunduğunu nasıl anlayabiliriz? 	<p>10 dk. Şimdi slayt üzerinden sorular sorarak katılımcılarla kısa bir tartışma zemini hazırlayın. Soruları kâğıt tahta üzerine, herkesin görebileceği şekilde yazın.</p> <p>Cevaplarda bahsedilmesi gereken temel unsurlardan bazıları şunlardır:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Yaşa ve cinsiyete göre ayrılaştırılmış amaçlar, sonuçlar ve göstergeler • Kadınlar, kız çocukları, erkekler ve oğlan çocuklarının farklı ihtiyaçlarını gidermeye yönelik özel stratejiler <p>Bu konuların daha detaylı ele alınacağını açıklayın ve katılımcıların bu konuda pratik yapabilmesi için uygulamalı alıştırmalar verileceğini söyleyin.</p>
<p>Şu önerilerde bulunulabilir:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Genel amaçlar kapsamında, toplumsal cinsiyete dayalı stratejik ihtiyaçların karşılanması sağlanmalı ve bunların kadınların güçlenmesine olan katkısı açıkça ifade edilmelidir; • Hem kadınlarla hem erkeklerle ilgili özel amaçlar yeterli ölçüde tanımlanmış olmalıdır; • Yeni bulgular ve etkinliklerin şeması çıkarılabilir, böylece kadınların projeye aktif katılımı sağlanır ve pratikteki ihtiyaçlarının gereğince karşılandığından emin olunur. 	<p>Bu slaytta stratejik planlama aşamasına toplumsal cinsiyet perspektifinin nasıl dâhil edilebileceğine dair örnekler gösterilir. Beyin fırtınası etkinliğinden sonra bu örnekleri grupta paylaşın.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Sonuçların nasıl elde edildiğini ve hem kadınlar hem erkeklere yönelik amaçların yerine getirildiğini göstermek için göstergelerin toplumsal cinsiyete göre ayrılaştırılmış olması gerekir. Ayrıca proje amaçlarının toplumsal cinsiyet eşitliğinin teşvikine ne derece katkısı olduğunu ölçen toplumsal cinsiyet göstergeleri tespit etmek de mümkündür. • Projeyi etkileyen hipotezlerin önemli bir parçası olarak, toplumsal cinsiyetle ilgili haricî faktörlerin tespit edilmesi gerekir. Bu haricî faktörlerin bazıları, özel ve genel amaçlara ulaşma şansını ortadan kaldıracaktır ve hatta toplumsal cinsiyet eşitliğini olumsuz etkileyebilir. Aynı şekilde, bazı haricî faktörlerin kadınlar ve erkekler açısından farklı sonuçları olabilir. 	<p>Toplumsal cinsiyetin projemiz üzerindeki etkisini ölçmek için toplumsal cinsiyet konusunda ayrılaştırılmış göstergelere sahip olmanın önemini vurgulayın.</p> <p>Haricî aktörler de önemlidir. Projenin olumsuz etkilenmemesi ve istenmeyen zararları önlemek için bunların da dikkate alınması şarttır.</p>
<p>Kilit sorular</p> <ul style="list-style-type: none"> • Yaşa ve cinsiyete göre ayrılaştırılmış göstergelerimiz var mı? (değerlendirme & izleme) • Ortaklarımız kadınların, kız çocuklarının, erkeklerin ve oğlan çocuklarının farklı ihtiyaçlarını ele alıyor mu? Gereken hizmetlerin tespitinde farklı yaşlardan kadın ve erkekler dikkate alınıyor mu? • Kadınlar ve erkekleri karar alma süreçlerine dâhil ediyor ve onların kapasitelerinden faydalanıyorlar mı? • İlgili yerel grup ve danışanların temsilcileri kadınları, engelli kişileri, gençleri ve diğer savunmasız grupları hesaba katıyor mu? • Hizmetlere erişimde, maddi geçim kaynaklarının geri kazanılmasında ve/veya iktisadi faaliyetlere katılımda toplumsal cinsiyete dayalı engeller var mı? 	<p>Projelerimizin toplumsal cinsiyete duyarlı olmasını sağlamak için, stratejik planlama sürecinin nasıl yürütülmesi gerektiği konusunda kendimize sormamız gereken bazı kilit sorular mevcuttur.</p>

Toplumsal cinsiyete duyarlı çıktı örnekleri

Anlamli kaynaklara [adil erişime](#), kadınların angaryalarının azaltılmasına ve kadınların güçlenmesine katkıda bulunmak

[Farklı ihtiyaç ve kapasitelerini ele alarak](#) hem kadınlara hem de erkeklere fayda sağlamak

- Kadınlar ve erkeklerin kaynaklara eşit erişimi ve kaynaklar üzerindeki kontrolü
- Kadınlar ve erkeklerin siyasi ve ekonomik etki elde etmeleri için eşit fırsatlar
- Kadınların işgücü piyasasına girmeleri için istihdam edilmelerini sağlayacak becerilerle güçlenmesi
- Genç kadınlar da dahil olmak üzere kadınların ve engellilerin çalışma alanlarına erişiminin artması

Slayt, toplumsal cinsiyete duyarlı çıktıların nasıl görüldüğüne dair bazı örnekler göstermektedir. Bunlar, toplumsal cinsiyete duyarlı projeler ve müdahaleler tasarlanırken referans olarak kullanılabilir. Eşit erişim sağlama ihtiyacını ve farklı nüfus gruplarının farklı ihtiyaç ve kapasitelerinin dikkate alınarak proje ve program tasarımına dahil edilmesini göz önünde bulundurmaliyiz.

Cinsiyete duyarlı çıktılar (ve göstergeler) geliştirmek için ilk ve temel adım, cinsiyete ve yaşa göre ayrıştırılmış verilerin toplanması ve analizidir.

Toplumsal cinsiyete duyarlı gösterge örnekleri

- Yardım dağıtımlarından doğrudan yararlanan kadınları sayısı ve yüzdesi
- Bilgisi ve becerisi artan kadınların yüzdesi
- İşgücü piyasasına girme konusunda kendini güçlenmiş hissettiğini bildiren kadınların yüzdesi
- Çocuk bakımının sağlanması sayesinde işgücü piyasasına katıldığını bildiren kadınların sayısı ve yüzdesi
- Çocuklarını çocuk bakımı hizmeti sağlanan yerlere bırakma konusunda rahat hissettiğini bildiren kadınların yüzdesi
- Hane reisi kadın olan yoksulluk sınırının altındaki hanelerde yaşayan insanların yüzdesi

Slayt, toplumsal cinsiyete duyarlı göstergelerin örneklerini göstermektedir. Göstergeler, mümkün olduğunca yaş ve cinsiyete göre ayrıştırılmış ve cinsiyete duyarlı olmalıdır. Göstergelerin bir referans noktası ve bir hedefi olmalıdır ve bunlar da ayrıştırılmış ve cinsiyete duyarlı olmalıdır. Böylece izleme faaliyetleri yoluyla projemizin uygulanması sırasında başarıları doğru bir şekilde ölçülebilir ve/veya darboğazları belirleyebiliriz.

Göstergeleri tasarlariken, herhangi bir ortamda toplumsal cinsiyet ilişkilerini yansıtan ilgili normları, bilgileri, tutumları ve davranışları yansıtmak da önemlidir.

Örneğin bir sağlık programı, hane içindeki karar alma süreçleri, kadınların ve kız çocuklarının kaynaklara erişimi ve hareketliliği konusunda temel bilgilere sahip olmalıdır.

Bir eğitim programı, diğer şeylerin yanı sıra, aşağıdaki hususların anlaşılmasından fayda elde edecektir: Hane içindeki toplumsal cinsiyete dayalı iş bölümü; kız çocuklarının eğitime verilen öncelik; kız ve oğlan çocuklarının istihdam ve evlilikle ilgili beklentileri; toplum içindeki ve okul yolundaki güvenlik ve tehlike algıları.

Sosyal etki

- [Birey](#)
- [Hane](#)
- [Topluluk](#)
- [Toplum](#)

Katılımcılara projelerimizin ve toplumsal cinsiyet boyutlarımızın birey, hane, topluluk ya da toplum düzeyinde bir etkisi olabileceğini açıklayın. Bunun ne anlama geldiğini onlara anlatacağınızı ve ardından bu konuda bir grup etkinliği yapacağınızı açıklayın.

Bireysel düzey

- [Kadınların ve kız çocuklarının bireysel olarak bilgi ve becerilere erişimi](#)
- [Kadınların ve kız çocuklarının kaynaklara erişimi](#)
- [Karar verme konusunda kadınların ve kız çocuklarının etkisinin artırılması](#)
- [Güvenli alanların ve destek mekanizmalarının önemi](#)

• [Kadınların ve kız çocuklarının bireysel olarak bilgi ve becerilere erişimi](#): Kadınların ve kız çocuklarının bilgi ve becerilerini geliştirmek, haklarına ilişkin bilinçlerinin ve anlayışlarının artmasını ve bu hakları talep etme konusunda özgüvenlerinin yükselmesini sağlayabilir.

• [Kadınların ve kız çocuklarının kaynaklara erişimi](#): Kadınların ve kız çocuklarının iş, varlık ve beceri geliştirme gibi ekonomik fırsatlarının genişletilmesi, kadınların ve kız çocuklarının temsiliyetini etkileyebilir ve sosyal normları değiştirebilir.

• [Karar verme konusunda kadınların ve kız çocuklarının etkisinin artırılması](#): Kadınların ve kız çocuklarının liderlik kapasitelerini güçlendirin ve topluluk, köy ve ilçe düzeyinde yerel karar alma süreçlerindeki etkilerine odaklanın.

	<ul style="list-style-type: none"> • <u>Güvenli alanların ve destek mekanizmalarının önemi</u>: Kadınların ve kız çocuklarının kolektif eylemi yalnızca topluluk düzeyinde barışı inşa etmekle kalmaz, aynı zamanda kadınlar ve kız çocuklarına belli bir düzeyde destek ve koruma sağlar.
<p>Hane düzeyi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bir hanenin tüm üyelerini hedeflemek • Toplumsal cinsiyet rollerini tanımak ve yeniden tanımlamak • Kadınların ekonomik olarak güçlenmesi • Mevcut olumlu fırsatları kullanmak 	<ul style="list-style-type: none"> • <u>Bir hanenin tüm üyelerini hedeflemek</u>: Bir hanenin tüm üyelerini (hem erkek hem de kadın) hedef alan müdahalelerin, bir programın/projenin başarısı üzerin-de önemli bir etkisi olabileceğine dair kanıtlar vardır. • <u>Hane içi müdahalelerde toplumsal cinsiyet rollerinin tanınması ve yeniden tanımlanması</u>: Hane içi toplumsal cinsiyet rollerinin tanınmasını ve yeniden tanımlanmasını tasarlamaya ve teşvik etmeye yardımcı olmak kadınların ve kız çocuklarının güçlenmesi için etkili bir mekanizma olabilir. • <u>Kadınların ekonomik olarak güçlenmesi</u>: Mikrofinans ya da nakit transferleri gibi geleneksel yaklaşımlar, güçlendirme ve eğitim stratejileri gibi diğer müdahalelerle birleştirildiğinde, kadınların ekonomik olarak güçlenmesinin, kadınların hane içi karar alma süreçlerindeki etkisini iyileştirdiği ortaya konmuştur. • <u>Mevcut olumlu fırsatları kullanmak</u>: Hane içindeki mevcut dinamiklerin incelenmesi, programların kadınlar ve kız çocukları için olumlu fırsatlar üzerine inşa edilmesini de sağlayabilir ve bu da topluluk ve toplum düzeylerindeki müdahalelerin başarısını etkileyebilir.
<p>Topluluk düzeyi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Topluluk eğitimi • İlişki müdahaleleri • Geleneksel liderler ve inanc topluluklarıyla çalışmak • Kadın hakları örgütleriyle çalışmak ve kadın haklarını desteklemek • Erkekleri ve oğlan çocuklarını sürece dahil etmek 	<ul style="list-style-type: none"> • <u>Topluluk eğitimi</u>: Toplumu eğitmek, harekete geçirmek ve ayrımcı uygulamalar hakkında farkındalık yaratmak için yerelleştirilmiş yaklaşımlar, mitleri ve sosyal normları ele alarak cinsiyet eşitsizliklerini azaltmada etkili olabilir. • <u>İlişki müdahaleleri</u>: Kadın ve kız çocuklarından oluşan gruplar tarafından yaratılan alanlarda geliştirilen ilişkiler, güçlenme ve toplumsal cinsiyet eşitliğini talep etmek üzere toplu hareket etme kapasitesiyle ilişkili değişiklikleri beraberinde getirebilir. • <u>Geleneksel liderler ve inanc topluluklarıyla çalışmak</u>: Genellikle yerel topluluğa erişim konusunda ilk temas noktası olan inanc kuruluşları ve geleneksel liderlerle çalışmak, topluluğun konuyu sahiplenmesini artırabilir, programlara/projelere desteği güçlendirebilir. Bu kişilerin çoğu, ayrımcı topluluk algılarını değiştirme konusunda etkilidir. • <u>Erkekleri ve oğlan çocuklarını sürece dahil etmek</u>: Toplumsal cinsiyet eşitsizliğini destekleyen inanc ve davranışları dönüştürmek için erkekler ve oğlan çocuklarıyla birlikte çalışmak, kadınlar ve kız çocukları için dönüştürücü bir değişim sağlamak açısından önemli bir müdahaledir. • <u>Kadın hakları örgütleriyle çalışmak ve kadın haklarını desteklemek</u>: Toplumsal seferberlik çabalarının kadınlar ve kız çocukları için dönüştürücü değişimi sağlaması için, kadınların ve kız çocuklarının haklarını savunan kuruluşlarla çalışılması gerektiğine dair kanıtlar vardır.

Toplum düzeyi

- [Yasal çerçevelerin uygulanması ve yürürlüğe konulması](#)
- [Büyük ölçekli medya ve eğitim kampanyaları](#)
- [Kadınların ve kız çocuklarının kolektif katılımını destekleme](#)

• Yasal çerçevelerin uygulanması ve yürürlüğe konulması: Kanun önünde eşitliği sağlamak için yasal çerçevelerin uygulanması ve yürürlüğe konulması, ayrımcı normların ve sosyal uygulamaların dönüştürülmesi açısından kritiktir ama bunlar ancak yaptırım mekanizmaları, kadınların ve kız çocuklarının adalete erişimini iyileştirmeye yönelik müdahaleler ve toplumsal cinsiyete duyarlı polis ve yargı sistemleriyle birlikte yürütülürse etkili olacaktır.

• Büyük ölçekli medya ve eğitim kampanyaları: Büyük ölçekli medya ve eğitim kampanyaları geniş kitlelere ulaşmak için yararlı araçlardır. Bununla birlikte, kanıtlar, bunların yerelde yürütülen sos-yal yardım çalışmaları, eğitimler ve çalıştaylar gibi müdahalelerle birleştirildiğinde en yüksek etkiye sahip olduğunu göstermektedir.

• Kadınların ve kız çocuklarının katılımını desteklemek: Aşağıdaki hususlar, toplumsal cinsiyet eşitliğini teşvik etmeye yönelik başarılı girişimler için esastır: Kadınların ve kız çocuklarının ve kadın hakları örgütlerinin politika oluşturma süreçlerine aktif katılımı; kadınların ve kız çocuklarının eşitliğini teşvik eden yasal reform; üzerinde anlaşmaya varılan toplumsal cinsiyet taahhütlerini uygulamak için geliştirilmiş devlet kapasitesi.

GRUP ÇALIŞMASI

[Toplumsal cinsiyet yaklaşımını her aşamaya nasıl entegre ederiz?](#)

1. Birey
2. Hane
3. Topluluk
4. Toplum

30 dk.

1. Katılımcıları dört gruba ayırın
2. Bir kavanoza dört kâğıt koyun. Her kâğıdın üzerinde düzeylerden biri yazılı olacaktır.
3. Her gruptan bir katılımcıdan kavanozdan rastgele bir kâğıt almasını isteyin.
4. Her gruba 15 dakika verin ve katılımcılardan kendi grupları içinde tartışmalarını ve alınan kâğıtta yazan düzey için tasarlanabilecek en az üç spesifik müdahale bulmalarını isteyin.
5. Her gruptan tartışmalarının sonucunu diğer katılımcılarla genel oturumda paylaşmalarını isteyin.

Toplumsal Cinsiyet ve Yaş Belirteci (GAM)

• IASC Toplumsal Cinsiyet ve Yaş Belirteci (GAM), temel programlama eylemlerinin insani yardım [müdahalelerinde toplumsal cinsiyet ve yaşa bağlı farklılıkları](#) ne ölçüde ele aldığını inceler.

• GAM, [yaş unsurunu ve en önemlisi bir izleme bileşenini ekleyerek](#), orijinal IASC Toplumsal Cinsiyet Belirtecini güçlendirme taleplerine yanıt olarak geliştirilmiştir.

• Program etkinliğini ölçmenin yanı sıra, kuruluşların çeşitliliğin tüm yönlerine yanıt veren programlar geliştirme konusunda yaparak öğrenmesine olanak tanıyan değerli bir [öğretme ve kendi kendini izleme aracıdır](#). Link: (<https://ee.humanitarlarresponse.info/slnqle/::lKbQTq7d>)

Projemizin ya da programımızın gerçekten toplumsal cinsiyete duyarlı olup olmadığını nasıl bilebiliriz?

Kullanılabilecek çok sayıda belirteç vardır. Toplumsal Cinsiyet ve Yaş (GAM) Belirteci,¹⁵ temel program eylemlerinin uygun olup olmadığını izler. İyi programlama, etkilenen kişilerin bir projenin tüm aşamalarına katılmasını ve tüm aşamaları etkilemesini gerektirir. Programlar, mantıksal olarak, toplumsal cinsiyete dayalı ihtiyaç analiziyle başlamalı ve analiz sonucuna uygun olarak faaliyetleri müdahaleden kimin yararlandığına göre uyarlamalıdır.

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Önlemleri (GEM) - Tüm GEM'ler

GAM, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Önlemleri veya GEM'ler olarak bilinen 12 temel program ögesi için projeleri değerlendirir.

Proje tasarım aşamasında dört Temel Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Önlemi (GEM) göz önünde bulundurulur.

Dört temel GEM'in her biri, proje izleme sırasında dikkate alınan iki destekleyici GEM'e sahiptir. Bu, projede nelerin iyi işlediğinin ve nelerin iyileştirilebileceğinin yansıtılmasını sağlar.

GAM Kodlaması Özeti

4 TOPLUMSAL CİNSİYET & YAŞ	<ul style="list-style-type: none"> ■ Yaş grupları da dahil olmak üzere toplumsal cinsiyet eşitliğine katkıda bulunması muhtemeldir. ■ Ana program amacı, yaş grupları da dahil olmak üzere toplumsal cinsiyet eşitliğini artırmaktır.
3 SADECE TOPLUMSAL CİNSİYET	<ul style="list-style-type: none"> ■ Toplumsal cinsiyet eşitliğine katkıda bulunması muhtemeldir. Ancak yaş gruplarını dikkate almaz. ■ Yaş grupları dikkate alınmadan öncelikle toplumsal cinsiyet eşitliğinin desteklenmesine odaklanılmıştır.
2 SADECE YAŞ	<ul style="list-style-type: none"> ■ Toplumsal cinsiyet eşitliğine katkıda bulunma olasılığı düşüktür. ■ Eşitsizliklere hitap etmeyi amaçlar, ancak gerekli toplumsal cinsiyet eşitliği kriterleri dikkate alınmaz.
1 TOPLUMSAL CİNSİYET & YAŞ ELE ALINMIYOR	<ul style="list-style-type: none"> ■ Toplumsal cinsiyet eşitliğine katkıda bulunma olasılığı düşüktür. ■ Eşitsizlikleri gerekli toplumsal cinsiyet eşitliği önlemleri olmadan ele almayı amaçlar.
0 EYLEM BULUNMUYOR	<ul style="list-style-type: none"> ■ Programlama eylemlerini sistematik olarak bağlamaz.

GAM kodlaması, dört farklı kategoriye sahip bir kodlama sistemiyle cinsiyet ve yaş entegrasyonunun yanı sıra bu eylemlerin varlığını ve tutarlılığını da yansıtır.

MODÜL 9: KAYNAK SEFERBERLİĞİ

Önerilen süre: 30 dk.

Modül 9 – Hedefler:

Bu modül, kadınların, kız çocuklarının, erkeklerin ve oğlan çocuklarının belirli ihtiyaçlarını, önceliklerini ve kapasitelerindeki boşlukları ele almak için fonları harekete geçirmek amacıyla donör kuruluşlarla nasıl ilişki kurulacağına dair bir genel bakış sağlar.

Modül 9 – Hızlı kılavuz:

Kolaylaştırıcılar:

- Katılımcılarla birlikte PowerPoint sunumunu üzerinden gidin;

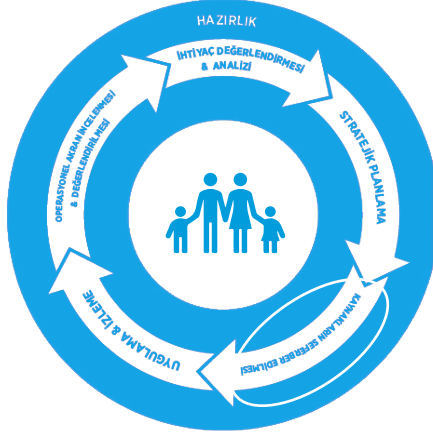
- Soru sorarak ve tartışma başlatarak sunum sırasında katılımcılarla etkileşim kurmanın yollarını bulun.

Şunlara ihtiyacınız olacak:

- Projektör

Modül 9 – Adım adım kılavuz:

İnsani Yardım Program Döngüsü

Genel İnsani Yardım Program Döngüsü içinde bu modül, kadınların, kız çocuklarının, erkeklerin ve oğlan çocuklarının belirli ihtiyaçları, öncelikleri ve kapasitelerindeki boşlukları ele almak için kaynakların nasıl harekete geçirileceğine odaklanır.

Daha önce kaynakları seferber ettik mi?

Katılımcılara kaynak seferberliği ve donör kuruluşlarla savunuculuk yapma konusunda deneyimleri olup olmadığını sorun.

Cevap evet ise, aşağıdakileri sorun:

Zorluklar;

Grupla paylaşmak isteyebilecekleri ipuçları.

Cevap hayır ise, onlara kaynakları harekete geçirme ve donör kuruluşlarla savunuculuk yapma konusunda öğördükleri temel zorlukların ne olduğunu sorun.

Kaynak seferberliği

- Proje kaynakları hem kadınlar hem de erkekler için erişilebilir olmalıdır; Proje kaynaklarının hangi kısmının kadınlara, hangi kısmının erkeklere fayda sağlayacağını mümkün olduğunca doğru bir şekilde analiz ettiğinizden emin olun;
- Toplumsal cinsiyetle ilgili yönleri güçlendirmeye yönelik kaynaklar uygun şekilde bütçelendirilmelidir.

Kadınların, kız çocuklarının, erkeklerin ve oğlan çocuklarının farklı ihtiyaçları belirlendikten ve bu ihtiyaçları karşılamak için planlar geliştirildikten sonra, kaynakları öncelikli eylemler için harekete geçirin.

İnsani yardım aktörlerinin, kadınların, kız çocuklarının, erkeklerin ve oğlan çocuklarının belirli ihtiyaçları, öncelikleri ve kapasitelerindeki boşlukları ele almak için fonları harekete geçirmek amacıyla donör kuruluşlarla savunuculuk yapması ve ortaklık kurması gerekir. İyi bir toplumsal cinsiyet eşitliği programlaması, herkesin tüm aşamalara yeterli katılımını gerektirdiğinden, fonların harcanmasında esneklik faydalıdır. Çevik ve esnek finansman, programların kriz bağlamlarındaki ve etkilenen nüfustaki değişikliklere hızla uyum sağlamasına olanak tanır.

Fonlama tekliflerini güçlendirmek için ipuçları

- Genel cümlelerden kaçının.
- Varsayımlardan veya önceden tanımlanmış hassasiyetlerden kaçının.
- Toplumsal cinsiyet ayrımını engellemeyi gözetken bir dil kullanın.
- Programın mantıksal çerçevelerine/sonuç temelli çerçevesine toplumsal cinsiyet konularını dahil edin.

- “Toplumsal cinsiyet politikamıza uyacağız ve program döngüsü boyunca toplumsal cinsiyeti anaakımlaştıracağız” gibi genel cümlelerden kaçın. Bunun yerine, toplumsal cinsiyet analizinizin somut sonuçlarına ve istişare geribildirimlerine değin. Bunu yapmak üzere her bir aktivite için şunları sorun: Bu aktivite kadınların ve erkeklerin karar alma süreçlerine katılımını nasıl artırıyor? Bu aktivite, kadınların ve erkeklerin belirtilen ihtiyaç ve önceliklerini nasıl yansıtıyor? Bu sorular, toplumsal cinsiyete dayalı gerekli bilgileri toplamaya yardımcı olur.

- Bu ifadeler sağlam bir risk analizi ve toplumsal cinsiyet analiziyle desteklenmedikçe, “çatışmadan en çok kadınlar ve çocuklar etkilenir” ya da “proje en savunmasız kişileri, yani kadınları ve kız çocuklarını hedef alacaktır” gibi varsayımlardan ya da önceden tanımlanmış hassasiyetlerden kaçın.

- Kelime sayısı sınırlı olsa bile toplumsal cinsiyet ayrımını engellemeyi gözetken bir dil kullanın. Yalnızca kadınları veya yalnızca erkekleri hedef alan faaliyetler (örneğin, üreme çağındaki kadınlar ve kız çocukları veya bekar erkek hane reisleri) ile cinsiyet açısından nötr görünen ancak olmayan faaliyetler (örneğin hem kadın hem de erkek mültecileri hedefleyen faaliyetler) arasında bir fark olduğunu unutmayın.

- Toplumsal cinsiyet konularını yalnızca değerlendirme ya da toplumsal cinsiyet bölümlerine değil, programın mantıksal çerçevelerine/sonuç temelli çerçevesine dahil edin. Sorunları belirlediğinizi ve bunları ele almak için aktiviteler tasarladığınızı gösterin. Her türlü değişikliği izleyeceğinizi ve en savunmasız olanlar da dahil olmak üzere etkilenen nüfusla tam olarak ilgileneceğinizi gösterin.

MODÜL 10: TEORİYİ PRATİĞE UYGULAMA - GRUP ÇALIŞMASI

 Önerilen süre: 90 dk. (kahve arası dahil)

Modül 10 – Hedefler:

Bu modül, katılımcıların bir vaka çalışması üzerinde öğrendikleri teoriyi uygulamaya koymalarını sağlayacaktır.

Modül 10 – Hızlı kılavuz:

Kolaylaştırıcılar aşağıdakileri yapacaktır

- Bu oturumun uzun olduğunu ve grup çalışması ile tartışmaları sunumlarla birleştirdiğini aklınızda bulundurun. 60 dakikanın grup çalışması ve tartışmaya, 30 dakikanın ise sunumlara ayrılması önerilir;
- PowerPoint slaydını kullanarak katılımcıları alıştırmaya talimatları konusunda bilgilendirin;
- Katılımcıları en fazla 6 kişilik gruplara ayırın . Bu grup alıştırmaları oturumları sırasında, birbirlerinden bir şeyler öğrenebilmeleri için tüm katılımcılar yeni gruplara geçecektir;
- Kolaylaştırıcılar, soruların açıklığa kavuşturulduğundan, olası darboğazların çözüldüğünden ve gerekirse rehberlik sağladığından emin olmak için farklı gruplar arasında dolaşmalıdır;
- Alıştırmalar yapılırken kolaylaştırıcılar bazı roller üstlenecektir:
  - o Katılımcılardan grup çalışmalarının sonucunu bir donör kuruluşa sunmaları istenecektir.
  - o Kolaylaştırıcılar donör kuruluş yetkilisi rolünü üstlenecektir.
  - o Her gruba, çıktılarının önemli noktalarını sunmaları için 5 dakika verilecektir.
- Grup çalışmasının nasıl gittiğine bağlı olarak, bir kahve molası verin veya katılımcılardan bir kahve alıp alıştırmaya devam etmelerini isteyin;
- Sunumlar bir rol oyununa dayanmaktadır. Bu, kolaylaştırıcıların grup çalışmasının sonuçlarını değerlendirmelerine yardımcı olacaktır, ancak aynı zamanda eğlenceli olması da amaçlanıyor! Yapıcı ve saygılı olun ve tüm katılımcılara verimli tartışmaları ve anlamlı katkıları için teşekkür edin.

Şunlara ihtiyacınız olacak:

- Projektör
- Çalışma dokümanı 2
- Kâğıt tahta (her gruba 1 adet)
- Tahta kalemleri

Modül 10 – Adım adım kılavuz:

<p><u>Alıştırmaya giriş - Talimatlar</u></p> <p>BİR DONÖR KURULUŞA SUNMAK ÜZERE PROJE STRATEJİSİ HAZIRLAYACAKSINIZ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Gruplara ayrılın. 2. Vaka çalışmasını okuyun. Okurken, toplumsal cinsiyetin nasıl ana akım haline getirildiğini ve toplumsal cinsiyete özgü hangi bilgilerin sunulduğunu aklınızda bulundurun. 3. Yaş ve cinsiyete göre ayrıştırılmış göstergelere bakın.<ul style="list-style-type: none"> • Erkekler ve kadınlar karar alma süreçlerine katılıyor mu? • Kadınların spesifik ihtiyaçları dikkate alınıyor mu? • Hizmetlere erişimde toplumsal cinsiyete dayalı engeller dikkate alınıyor mu? 4. Toplumsal cinsiyet eşitliğini ya da kadınların durumunu iyileştirmek için ulaşılacak bir çıktı bulun. 5. Sonucunuzu ölçmek için toplumsal cinsiyete duyarlı 3 gösterge bulun. 6. GAM kodlamasını kullanarak projenize toplumsal cinsiyet ve yaşın ne ölçüde entegre edildiğini değerlendirin. 7. Grup çalışmasının sonucunu sunun - grup başına 5 dakika. Paneli, toplumsal cinsiyeti anaakımlaştırmanın neden önemli olduğu konusunda ikna edin.	<p>60 dk.</p> <p>Alıştırma talimatlarının olduğu bu slaydı katılımcılara gösterin ve sürecin nasıl işleyeceğini açıklayın.</p> <p>Katılımcılara, toplumsal cinsiyete duyarlı bir mülteci müdahale projesi hazırlama çalışmalarına odaklanmalarını hatırlatın.</p> <p>Tartışma ve 5 dakikalık sunumlarını hazırlamaları için onlara 60 dakika verin. Katılımcılar, sunum yapmak için PowerPoint, kağıt tahta ya da not kullanabilir.</p> <p>Gruplar, bir proje tasarlamak ve bunu bir donör kuruluşa sunmak için temel olarak çalışma dokümanı 2'yi kullanacaklardır.</p>
<p><u>DONÖR KURULUŞ BRİFİNGİNE HOŞ GELDİNİZ</u></p>	<p>Yaklaşık 30 dk.</p> <p>Toplamda her bir grup için 7 dakika: 5 dakika grubun sunum yapması için + 2 dakika gruptan gelecek soruların cevaplanması için</p> <p>Katılımcılara donör kuruluş brifingine hoş geldiniz deyin. Onlara bir miktar bütçeniz olduğunu ve bunu toplumsal cinsiyete duyarlı mülteci müdahale girişimleri üzerinde çalışan STK'ları desteklemek için kullanmaya istekli olduğunuzu açıklayın.</p> <p>Her grubu projelerini 5 dakika içinde sunmaya davet edin. Verilen süreye uyduklarından emin olun. Sunum yaptıktan sonra, onlara hazırladıkları sunumla ilgili bir soru sorun. Bazı olası soru örnekleri aşağıda verilmiştir, ancak önerdikleri şeyle ilgili başka sorular sormaktan çekinmeyin. Soruların, önceki eğitim oturumlarından temel unsurları içerdiğinden emin olun.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hane içinde kararları kimin aldığını dikkate aldınız mı? - Projenin istenmeyen olumsuz etkileri olmadığından nasıl emin olacaksınız? - Kadınların projenin uygulanmasına ve izlenmesine katılımını nasıl sağlayacaksınız? - Toplumsal cinsiyete ve yaşa göre ayrıştırılmış bilgileri toplamak için elinizde hangi sistemler var? - Kadınların katılımı için özel alanlar düşündünüz mü? Nasıl? - Kadınlar proje uygulamasında aktif olarak yer alacaklarsa, kadınların programıyla ve çocuk bakım hizmetleriyle uyumlu, uygulanabilir bir takvim düşündünüz mü? - Sahada faaliyet gösteren topluluk ve diğer ortaklarla nasıl koordine olacaksınız? - İnsan kaynakları gibi iç politikalarınıza toplumsal cinsiyet yaklaşımı uyguluyor musunuz?

MODÜL 11: TOPLUMSAL CİNSİYETE DUYARLI İZLEME, İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

 Önerilen süre: 45 dk.

Modül 11 – Hedefler:

Bu modül, katılımcılara toplumsal cinsiyete duyarlı bir mülteci müdahalesini izlemek ve değerlendirmek için göz önünde bulundurulması gereken temel unsurlar konusunda rehberlik edecektir.

Modül 11 – Hızlı kılavuz:

Kolaylaştırıcılar aşağıdakileri yapacaktır

- Katılımcılarla birlikte PowerPoint sunumunu üzerinden gidin;

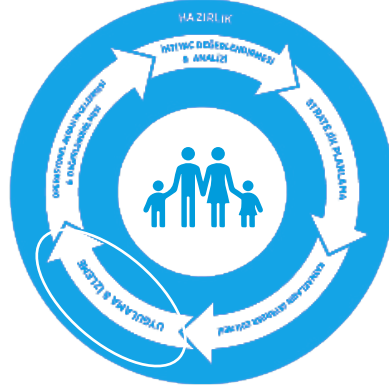
- Soru sorarak ve tartışma başlatarak sunum sırasında katılımcılarla etkileşim kurmanın yollarını bulun;
- İçeriği özetlemek için İnsani Yardım Programı Döngüsünün iki aşamasının (uygulama ve izleme ve operasyonel akran incelemesi ve değerlendirme) bu modülde kümelendiğini unutmayın.

Şunlara ihtiyacınız olacak:

- Projektör

Modül 11 – Adım adım kılavuz:

İnsani Yardım Program Döngüsü

Genel İnsani Yardım Program Döngüsü içinde bu modül, programların ve projelerin uygulanmasının ve izlenmesinin temel yönlerine odaklanır.

Durumu değerlendirdikten, ihtiyaçları analiz ettikten, ihtiyaçlara nasıl cevap vereceğimizi stratejik olarak planladıktan ve gerekli kaynakları temin ettikten sonra projemizi uygulamaya başlayacağız. Başarıları değerlendirmek, darboğazları belirlemek ve gerekli görülebilecek düzeltici önlemleri almak için projenin yeterli düzeyde izlenmesini sağlayacağız.

Uygulama ve izleme

İnsani yardım aktörleri olarak, sağlanan yardımdan tüm insanların eşit şekilde yararlanacağı varsayımından kaçınmamız önemlidir.

Analiz, kadınların, kız çocukların, erkeklerin ve oğlan çocuklarının farklı ihtiyaçları, rolleri ve dinamikleri olduğunu gösteriyorsa, insani yardım görevlileri faaliyetleri ve kaynakları bu gereksinimlere göre uyarlamalıdır.

Etkilenen insanların katılımı ve hesap verebilirlik.

Daha önce vurguladığımız gibi, tasarladığımız müdahalelerin herkese eşit fayda sağlayacağını varsayamayacağımızın altını çizmek önemlidir.

Kadınların, kız çocuklarının, erkeklerin ve oğlan çocuklarının özel ihtiyaç ve önceliklerini ele almaya yönelik taahhütler, bunları karşılamak için atılacak adımları açıkça belirten uygulama planlarıyla desteklenmelidir. Toplumsal cinsiyet analizinin sonuçları, tasarıma ve insani yardım aktörlerinin sağlamayı planladığı yardıma yansıtılmalı, farklı endişeler ele alınmalı ve araştırmada ortaya konan güçlü yönler ve kapasitelerden yararlanılmalıdır.

Etkilenen nüfusun katılımı ve hesap verebilirlik, kritik öneme sahiptir.

Yeterli katılım; etkilenen kadınların, kız çocuklarının, erkeklerin ve oğlan çocuklarının seslerinin, endişelerinin ve eylemlerinin programın hazırlanmasına katkıda bulunmasını ve bunların tümüne eşit değer verilmesini sağlar. Ayrıca, sosyal ayrımcılık bir grubun ihtiyaçlarının ve önceliklerinin ele alınmasını engelliyorsa, aktörlerin ayrımcılığa yönelik eylemleri hedeflemesi ve grubun anlamlı bir katkıda bulunmasının ya da insani yardım hizmetlerine ve programına erişmesinin önündeki engelleri azaltması gerekir.

Etkilenen Topluluklara Hesap Verebilirlik (AAP), insani yardım kuruluşlarının yardım etmeye çalıştığı insanlara hesap verme konusunda aktif bir taahhüdü olarak tanımlanmaktadır. AAP, yalnızca topluluk üyelerinin ihtiyaçlarını ve hassasiyetlerini belirleyerek ve ele alarak değil, aynı zamanda kapasitelerini, bilgilerini ve isteklerini tanıyarak ve bunlardan yararlanarak, etkilenen bir topluluğun haklarına, onuruna ve korunmasına odaklanır.

Adil erişimi sağlamak için genel kılavuz

1. Etkilenen nüfusun durumunun ve insani ihtiyaçlarının haritalandırılmasını kolaylaştırmak amacıyla topluluk katılımı için çoklu fırsatlar oluşturun. Bunlar, çeşitli grupların risklerine ve erişilebilirliğine göre uyarlanmış toplantılar, odak grupları, kaynak kişi görüşmeleri ve diğer tartışma platformları aracılığıyla yüz yüze görüşmeleri içerebilir.

2. Kadınlar, kız çocukları, erkekler ve oğlan çocukları için farklı ihtiyaçları, rolleri ve dinamikleri (yani toplumsal cinsiyet analizini) kullanarak her bir ihtiyaca yönelik belirli eylemleri tanımlayın ve kadınlar, kız çocukları, erkekler ve oğlan çocukları tarafından önerilen seçenekleri göz önünde bulundurun.

3. Yapısal eşitsizlikleri ele alma konusundaki fırsatları belirleyin.

4. Kadınların ve kız çocuklarının müdahalelere ve hizmetlere erişimini sınırlayacak ve engelleyecek faktörleri belirleyin ve ele alın.

5. TCDŞ ve cinsel sömürü ve istismarı önleyen ve azaltan spesifik eylemleri belirleyin.

6. Güvenlik için makul bir tehdit oluşturacak durumlar dışında, etkilenen tüm kadınlar, kız çocukları, erkekler ve oğlan çocukları için kamuya açık ve erişilebilir, güvenli ve duyarlı geribildirim ve şikayet mekanizmaları geliştirin.

7. Yardımın tamamlayıcı olması ve tüm eksiklikleri olmasa da çoğu eksikliği ele alması için faaliyetlerinizi diğer sektör üyeleriyle eşgüdümlü yürütün.

8. Daha geniş AAP çerçevesinde, topluluklarla iletişim içinde, toplumsal cinsiyet, yaş, çeşitlilik ve diğer araçlarla ilgili sektör forumlarında uzmanlıklardan yararlanarak ortaklar arasında sürekli farkındalık yaratın ve kapasite geliştirin.

Adil ve katılımcı uygulamayı etkin bir şekilde sağlayan projeler şu özellikleri paylaşır:

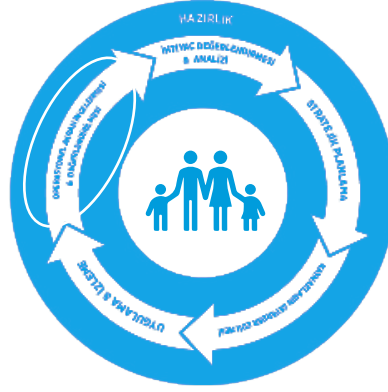
1. İlgili tüm gruplar, insani yardım hizmetlerine ve desteklere eşit erişimden yararlanır. Projeler kendi ihtiyaçlarına ve kapasitelerine göre şekillendirildiğinde farklı cinsiyet ve yaş grupları yardım alabilir. Hiçbir savunmasız grup hariç tutulmaz.

2. Kadınlar ve erkekler (ve uygun olduğunda kız çocukları ve oğlan çocukları) programın uygulanmasına anlamlı bir şekilde katkıda bulunur ve/veya programın yeterliliği hakkında söz sahibidir.

3. Program, faydalara erişim ve yararlanıcıların memnuniyet düzeyleri açısından izlenebilir. Her ikisi de toplumsal cinsiyet ve yaş grubuna göre ayrıştırılmıştır.

Peki... Adil erişimi nasıl sağlarız?

İnsani Yardım Program Döngüsü

Sonraki slaytlar, IASC Toplumsal Cinsiyet El Kitabı uyarınca İnsani Yardım Programı Döngüsündeki operasyonel akran incelemesi ve değerlendirmesine odaklanacaktır.

Operasyonel akran incelemesi ve değerlendirme

Operasyonel akran incelemesi ve değerlendirme aşamasının birincil amacı, krizden etkilenen kadınların, kız çocuklarının, erkeklerin ve oğlan çocuklarının özel ihtiyaçlarını ve önceliklerini etkin, verimli ve adil bir şekilde karşılayabilmeleri amacıyla programları yönetmek için ihtiyaç duyulan bilgileri insani yardım aktörlerine sağlamak ve kapasitelerini inşa etmek/güçlendirmektir.

Değerlendirme, çıktıları ve etkileri en üst düzeye çıkarmak için mevcut ve gelecekteki programlamayı iyileştirmeye yardımcı olan bir süreçtir.

Katılımcılara, operasyonel akran incelemesinin, STK'ların programlarının kalitesini iyileştirmelerine yardımcı olabilecek acil düzeltici eylem alanlarını belirlemeye hizmet eden kurum içi, kurumlar arası bir yönetim aracı olduğunu açıklayın.

İlerlemeyi ve zorlukları değerlendirmek için, katılımcıların değerlendirmelerin uygunluğunu, programların amaçlanan sonuçlara ulaşip ulaşmadığını ve nasıl ulaştığını anlamaları önemlidir. Değerlendirmeler, donör kuruluşlar tarafından bir projeyi finanse etmek için gerekli kılınabilir.

Operasyonel akran incelemesi ve değerlendirme

- Programların yanı sıra, amaçlanan sonuçlara ulaşılıp ulaşılmadığını da değerlendirmemiz gerekir.
- Değerlendirme, aşağıdakiler ölçülerek çeşitli şekillerde yapılabilir:

Etkilenen topluluklar için belirlenen hedeflere ne ölçüde ulaşıldığı ve başarıların ya da başarısızlıkların nedenleri;

- Farklı gruplardan kadınlar, kız çocukları, erkekler ve oğlan çocukları arasındaki memnuniyet derecesi;
- Müdahalelerin amaçlanan sonuçlara ve istenmeyen sonuçlara (hem olumlu hem de olumsuz) ne ölçüde ulaştığı;
- Kutlanacak ve tekrarlanacak başarı öyküleri ve gelecekteki müdahalelerin değiştirilebilmesi için dikkate alınması gereken öğrenilen dersler;
- Acil müdahalenin ötesinde, müdahalenin uzun vadeli iyileşme ve kalkınma kazanımları sağlayan sürdürülebilirliği – insani kalkınma bağlantısı;

Programın maliyet etkinliği.

İnsan merkezli ve toplumsal cinsiyete duyarlı etkileri elde etmek için, kadınlara ve erkeklere, kız ve oğlan çocuklarına eşit yardım sağlama konusunda iyi uygulamaları belirlemek amacıyla metodolojileri ve süreçleri gözden geçirmek gerekir. Programların; proje planlamasının başlangıcından uygulamaya kadar, kadınlar, kız çocukları, erkekler ve oğlan çocuklarının eşit katılımı ve hizmetlere erişimi temelinde gözden geçirilmesi gerekmektedir. Ayrıca, hangi kadınlara, kız çocuklarına, erkeklere ya da oğlan çocuklarına etkili bir şekilde ulaşılmadığına odaklanarak programlamadaki eksiklikleri değerlendirmek de önemlidir.

TEŞEKKÜRLER

Katılımcılara ilgileri ve katkıları için teşekkür edin ve kapanış oturumuna geçin.

KAPANIŞ

Önerilen süre: 30 dk.

- Tartışma için 20 dakika
- Son test için 10 dakika (EK II)

Hedefler:

Bu modülün sonunda, katılımcıların aşağıdakileri yapabiliyor olması beklenir:

- Toplumsal cinsiyete duyarlı mülteci müdahalesindeki zorlukları ve bunların üstesinden gelmenin yollarını belirlemek;
- Eğitim sırasında tartışılan tüm konular ve bunların mülteci müdahalesi bağlamında nasıl bir araya geldiği konusunda net bilgiye sahip olmak;
- Nereden ve kimden destek ve ek bilgi isteyeceğini bilmek.

Hızlı kılavuz:

Tartışma (20 dakika):

Genel oturumda tartışmayı yönlendirmek için kolaylaştırıcılar aşağıdakileri yapacaktır:

- Katılımcılardan değinmek istedikleri endişeleri ve zorlukları belirlemelerini isteyin;
- Cevaplarını kağıttahtaya yazın . Bu, sonraki adımlar üzerinde anlaşmanıza, gelecekteki eylemler, ileri eğitim ya da rehberlik faaliyetleri için eksiklikleri ve zorlukları belirlemenize yardımcı olacaktır;
- Son kapanış oturumu sırasında, kolaylaştırıcılar grupların başarılarını ve güçlü yanlarını vurgulayacaktır. Bu, aynı zamanda kavramları netleştirmek, ana fikirlerin altını çizmek ve sunumlar sırasında değinilmemiş olabilecek ilgili hususları vurgulamak için bir fırsat olacaktır. Nihai geribildirim, aynı zamanda katılımcıların görüş ve deneyimlerini paylaşmaları için bir zemin oluşturma fırsatıdır. Mümkün olduğunca, gruba geribildirimde bulunmaları, soru sormaları ve tartışmaya katkıda bulunmaları için katılımcılara söz vermeniz önerilir;
- Katılımcılara, iki günlük eğitim boyunca zamanları, özverileri, katkıları ve sıkı çalışmaları için teşekkür edin.

Gündeme gelme olasılığı olan konular arasında şunlar bulunmaktadır:

- Yönetimin konuyu sahiplenmemesi, kaynak yetersizliği, zaman eksikliği, sınırlı bilgi, paydaşlar arasındaki kapasitelerin eşit olmaması ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kadının Güçlenmesi (GEWE) sorunlarında farklı anlayışlar vb.;

- Önceki oturumların içeriğinde yapılan herhangi bir değişikliği yansıttığından emin olunacak şekilde, bu oturumun, grup için özellikle anlamlı olan unsurlara dayalı olarak her eğitim kursuna göre revize edilmesi ve uyarlanması gerekecektir;

- Bu oturumu canlı ve etkileşimli hale getirin ve katılımcıları söz konusu oturumların her birinden hatırladıkları şeyleri paylaşmaya teşvik edin;

- Grup çekingense aşağıdaki soru örneklerini kullanın:

- o Kuruluşunuzda toplumsal cinsiyete duyarlı bir mülteci müdahalesi uygulamanın mümkün olduğunu düşünüyor musunuz? Neden?
- o Projelerinizi ve programlarınızı hayata geçirirken öngördüğünüz başlıca zorluklar nelerdir?
- o Eğitimden edindiğiniz en önemli çıkarımlar nelerdir?
- o Eğitim hakkında ne düşünüyorsunuz?

- Yapıcı bir yaklaşımı sürdürmek, eğitimi zorlukların aşılmaz olduğu duygusuyla bitirmemek ve katılımcıların hevesini kırmamak özellikle önemlidir.

Şunlara ihtiyacınız olacak:

- Kağıt tahta
- Tahta kalemleri

Son test (10 dakika):

- Kolaylaştırıcılar, son testi dağıtır ve katılımcılardan testi tamamlamalarını ister;

- Teste isimlerini yazmalarına gerek olmadığını açıklayın;

- Bunun bir sınav olmadığını ve sonuçların, katılımcıların eğitimden ne kadar yararlandığını daha iyi anlamak üzere ve gelecek eğitimler için kullanılacağını vurgulayın;

- Geribildirimlerini takdir edin;

- Katılımcılar, son testlerini kolaylaştırıcılara teslim ettikten sonra ayrılabilirler.

Şunlara ihtiyacınız olacak:

- Son testin basılı kopyaları

EĞİTİMİN TEKRARLANMASI

Bu kılavuzun içeriği, eğitimin tamamlanmasının ardından katılımcılar tarafından oturumları tekrarlamak, eğitim vermek ve/veya kuruluşları ve meslektaşları arasında farkındalık yaratmak için kullanılabilir. Bu amaçla, bu bölüm kolaylaştırıcıların katılımcılara rehberlik etmesini sağlayacak ipuçları sunar ve STK'lar için cinsiyete duyarlı mülteci müdahale programlarına yönelik kapasite geliştirme eğitimini (tamamen veya kısmen) tekrarlamaları için temel beceriler sağlar.

Eğitimi tekrarlamak için ideal düzende, katılımcıların eğitim verme konusunda ve/veya yetişkin eğitiminde daha önce deneyim sahibi olmalarının yanı sıra toplumsal cinsiyet, mülteci desteği ya da ilgili alan hakkında bilgi ve deneyime sahip olmaları gerekir. Bu nedenle, katılımcıların toplumsal cinsiyete duyarlı mülteci müdahale programları konusunda STK'ların kapasitelerini geliştirmek için bu kılavuzu kullanarak diğerlerini eğitebilmelerini sağlamak önemlidir. Kolaylaştırıcıların, eğitimi veya eğitimin bazı oturumlarını tekrarlamak isteyen katılımcıların bu eğitime ilişkin becerilerini değerlendirmeleri çok önemlidir.

Katılımcılar aşağıdaki becerilere sahip olmalıdır:

- Bu eğitim kılavuzunun içeriği hakkında çalışmaya ilişkin bilgi.
- Toplumsal cinsiyete duyarlı mülteci destek programları konusunda STK'lara yönelik eğitimin içeriğini sunmak için yetişkin öğrenim ilkelerine dayalı etkili öğretim yöntemleri.
- Bu kılavuzun ilgili bölümlerinde açıklandığı şekilde kolaylaştırıcı olmanın tüm sorumluluklarını yerine getirme isteği ve yeteneği.
- Halihazırda eğitim/kapasite geliştirme konusunda biraz deneyimli olmak ve/veya toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılması, kadınların güçlenmesi ve mülteci destek programlarıyla ilgili bilgi sahibi olmak.

Katılımcılar, temel/teknik geribildirimlerine ek olarak, eğitimi kendi kuruluşlarında tekrarlamaya yönelik ihtiyaçlarını ya da ilgilerini ifade ederse, kolaylaştırıcılar katılımcılara mümkün olduğunca destek, rehberlik ve yardım sağlamalıdır. Kolaylaştırıcıların, mülteci destek programına katılımcı ve toplumsal cinsiyete dayalı bir yaklaşım sunabilecek yetenekli eğitmenleri belirlemesi ve onları teşvik etmesi kilit öneme sahiptir.

Güven oluşturmaya yardımcı olmak için yapıcı geribildirim sağlanmalıdır. Kolaylaştırıcılar, ayrıca katılımcılara teknik beceriler, kolaylaştırma ve bilgi paylaşımı becerileri hakkında yorum yapmaları için söz verebilir. Gerektiğinde ve uygun olduğu hallerde, katılımcılara bire bir geribildirim imkânı verilebilir ve eğitim içeriğini ya da zayıf bulunan kolaylaştırma becerilerini yeniden sunma ya da bunlar üzerinde daha fazla pratik yapma fırsatı sağlanabilir.

KOLAYLAŖTIRICI KILAVUZU

**MÜLTECİLER İÇİN TOPLUMSAL CİNSİYETE DUYARLI MÜDAHALE PROGRAMLARI:
SİVİL TOPLUM KURUŞLARI İÇİN KAPASİTE GELİŞTİRME EĞİTİMİ**

EKLER

EK I: ÖRNEK ÖN TEST

TOPLUMSAL CİNSİYETE DUYARLI MÜLTECİ VE İNSANİ YARDIM MÜDAHALE EĞİTİMİ

ÖRNEK ÖN TEST

Bu test, sahip olduğunuz eğitim ihtiyaçlarınızı daha iyi anlamamıza yardımcı olacaktır.

Aşağıda, eğitimin içeriğiyle ilgili bazı temel kavramları içeren 7 çoktan seçmeli soru bulunuyor. Lütfen soruları dikkatlice okuyun ve her soru için **doğru olduğunu düşündüğünüz tüm cevapları** işaretleyin:

1. Toplumsal cinsiyet, sosyal ve kültürel olarak yapılandırılmıştır ve değiştirilebilir. Dolayısıyla ayrımcı cinsiyet normlarının ve basmakalıp yargıların eşitlikçi formlara dönüştürülmesi mümkündür.

- a. Doğru
- b. Yanlış

2. Aşağıdakilerden hangisi toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin nedenlerinden biri DEĞİLDİR?

- a. Kadınların okuryazarlık oranının daha düşük olması
- b. Kadınların geçim kaynaklarına erişiminin daha az olması
- c. Kadınların emzirebilmesi
- d. Kadınların toplumsal cinsiyet rollerine dayalı olarak ayrımcılığa maruz bırakılması

3. Toplumsal cinsiyet eşitliği:

- a. Kadınların sorunudur ve sadece kadınlar ve kız çocuklarını ilgilendirir
- b. Tüm toplumlar, kadınlar ve erkekler için aynı şekilde geçerlidir
- c. Faydaları erkeklerden alıp kadınlara vermek anlamına gelir
- d. Kadın ve erkeğin eşit olduğunu kabul eder ve bu nedenle kadın ve erkek arasındaki farkı dikkate almaz

4. Kadınlar, kız çocukları, erkekler ve oğlan çocukları krizlerden aynı şekilde etkilenir.

- a. Doğru
- b. Yanlış

5. Toplumsal cinsiyet yasaları:

- a. Tarafsız olmalıdır. Eşit olabilmeleri için, kadın ve erkeğe farklılıklarını gözetmeksizin tam olarak aynı korumayı sağlamaları gerekir
- b. Kadınların insan haklarından uygulamada yararlanabilmeleri için fırsatlara eşit erişim ve eşit sonuçlara ulaşmaları için elverişli bir ortam sağlar

6. Hükümetler de dahil olmak üzere insani yardım aktörleri, kadınların ve kız çocuklarının sivil, politik, ekonomik ve sosyal alanlara ve karar alma süreçlerine tam ve eşit katılımını sağlamaktan sorumludur.

- a. Doğru
- b. Yanlış

7. Mülteci kadınların ve ev sahibi topluluklardaki kadınların geçim kaynaklarına erişimini artırmak için hangi stratejileri uygulamaya koyabiliriz?

- a. Mülteci kadınların ve ev sahibi topluluklardaki kadınların, ayrımcılıkla mücadele etmek ve sosyal uyumu teşvik etmek için birlikte çalışması
- b. Kadınların nakit erişiminin artırılması
- c. Eğitime ve mesleki eğitime erişimin artırılması
- d. Cinsel ve üreme sağlığına erişim
- e. Çocuk bakımı hizmetleri
- f. Toplumsal cinsiyete dayalı şiddeti önleme ve müdahale hizmetleri

Aşağıda açık uçlu **iki soru bulacaksınız:**

1. Kadınların güçlenmesine katkıda bulunma konusunda kendi eylemlerinizi için hangi alanlarda desteğe ihtiyacınız olduğunu düşünüyorsunuz? Lütfen kısaca açıklayın.

---

2. Lütfen faaliyetlerinizde size yardımcı olması için ne öğrenmeyi umduğunuzu kısaca açıklayın:

EK II: ÖRNEK SON TEST

TOPLUMSAL CİNSİYETE DUYARLI MÜLTECİ MÜDAHALESİ EĞİTİM PROGRAMI

ÖRNEK SON TEST

1. Yaşınız:

2. Cinsiyetiniz:

3. **Toplumsal cinsiyet kavramı hakkındaki bilginizi** nasıl değerlendirirsiniz? (1: en düşük 5: en yüksek)

1 2 3 4 5

4. **Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin nedenleri hakkındaki bilginizi** nasıl değerlendirirsiniz? (1: en düşük 5: en yüksek)

1 2 3 4 5

5. **Toplumsal cinsiyet rolleri hakkındaki bilginizi** nasıl değerlendirirsiniz? (1: en düşük 5: en yüksek)

1 2 3 4 5

6. Kadın hakları, kadınlara yönelik şiddet ve toplumsal cinsiyetin **ulusal ve uluslararası yasal dayanakları** hakkında bilgi sahibiyim (lütfen bildiğiniz sözleşme, kanun vb. belgelerin isimlerini yazın).

---

7. Program döngüsünde ve kuruluşunda mülteci ve ev sahibi topluluklar arasında **toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılması** konusunda yeterli bilgiye sahibim (1: en düşük 5: en yüksek).

1 2 3 4 5

8. Genel olarak, eğitimin uygunluğunu nasıl değerlendirirsiniz? (1: en düşük 5: en yüksek)

1 2 3 4 5

9. Lütfen aşağıdaki tablolarda yer alan soruları inceleyin ve uygun bulduğunuz kutuları işaretleyin:

	Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
	5	4	3	2	1
10. Çalışmalarımızda, saha ziyaretlerimizde ve proje uygulamamızda toplumsal cinsiyet eşitliği odaklı çalıştıma inanıyorum.					
11. Bir projenin hazırlık aşamasında toplumsal cinsiyet odaklı bir yaklaşım uyguluyorum.					
12. Toplumsal cinsiyet analizi yöntemleri hakkında bilgi sahibiyim.					

EĞİTİM, EĞİTMENLER, EĞİTİM ORTAMI

	Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
	5	4	3	2	1
Program					
13. Eğitim hedefleri net bir şekilde açıklandı.					
14. Eğitim konuları benim çalışma alanımla ilgiliydi.					
15. Eğitim için ayrılan süre, eğitim içeriğinin aktarılması için yeterliydi.					
16. Eğitimde yapılan sunumlar açık ve anlaşılırdı.					
17. Çalışma dokümanları benim için faydalıydı.					
İçerik					
18. Toplumsal cinsiyet terimlerini daha iyi anladım.					
19. Kadınların ve kız çocuklarının krizlerde, çatışmalarda ve bunlara bağlı olarak yaşanan mülteci olma hallerinde farklı ihtiyaçları olduğunu anladım.					
20. Burada edindiğim bilgi ve içeriği hizmet alanımda ve/veya desteklediğim gruplar için kullanabilirim.					
Eğitmen(ler)					
21. Eğitmenler, konular hakkında bilgi sahibiydi.					
22. Eğitmenler, eğitim için iyi hazırlanmıştı.					
23. Eğitmenler, eğitim boyunca katılımı teşvik etti.					
24. Eğitmenler, soruları tam ve açık bir şekilde cevapladı.					
25. Eğitmenler, eğitim boyunca birçok eğitim yöntemini kullandı.					
Eğitim Ortamı					
26. Eğitimin yapıldığı salon amaca uygundu.					
27. Eğitim salonuna erişim kolaydı.					
28. Yiyecek ve içeceklerin kalitesi iyiydi.					

Ekleme istediğiniz diğer hususlar: _____

Kaynak: UNFPA ve Promundo, 2018

EK III: REFERANS

MATERYALLER VE FAYDALI

BAĞLANTILAR

İnsani Yardım Faaliyetleri için 2018 IASC Toplumsal Cinsiyet El Kitabı:

<https://interagencystandingcommittee.org/system/files/2020-09/The%20Gender%20Handbook%20for%20Humanitarian%20Action.pdf>

2020 BM Kadın Birimi Kolaylaştırıcılar El Kitabı: Toplum-sal Cinsiyete Duyarlı Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma İşbirliği Çerçeve Katılımı: <https://www.unwomen.org/-/media/headquarters/attachments/sections/library/publications/2020/unsdcf-training-manual-en.pdf?la=en&vs=128>

BM Kadın Birimi Eğitim Merkezi, toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimi için küresel ve yenilikçi bir çevrimiçi platform: <https://trainingcentre.unwomen.org/>

BM Kadın Birimi İnsani Yardım Eylemi

<https://www.unwomen.org/en/what-we-do/humanitarian-action>

Diğer kaynaklar:

CEDAW: Kısa&Öz: Ayrımcılık Yapmama ilkesi: <https://www.youtube.com/watch?v=OBdDB5PKrmk>

Kız gibi koş: <https://youtu.be/XiJQBjWYDTs>

Hayal eşitsizliği: https://youtu.be/6GEvdbPF_08

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği hesaplayıcı: <https://widgets.weforum.org/gender-gap-calculator/>

Michael Kimmel, TED Konuşmaları “Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Neden Herkesin Yararınadır — Erkekler de dahil olmak üzere”: <https://www.youtube.com/watch?v=7n9IOH0NvY>

Kimberlé Crenshaw, TEDWomen 2016 “Kesişimselliğin Aciliyeti: https://www.ted.com/talks/kimberle_crenshaw_the_urgency_of_intersectionality

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi’ni Şekillendiren Kadınlar: <https://www.youtube.com/watch?v=p7tSwJ5U9rc>

Kız etkisi: <https://youtu.be/1e8xqFOJtVq>

BM Kadın Birimi tarafından 2020’de yayınlanan “Toplumsal Cinsiyet Eşitliği: Pekin’den 25 yıl sonra kadın hakları gözden geçiriliyor”: <https://www.unwomen.org/-/media/headquarters/attachments/sections/library/publications/2020/gender-equality-womens-rights-in-reviewen.pdf?la=en&vs=934>

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER (BM) KADIN BİRİMİ,
TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ VE KADINLARIN
GÜÇLENMESİ ALANINDA FAALİYET GÖSTEREN
BİR BM KURULUŞUDUR. KADINLAR VE KIZ
ÇOCUKLARI İÇİN KÜRESEL BİR ŞAMPİYON OLAN
BM KADIN BİRİMİ, DÜNYA ÇAPINDA KADINLARIN
VE KIZ ÇOCUKLARININ İHTİYAÇLARININ
KARŞILANMASINDAKİ İLERLEMeye İVME
KAZANDIRMAK AMACIYLA KURULMUŞTUR.

BM Kadın Birimi, BM Üye Devletlerini toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya yönelik küresel standartların belirlenmesinde desteklemektedir. Ayrıca bu standartların uygulanması ve dünya çapında kadınların ve kız çocuklarının bunlardan yararlanabilmesi için gerekli yasaları, politikaları, programları ve hizmetleri tasarlamak amacıyla hükümetlerle ve sivil toplumla birlikte çalışmaktadır. BM Kadın Birimi, Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları vizyonunu kadınlar ve kız çocukları için gerçeğe dönüştürmek ve kadınların hayatın her alanına eşit katılımının arkasında durmak için dünya çapında çalışmaktadır ve bunun için dört stratejik önceliğe odaklanır: Kadınların yönetim sistemlerindeki liderliği, katılımı ve bunlardan eşit bir şekilde yararlanması; kadınların gelir güvenliği, insana yakışır işlere sahip olması ve ekonomik özerkliği; tüm kadınların ve kız çocuklarının şiddetin her türünden uzak bir yaşam sürmesi; kadınların sürdürülebilir barış ve dayanıklılığın inşasına katkıda bulunması ve bu konuda daha fazla etki sahibi olması; ve doğal afet ve çatışmaların önlenmesinden ve insani yardım eylemlerinden eşit bir şekilde yararlanması. BM Kadın Birimi, aynı zamanda BM sisteminin toplumsal cinsiyet eşitliğini ilerletme çalışmalarını da koordine etmekte ve desteklemektedir.

BM KADIN BİRİMİ TÜRKİYE OFİSİ

ParkOran Ofis, Oran Mahallesi,
Kudüs Caddesi, 1/21-58, 06450, Çankaya/Ankara

infoturkey@unwomen.org

+90 312 945 12 64

[f](#) | [@](#) | [t](#) | [@unwomenturkey](#)